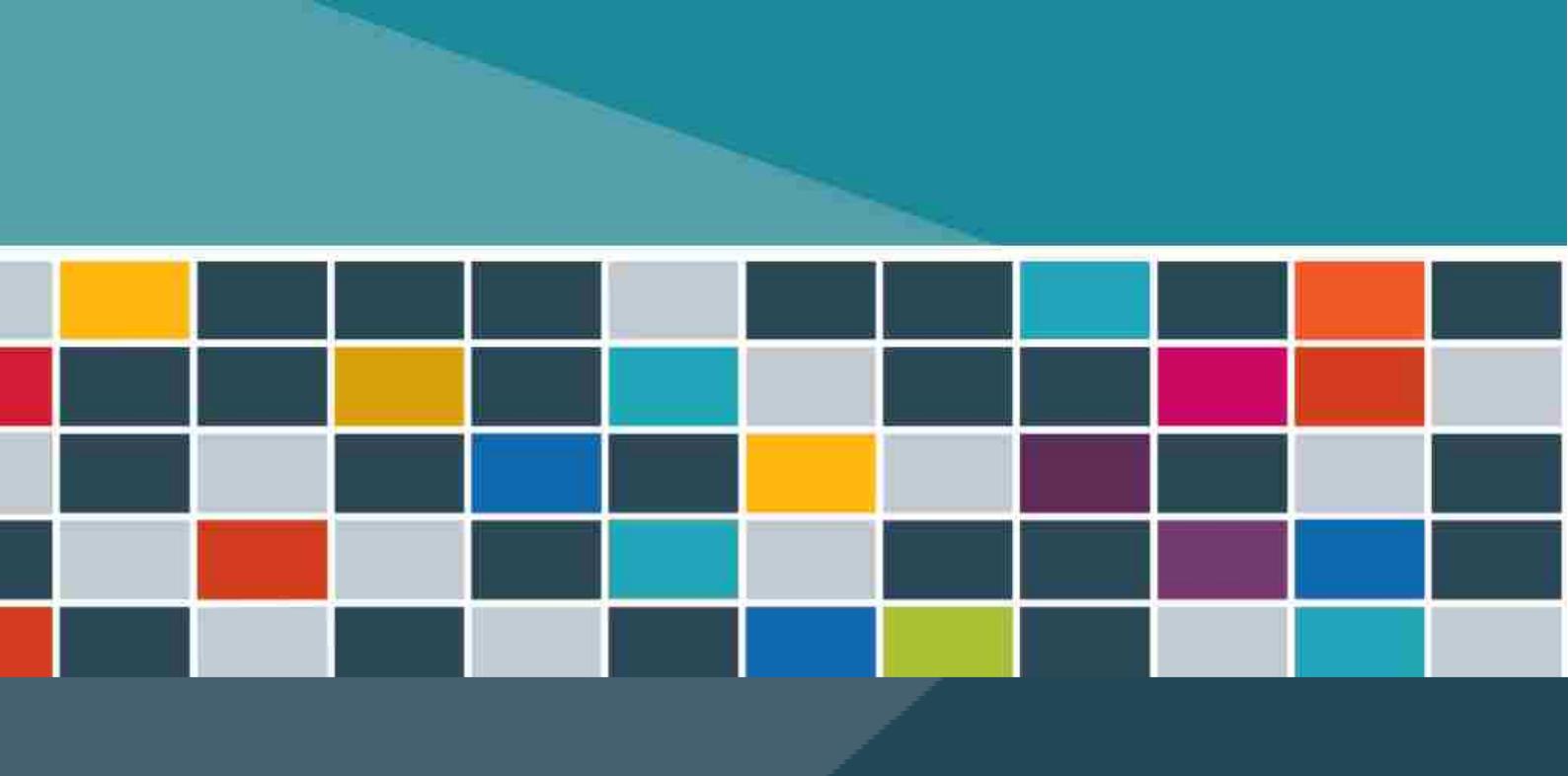

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ŽUPANIJE POSAVSKE (NACRT)

Ovaj Plan upravljanja otpadom uređen je u okviru projekta Izrade Županijskih planova upravljanja otpadom u 3 Županije: Hercegovačko-neretvanska, Zapadnohercegovačka i Posavska" koji zajednički finansiraju Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH, Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša Županije Posavske i Regionalni centar za zaštitu okoliša za Centralnu i Istočnu Evropu - Ured za Bosnu i Hercegovinu. Plan ima za cilj pružiti alat za planiranje u oblasti upravljanja otpadom u Županiji Posavskoj i promovisati razvoj usklađenijih i primjerjenijih praksi planiranja u oblasti upravljanja otpadom u skladu sa zahtjevima relevantnog nacionalnog i EU zakonodavstva.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM

ŽUPANIJE POSAVSKE

OP I PODACI

Finansijer:	<ul style="list-style-type: none">• Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH• Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša ŽP• Regionalni centar za zaštitu okoliša za Centralnu i Istočnu Evropu – Ured za Bosnu i Hercegovinu
Implementator:	<ul style="list-style-type: none">• Regionalni centar za zaštitu okoliša za Centralnu i Istočnu Evropu – Ured za Bosnu i Hercegovinu
Projekat:	Izrada Kantonalnih/Županijskih planova upravljanja otpadom u 3 Kantona/Županije: Hercegovačko-neretvanska, Zapadnohercegovačka i Posavska
Naziv dokumenta:	Plan upravljanja otpadom Županije Posavske za period 2020.-2025. godina
Vrijeme izrade:	Studeni 2018. - Kolovoz 2020. godine
Nosilac izrade dokumenta:	Regionalni centar za zaštitu okoliša za Centralnu i Istočnu Evropu Ured za Bosnu i Hercegovinu REC BiH Pehlivanuša 1 71000 Sarajevo tel: + 387 33 713 110 fax: + 387 33 713 111 E-mail: cobihinfo@rec.org

Napomena: Dokument su radili stručnjaci različitih jezičnih izražaja.

NOSIOCI IZRADE I AUTORI PLANA

Županijski koordinator za izradu PUO ŽP

- Samir engi , Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša ŽP

Radna grupa za izradu PUO ŽP:

- Radinka Dujak, op ina Odžak
- Magdalena akovac, op ina Orašje
- Franjo Blažanovi , op ina Domaljevac - Šamac
- Ivan Šok evi , JP „Komunalac“ d.o.o. Odžak
- Nermin Zlatki , JP „Komunalac“ d.o.o. Orašje

Savjetodavni odbor za izradu PUO ŽP:

- Anto Miki , Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ŽP
- Malik Tvica, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike ŽP
- Ljiljana Paradžik, Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog ure enja ŽP

PROJEKTNI TIM

Voditelj projekta:

- Lejla Šuman, dipl.oec

Sudionici u projektu:

- Amina Isakovi , bch.ped
- Dr.Sc. Muamer Hodži , dipl.soc
- Dr.Sc. Jasmina Balukovi , dipl.fiz.
- MSc. Danko Aleksi , dipl.ing.šum.

Spoljni suradnici / experti:

- MSc. Maja olovi Daul, dipl.fiz.
- MSc. Sabina Jukan, dipl.ing.teh.
- Mario Zovko, dipl.ing.stroj.
- Sanela Popovi , dipl.pol.sigur.
- Zorko Andri , dipl.ing.elektrotehnike.

SADRŽAJ

I.	UVOD I POLAZNE OSNOVE	13
1.1.	Uvod	14
1.2.	Europski trendovi u upravljanju otpadom	14
1.3.	Ciljevi plana upravljanja otpadom	15
1.4.	Plansko razdoblje	17
1.5.	Metodologija izrade plana	17
1.6.	Struktura plana	18
1.7.	Proces planiranja plana	19
II.	OSNOVNI PODACI O ŽUPANIJI I PROIZVODIMA IMA OTPADA	21
2.1.	Osnovni podaci o Županiji Posavskoj	22
2.2.	Broj stanovnika i domaćinstava po općinama	22
2.3.	Proizvoda i otpada iz privrede	23
2.4.	Proizvoda i otpada iz javnog sektora	32
III.	INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR ZA UPRAVLJANJE OTPADOM	35
3.1.	Institucionalni okvir	36
3.2.	Pravni okvir	41
3.2.1.	Zakonska regulativa	41
3.3.	Strateško-planski dokumenti	47
3.3.1.	Federalni nivo	47
3.3.2.	Županijski nivo	49
3.3.3.	Općinski nivo	50
3.4.	Analiza i zaključci	55
IV.	POSTOJEĆA INFRASTRUKTURA ZA PRIKUPLJANJE I ODVOZ OTPADA I KOLIČINE OTPADA	57
4.1.	Opremljenost za pružanje usluga prikupljanja i odvoza otpada	58
4.2.	Nalazi i dinamika prikupljanja i odvoza otpada	59
4.3.	Proizvedeni i prikupljeni komunalni otpad	60
4.4.	Proizvedene i prikupljene količine posebnih kategorija otpada	60
4.4.1.	Otpad iz zdravstvenih ustanova	61
4.4.2.	Mulj iz septičkih jama i uređaja za preprečavanje	61
4.4.3.	Elektronički i električni otpad (e-otpad)	62
4.4.4.	Proizvedeni i prikupljeni ambalažni otpad	62
4.4.5.	Kabasti otpad	62
4.4.6.	Zbrinjavanje pepela	62
4.4.7.	Otpad životinskog porijekla (animalni otpad)	63
4.4.8.	Proizvedene i prikupljene ostale posebne kategorije otpada	63
4.5.	Proizvedeni i prikupljeni otpad iz privrede	63
4.6.	Analiza i zaključci	64
V.	POSTOJEĆA INFRASTRUKTURA ZA UPRAVLJANJE OTPADOM	65
5.1.	Zeleni otoci	66

5.2. Centri za reciklažu	66
5.3. Objekti za odlaganje komunalnog otpada	66
5.4. Analiza i zaključci	68
VI. FINANSIRANJE SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM	70
6.1. UVOD	71
6.2. EKONOMSKI INSTRUMENTI UPRAVLJANJA OTPADOM	72
6.2.1. Postojeći ekonomski instrumenti za upravljanje otpadom	74
6.2.2. Budući ekonomski instrumenti za upravljanje otpadom	77
6.3. ANALIZA FINANSIJSKIH SREDSTAVA FONDOVA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA DOSTUPNIH BUDŽETA ...	81
6.3.1. Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH	81
6.3.2. Sredstva na nivou županije/kantona i opština	82
6.4. ANALIZA I ZAKLJUČCI	82
VII. INFORMIRANJE JAVNOSTI I JAVNA SVIJEST	83
7.1. Informiranje građana o upravljanju otpadom	84
7.2. Programi podizanja svijesti	84
7.3. Rezultati anketiranja stanovništva	85
7.4. Analiza i zaključci	93
VIII. SPECIFIKACIJA PROBLEMA I PRIORITETI	95
8.1 Pravni i strateško-planski problemi	96
8.2 Institucionalni problemi	96
8.3 Infrastrukturni/tehnicički problemi	97
8.4 Finansijski problemi	98
8.5 Problemi vezani za javnu svijest i informiranost	98
IX. PLAN ORGANIZACIJE SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM ZA RAZDOBLJE 2020-2025	100
9.1. PLAN ZA UNAPREĐENJE SUSTAVA UPRAVLJANJA KOMUNALnim OTPADOM	101
9.1.1. Koncept	101
9.1.2. Projekcija otpada za period 2020-2025	102
9.1.3. Mjere prevencije	103
9.1.4. Mjere tretmana	103
9.1.4.1. Odvojeno sakupljanje otpada	104
9.1.4.1.1. Selekcija otpada na izvoru	104
9.1.4.1.2. Zeleni otoci	104
9.1.4.1.3. Reciklažna dvorišta	106
9.1.4.1.4. Pretvarne stanice	107
9.1.4.1.5. Centri za upravljanje otpadom	108
9.1.5. Krajnje zbrinjavanje otpada	109
9.1.5.1. Regionalne deponije	109
9.1.5.2. Opsinske deponije i mjerne sanacije	110
9.2. PLAN ZA UNAPREĐENJE SUSTAVA UPRAVLJANJA POSEBNIM KATEGORIJAMA OTPADA	110
9.2.1. Otpad iz zdravstvenih ustanova	110
9.2.2. Građevinski otpad	112
9.2.3. Građevinski otpad koji sadrži azbest	113

9.2.4. Otpadna vozila.....	113
9.2.5. Otpadne gume.....	114
9.2.6. Otpadne masti i ulja	114
9.2.7. Otpad životinjskog porijekla.....	114
9.2.8. Elektronski i elektroni ki otpad.....	115
9.2.9. Kabasti otpad.....	115
9.2.10. Otpad od tekstila i obu e.....	115
9.2.11. Mulj iz sepi kih jama i ure aja za pre išavanje otpadnih voda	115
9.2.12. Otpad koji sadrži PBC i PCZ.....	116
9.2.13. Mjere prevencije i sanacije šteta.....	116
9.3. DRUGI PLANOVI ZA UNAPRE ENJE SUSTAVA UPRAVLJANJA OTPADOM	116
9.3.1. Plan uspostave informacionog sistema.....	116
9.3.2. Plan mjera za finansiranje sistema.....	116
9.3.3. Plan za unapre enje pravnog i institucionalnog okvira	116
X. CILJEVI	118
10.1. STRATEŠKI CILJEVI	119
10.2. OPERATIVNI CILJEVI.....	119
XI. PLAN PRA ENJA I REALIZACIJA	122
XII. AKCIONI PLAN.....	124
XIII.KONCEPTI PRIORITETNIH PROJEKATA	127
13.1. PROJEKAT 1	128
13.2. PROJEKAT 2	129
13.3. PROJEKAT 3	130
13.4. PROJEKAT 4	131
13.5. PROJEKAT 5	132
XIV. LITERATURA	135

POPIS SLIKA

Slika 1. Prioriteti upravljanja otpadom.....	16
Slika 2. Glavni elementi Plana upravljanja otpadom na području ŽP.....	18
Slika 3. Proces planiranja Plana.....	19
Slika 4. Položaj Županije Posavske u prostoru BiH	22
Slika 5. Sistem upravljanja ambalažnim otpadom u FBiH	76
Slika 6. Hiperarhija upravljanja otpadom	101
Slika 7. Šema zelenog otoka	105
Slika 8. Šema reciklažnog dvorišta.....	106
Slika 9. Tok otpada u PS.....	108
Slika 10. Sadržaj CUO.....	109
Slika 11. Način zbrinjavanja medicinskog otpada	111
Slika 12. Način zbrinjavanja građevinskog otpada	112
Slika 13. Način zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla.....	114

POPIS TABELA

Tabela 1. Broj popisanih stanovnika i domaćinstava po općinama u ŽP.....	23
Tabela 2. Procjena broja stanovnika prema spolu (stanje na dan 30.06.) za ŽP za period 2014. – 2018. godina	23
Tabela 3. Vrste djelatnosti prisutne na području općina u ŽP	24
Tabela 4. Proizvodnja i otpada iz privrede	25
Tabela 5. Pregled industrija sa područjem ŽP koje imaju važeći okolinsku dozvolu izdatu od strane FMOiT	29
Tabela 6. Pregled industrija sa područjem ŽP koje imaju važeći okolinsku dozvolu izdatu od strane MPViZO ŽP	30
Tabela 7. Proizvodnja i otpada iz javnog sektora	32
Tabela 8. Općinski propisi oznaka za upravljanje otpadom	44
Tabela 9. Pregled definiranih i realiziranih aktivnosti/projekata prema općinskim strateško-planskim dokumentima u ŽP	53
Tabela 10. Vrste i broj posuda za sakupljanje otpada na području ŽP.....	58
Tabela 11. Specifikacija vozognog parka po općinama ŽP	58
Tabela 12. Pokrivenost stanovništva uslugama i dinamika odvoza otpada u tri općine.....	59

Tabela 13. Producija komunalnog otpada u ŽP po op inama u 2018. godini	60
Tabela 14. Vrste i ukupne koli ine otpada (po kategorijama) sakupljene i tretirane od strane komunalnih preduze a/službe na podru ju op ina u ŽP u 2018. godini.....	61
Tabela 15. Koli ine nastalog mulja na pre ista u otpadnih voda u Odžaku po godinama	61
Tabela 16. Koli ine e-otpada u ŽP preuzete od ZEOS eko-sistem za 2018. godinu.....	62
Tabela 17. Vrste i koli ine neopasnog otpada iz industrije/privrede u op ini Odžak	63
Tabela 18. Pregled op inskih deponija/odlagališta otpada i trenutno ura ene investiciono-tehni ke i okolinske dokumentacije u ŽP.....	67
Tabela 19. Divlje deponije po op inama u ŽP	68
Tabela 20. Prikupljene naknade po principu zaga iva pla a u ŽP po godinama.....	73
Tabela 21. Tarife i naplata komunalnih poduze a u 3 op ine u ŽP.....	74
Tabela 22. Plan uspostave ekonomskih instrumenata.....	77
Tabela 23. Ciljevi promjena politike cijena za korisni ku naknadu	77
Tabela 24. Ciljevi ekoloških naknada za razvoj lokalne zajednice u okruženju pogona za zbrinjavanje otpada	78
Tabela 25. Ciljevi naknade za otpad iz industrije	79
Tabela 26. Ciljevi subvencija za razvoj infrastrukture za integralni sistem upravljanja otpadom	80
Tabela 27. Prihodi FzZO FBiH.....	81
Tabela 28. Informiranje gra ana u pruženim uslugama u op inama ŽP.....	84
Tabela 29. Pregled projekata iz oblasti zaštite okoliša, koje je MPViZO ŽP finansijski podržalo u posljednje tri godine	85
Tabela 30. Ciljevi zbrinjavanja komunalnog otpada.....	102
Tabela 31. Operativni ciljevi Plana upravljanja otpadom ŽP.....	120

SKRA ENICE

BD	Br ko Distrikt
BHPTR	Registar o postrojenjima i zagađivanjima
BiH	Bosna i Hercegovina
CUO	Centar za upravljanje otpadom
ESIA	Environmental Study Impact Assessment (Studija procjene uticaja na okoliš)
EU	Europska unija
EZ	Europska zajednica
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMOiT	Federalno ministarstvo okoliša i turizma
FPUO	Federalni plan upravljanja otpadom
FzZO FBiH	Fonda za zaštitu okoliša FBiH
KEAP	Kantonalni ekološki akcioni plan
LEAP	Lokalni ekološki akcioni plan
MPUGIE RS	Ministarstvo prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije RS
MPViZO ŽP	Ministarstvo prometa, veza i zaštite okoliša ŽP
MZSP ŽP	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike ŽP
MZ	Mjesna zajednica
OCD	Organizacija civilnog društva
PS	Pretovarna stanica
PUO	Plan upravljanja otpadom
PZU	Privatna zdravstvena ustanova
RCUO	Regionalni centar za upravljanje otpadom
REC BiH	Regionalni centar za zaštitu okoliša za BiH
RD	Reciklažno dvorište
RS	Republika Srpska
SUOD	Studija utjecaja na okoliš i društvo
ZU	Zdravstvena ustanova
ŽP	Županija Posavska

I. UVOD I POLAZNE OSNOVE

I. UVOD I POLAZNE OSNOVE

1.1. Uvod

Zakon o upravljanju otpadom FBiH (ZUO FBiH) („Službene novine FBiH“, br. 33/03, 72/09 i 92/17) predstavlja pravni okvir za uspostavu sistema upravljanja svim kategorijama i vrstama otpada u Federaciji BiH. Jedan od segmenata funkcionalnog sistema jeste i planiranje koje je Zakonom o upravljanju otpadom stavljeno u nadležnost entitetskih (lan 8), županijskih (lan 9) i općinskih vlasti (lan 10).

Nacionalni i entitetski planovi upravljanja otpadom su uglavnom strateškog karaktera, sa utvrđenim ciljevima, dok županijski plan, pored ovih elemenata je još i akcijski orientiran. On predstavlja operativni plan sa opisima postojećeg sistema za upravljanje otpadom na nivou županije (npr. sistema skupljanja otpada, postrojenja za obradu, i dr.), te mjerama koje teže unaprjeđenju postojećeg sistema kako bi se dosegli strateški ciljevi iz dokumenata višeg reda (Federalne strategije zaštite okoliša, Federalnog plana upravljanja otpadom) i uskladjenost sa domaćim i EU legislativom iz ove oblasti.

Premda lanu 9. Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 72/09 i 92/17) Plan upravljanja otpadom je zakonska obaveza županija, ali istovremeno odražava složenost aktivnosti upravljanja otpadom, te predstavlja instrument oko kojeg se trebaju složiti svi relevantni nadležni organi u općinama i na osnovu kojeg će se planirati aktivnosti i ulaganja u sektor upravljanja otpadom. Lan 10. ZUO-a FBiH navodi da će se županijskim propisom utvrditi zadaci općina u izradi općinskih planova upravljanja otpadom. Do sada takav Propis na nivou Županije Posavske (ŽP) nije donesen.

PUO ŽP je operativni dokument koji sadrži osnovne podatke o Županiji, pregled trenutnog stanja i najvažnijih problema u oblasti upravljanja otpadom, kao i prijedlog akcija za njihovo rješavanje na korist i dobrobit svih građana te uskladjenost sa domaćim i legislativom Evropske unije (EU) iz ove oblasti. Cilj PUO ŽP jest da definira preduslove za održiv integralan sistem upravljanja otpadom za period od 5 godina, sa mogućnošću da se tokom realizacije ovoga Plana mogu vršiti prilagođavanja u skladu sa izmijenjenim uslovima i uz uvažavanje vremenskih i ekonomskih ograničenja.

Izrada PUO ŽP za period 2020-2025. godina je dio projekta "Izrada Kantonalnih/Županijskih planova upravljanja otpadom u 3 Kantona/Županije: Hercegovačko-neretvanska, Zapadnohercegovačka i Posavska", koji je započeo potpisivanjem Ugovora između Fonda za zaštitu okoliša FBiH (FzZO FBiH), finansijera projekta i Regionalnog centra za zaštitu okoliša za Bosnu i Hercegovinu (REC BiH), odabranog aplikanta po javnom konkursu za 2018. godinu.

Realizaciji projekta za ŽP se pristupilo u travnju 2019. godine, u partnerstvu sa Ministarstvom prometa, veza, turizma i zaštite okoliša ŽP (MPViZO ŽP), a na osnovu Odluke br. 05-23-39-1/19 od 12.04.2019. godine i Sporazuma o suradnji između REC BiH i Ministarstva. Plan je uređen na temelju terenskog obilaska, postojeće raspoložive dokumentacije, informacija dobivenih od MPViZO ŽP, službi nadležnih za upravljanje otpadom u 3 općine iz ŽP, javnih komunalnih preduzeća i općina a koji su važni sudionici u upravljanju otpadom, operatora sistema za upravljanje ambalažnim, elektroničkim i električnim otpadom, te FzZO FBiH i Federalnog ministarstva okoliša i turizma (FMOiT).

1.2. Europski trendovi u upravljanju otpadom

Politika Evropske unije u oblasti upravljanja otpadom odnosi se na racionalno korištenje prirodnih resursa i na spremanje štetnih utjecaja lošeg upravljanja otpadom na život i zdravlje ljudi i okoliša u cjelini. Direktive o otpadu Evropske unije predstavljaju okvir za upravljanje otpadom unutar zemalja

Ianica Europske unije. Legislativa Europske Unije zahtijeva od zemalja Ianica, te zemalja u tranziciji, razvoj Planova upravljanja otpadom u skladu sa relevantnim direktivama, ija je klju na uloga uspostava održivog upravljanja otpadom. Temelji politike gospodarenja otpadom u EU sadržani su u Rezoluciji Vije a Europe o strategiji gospodarenja otpadom (97/C76/01) koja se temelji na Okvirnoj direktivi o otpadu (74/442/EEC) i ostalim propisima o gospodarenju otpadom u EU.

Osnovni cilj navedene Okvirne direktive o otpadu bio je uspostavljanje sistema za koordinirano integralno upravljanje otpadom u Europskoj uniji sa ciljem da se ograni i proizvodnja otpada. Prema Rezoluciji Vije a EU klju na europska na elu upravljanju otpadom su:

- Prevendija (sprje avanje) nastajanja otpada - u cilju o uvanja okoliša i prirodnih resursa, generiranje otpada mora biti minimizirano i izbjegnuto gdje god je to mogu e
- Reciklaža i ponovno korištenje - ukoliko se generiranje otpada ne može prevenirati, potrebno ga je u najve oj mogu oj mjeri ponovno upotrijebiti ili reciklirati ili iskoristiti u procesu povrata odnosno proizvodnji energije
- Poboljšanje kona nog zbrinjavanja (odlaganja) i nadzora - u slu ajevima gdje se otpad ne može ponovo koristiti, potrebno ga je tretirati i adekvatno i sigurno odložiti ili spaliti. Obje ove metode zahtijevaju monitoring obzirom na mogu nost opasnih i štetnih utjecaja po okoliš.

U dokumentu *Kohezijska politika Europe kao podrška razvoju i zaposlenosti, Strateške smjernice zajednice 2014-2020.*, zemlje Ianice zajedni ki nastoje maksimalno pove ati ekonomsku dobit i smanjiti troškove na na in da riješe zaga ivanje okoliša na samom izboru. U sektoru gospodarenja otpadom to zna i da se prvenstvo daje prevenciji, reciklaži i biološkoj razgradnji otpada koje su jeftinije i osiguravaju višu zaposlenost u odnosu na spaljivanje i odlaganje otpada.

Ostale važne europske direktive u podru ju gospodarenja otpadom s

- Okvirna direktiva o otpadu (2006/12/EC),
- Direktiva o odlagalištima (1999/31/EC),
- Direktiva o opasnom otpadu (91/689/EC) s dodacima (94/31/EC, 166/2006),
- Direktiva o mulju s ure aja za pro iš avanje otpadnih voda (86/278/EEC),
- Direktiva o spaljivanju otpada (2000/76/EC),
- Direktiva i ambalaži i ambalažnom otpadu (94/62/EC) s dodacima (2005/20/EC, 2004/12/EC, 1882/2003).

1.3. Ciljevi Plana upravljanja otpadom

Federalna strategija upravljanja otpadom (2008), kao dio *Federalne strategije zaštite okoliša*, dala je ocjenu postoje eg stanja u upravljanju otpadom, postavila strateške i operativne ciljeve razvoja sektora upravljanja otpadom, te mjere za njihovo dostizanje. Me utim ova strategija kao i Federalni plan upravljanja otpadom su istekli i o ekuje se izrada novih dokumenata.

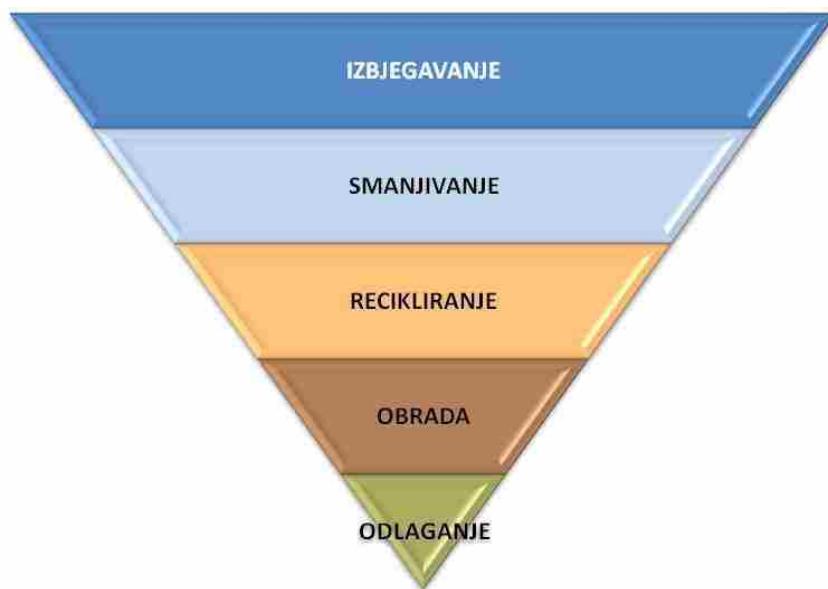
Temeljni zadatak Plana upravljanja otpadom na podru ju Županije Posavske za razdoblje 2020-2025, kao provedbenog dokumenta, je organiziranje provo enja njenih glavnih ciljeva. Glavni cilj izrade Plana upravljanja otpadom na podru ju ŽP je stvaranje tehni kih preduvjeta za po etak uvo enja adekvatnog sustava upravljanja otpadom na tom podru ju, zasnovanog na principima integralnog upravljanja otpadom. Plan treba biti temeljen na na elima održivog razvoja i to na principima:

- Preventivnog djelovanja na nastajanje otpada,
- Sakupljanja i razvrstavanja nastalog otpada,
- Vrjednovanja otpada (ponovno korištenje i reciklaža),
- Sigurnog odlaganja otpada.

Ovi principi označavaju povijesnu evoluciju u sustavu upravljanja otpadom, dajući i najveći prioritet infrastrukturnom aspektu, uključujući i aspekte ljudskog zdravlja i okoliša, te konačno integrirajući pitanja održanja prirode i resursa.

Jedan takav integralni sustav upravljanja otpadom može se uspostaviti na način da se zadovolje postavljeni prioriteti (Slika 1.) preko uspostave mehanizama za:

- Minimalno nastajanje otpada, posebno smanjenje opasnih karakteristika takvog otpada na minimum,
- Smanjenje nastalog otpada po količini, posebno uzimajući u obzir tokove otpada,
- Tretiranje otpada na način kojim se osigurava povrat sekundarnih sirovina iz otpada,
- Odlaganje na odlagališta, na okolišno prihvatljiv način, onih vrsta otpada koje ne podnosiču povratu sastavnica, ponovnoj uporabi ili proizvodnji energije.

Slika 1 : Prioriteti upravljanja otpadom

Granice između osnovnih postupaka upravljanja otpadom nisu vrstotvorene, već ovise o sociološkim, ekonomskim, tehnološkim, okolišnim, te ostalim utjecajima svakog područja. Postupci upravljanja otpadom su međusobno povezani i ne mogu se pojedinačno razmatrati izvan jedinstvene strategije. Ključnu ulogu u dostizanju održivosti integralnog sustava upravljanja otpadom ima upravo Plan upravljanja otpadom. Njegova osnovna svrha je analiza tokova otpada i mogućnosti za njegov tretman. Drugim riječima, Plan treba definirati okvir za sljedeće aspekte sustava upravljanja otpadom:

- Usklađivanje sa zahtjevima politike upravljanja otpadom definirane prvenstveno domaćim zakonodavstvom i strateškim planiranjem, sa osvrtom na ciljeve definirane od strane Evropske unije,
- Pregled svih tokova otpada na području od interesa Plana, kao i prikaz kolичina otpada nastalog na tom području, a sve sa ciljem uspostavljanja kompatibilnosti vrsta otpada sa mehanizmima namijenjenim za njihov tretman,
- Prikaz ekonomsko-finansijskih zahtjeva uspostave i rada integralnog sustava upravljanja otpadom.

Uspostava integralnog sustava upravljanja otpadom, sa svojim komponentama odvojenog sakupljanja i iskorištavanja korisnog dijela otpada, javlja se kao nužnost u funkciji smanjenja ukupnih troškova, ali i obaveza koja će provesti i iz budućih zakonskih obaveza.

Ciljevi Plana upravljanja otpadom na podruju ŽP su u potpunosti usklaeni sa ciljevima definiranim domaćim i EU legislativom i Programom aproksimacije propisa FBiH sa pravnom stevinom EU u oblasti okoliša.

1.4. Plansko razdoblje

Plan upravljanja otpadom na podruju ŽP definira aktivnosti na uspostavi i radu integralnog sustava upravljanja otpadom u razdoblju od narednih 5 godina. Proces planiranja je kontinuiran proces, ciklično se ponavlja sa svrhom revizije postignutog i poboljšanja trenutnog stanja pojedinih komponenti sustava, dok se planirane aktivnosti realiziraju prema redoslijedu utvrđenom na in da sustavno prati implementaciju unaprijed zacrtanih ciljeva. Period od 5 godina je fazno podijeljen prema prioritetima aktivnosti koje implementiraju kratkoročne i dugoročne ciljeve. Analiza postojećeg stanja sustava upravljanja otpadom na podruju ŽP, utvrđuje prioritete za rješavanje, a na osnovu toga i pomoći u definiranju ciljeva. Fazno promatranje problematike uspostave i rada integralnog sustava upravljanja otpadom omogućava prvenstveno baznu uspostavu osnovnih preduvjeta za razvoj jednog takvog sistema, a potom uvođenje najefikasnijih mehanizama za tretman otpada.

1.5. Metodologija izrade Plana

Plan upravljanja otpadom na podruju ŽP je izrađen koristeći metodološke smjernice date od strane Ministarstva za okoliš Evropske unije¹. Prema tim smjernicama, uobičajeni tematski elementi koje Plan upravljanja otpadom treba sadržavati su sljedeći:

A. Opće postavke

1. Opis problematika upravljanja otpadom
2. Pregled zakonodavstva EU
3. Pregled nacionalnog zakonodavstva
4. Opis državne politike i glavnih mera u vezi upravljanja otpadom
5. Opis ciljeva za specifične sredine (područja)
6. Podaci dobiveni kroz proces konsultacija

B. Analiza postojećeg stanja

1. Količina otpada
 - a) izvori otpada
 - b) tokovi otpada
 - c) mogućnosti upravljanja otpadom
2. Sakupljanje i obrada otpada
3. Gospodarski i finansijski aspekti
4. Procjena prethodno postavljenih ciljeva

C. Planiranje

1. Pretpostavke za planiranje
2. Odabir ciljeva
 - a) izvori otpada
 - b) tokovi otpada
 - c) mogućnosti upravljanja otpadom

¹ Preparing a Waste Management Plan – A methodological guidance note, European Topic Centre on Waste and Material Flows, European Commission, Environment DG, May2003.

3. Akcijski plan s mjerama za postizanje postavljenih ciljeva
 - a. sustavi sakupljanja otpada
 - b. objekti u sustavu upravljanja otpadom
 - c. odgovornosti
 - d. gospodarski i finansijski aspekti

1.6. Struktura Plana

Direktiva o otpadu(2006/12/EC)² i Okvirna direktiva o otpadu(2008/98/EC)³ EU uspostavlja brojne zahtjeve po pitanju donošenja Plana upravljanja otpadom. Tako er, i u nekim ostalim EU direktivama postoje odre eni zahtjevi koje treba zadovoljiti jedan takav plan. Za razliku od planova upravljanja otpadom na državnom/entitetском nivou koji imaju strateški karakter, županijski planovi su više orijentirani na planiranje konkretnih aktivnosti na predmetnom podruju sa ciljem dostizanja strateških ciljeva.

Slika 2: Glavni elementi Plana upravljanja otpadom na podruju ŽP

Struktura Plana upravljanja otpadom nije strogo definirana, ali svaki plan mora posjedovati komponente kojima se implementatorima pruža potpuna informacija. Plan upravljanja otpadom na podruju ŽP koncipiran je na na in da zadovolji doma i EU zahtjeve, specifi ne zahtjeve MPViZO ŽP te predloži rješenja problema upravljanja otpadom specifi na za ŽP (Slika 2).

Op i dio Plana je zapravo uvodni dio koji daje pregled osnovnih zahtjeva za izradu Plana upravljanja otpadom, odnosno za uspostavu integralnog sustava upravljanja otpadom na podruju ŽP. S obzirom da brojni doma i me unarodni zahtjevi ve unaprijed definiraju koncept jednog takvog sustava, Plan mora biti usuglašen sa doma im zakonodavstvom i osnovnim smjernicama koje postavljaju nove EU direktive. Ovo se posebno odnosi na ciljeve Plana i metodologiju njegove izrade.

² Directive 2006/12/EC of the European Parliament and of the Council of 5 April 2006 on waste

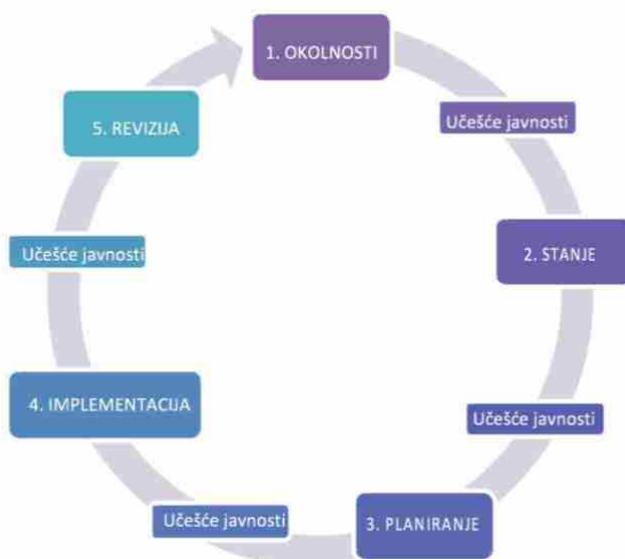
³ Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives

Postoje e stanje sustava upravljanja otpadom analizira se na temelju raspoloživih, odnosno prikupljenih podataka i informacija o trenutnom stanju na predmetnom podruju. Ova faza podrazumijeva i seriju informativnih sastanaka odnosno anketiranja predstavnika svih veih operatora, bilo da su to komunalna poduzea, privredni subjekti ili zdravstvene ustanove. Zatim se ocjenjuje trenutni sustav upravljanja otpadom na podruju na koje se Plan odnosi, revidiraju podaci o količinama i tokovima otpada, te identificiraju glavni problemi u vezi trenutno djelujueg sustava postupanja s otpadom.

Planiranje tematski obuhva a utvrđivanje ključnih ciljeva i akcijskog plana upravljanja otpadom, a obično se priprema u skladu sa zahtjevima EU i nacionalnog zakonodavstva. Središnji element u ovoj fazi predstavlja utvrđivanje operativnih ciljeva kojima će se realizirati strateški ciljevi postavljeni u dokumentima višeg reda. Plan definira Akcijski plan za tretiranje otpada prema kojem će se vršiti dalja implementacija ciljeva.

1.7. Proces planiranja Plana

Proces planiranja integralnog sustava upravljanja otpadom je neprekidan proces, u kojemu se plan iterativno korigira u pravilnim vremenskim razmacima (Slika 3).

Slika 3: Proces planiranja Plana

Proces planiranja prikazan na gornjoj slici uvjetno se može podijeliti u šest faza, i to: (i) opa razmatranja, odnosno analiza okolnosti, (ii) postojeće stanje, (iii) postavljanje ciljeva i planiranje budućih aktivnosti, (iv) konzultativni proces, (v) implementacija Plana i (vi) revizija Plana.

Okolnosti. Na samom početku procesa planiranja potrebno je precizno definirati okolnosti u kojima se nalazi sustav upravljanja otpadom na području Plana. U ovoj fazi procesa planiranja važno je definirati sve ograničenja u koja se moraju uklopiti planirane aktivnosti. Također, potrebno je utvrditi mehanizme učešća javnosti u procesu za kompletno plansko razdoblje.

Status. Postojeće stanje sektora upravljanja otpadom se detaljno analizira u ovoj fazi. Na osnovu podataka dobivenih mjerljivim ili podataka dobivenih od strane operatora sustava dolazi se do vrijednosti indikatora stanja. Cilj uspostave indikatora je praćenje stanja sektora kroz sve revizijske cikluse. U svakom ciklusu indikatori se ponovo računaju, dobivajući trend promjene vrijednosti indikatora. Na ovaj način se jednostavno prati efikasnost mjera propisanih u ranijem revizijskom ciklusu, a pomaže i u donošenju novih mjera za sljedeći ciklus sa ciljem sveukupnog poboljšanja

stanja sektora. Trend poboljšanja indikatora iz ciklusa u ciklus svjedo i o uspješnosti mjera propisanih i implementiranih kroz proces planiranja.

Planiranje. Na osnovu utvr enog stanja sektora za pojedine revizijske cikluse vrši se planiranje aktivnosti koje imaju za cilj poboljšanje stanja sektora implementiraju i ranije definirane ciljeve. Aktivnosti su bazirane na novom konceptu upravljanja otpadom na podruju Plana. Akcijski plan koji je sastavni dio Plana upravljanja otpadom e precizno definirati tehni ke aspekte aktivnosti, vremenski rok za njihovo izvršenje kao i odgovornosti za njihovu implementaciju.

U eš e javnosti. Vrlo bitan aspekt planiranja i implementacije Plana upravljanja otpadom je ukljuivanje javnosti u proces planiranja. Ukljuenost razliitih sudionika i šire javnosti u proces planiranja trebalo bi rezultirati donošenjem uravnoteženijeg koncepta i politike upravljanja otpadom te dati značajan doprinos prema dostizanju utvr enih ciljeva. Pri tome treba uzeti u obzir osjetljivost samog procesa donošenja odluka s obzirom na razlike razine relevantnih institucionalnih i političkih tijela, kulturno-tradicione vrijednosti i ustrojstvo političkih i nevladinih institucija i organizacija. Priroda problematike upravljanja otpadom ima karakteristike vrlo osjetljive po pitanju prihvataanja od strane svih zainteresiranih strana. U svezi s tim, planiranje njihovog učešća u procesu je jedan od najvažnijih preduvjeta za uspješno provođenje Plana.

Implementacija se provodi vode i se rokovima i dodijeljenim odgovornostima iz Akcijskog plana. Kako bi se planirane aktivnosti implementirale u cijelosti potrebno je prethodno konstantno razvijati neophodne finansijske mehanizme.

Revizija. Svaki revizijski ciklus se završava revizijom u injenog. Revizije se provode periodi no, a uvjetovane su promjenama u samom sustavu upravljanja otpadom, promjenama u legislativnim zahtjevima, nezadovoljavajućom razinom implementiranosti aktivnosti. Revizijama je moguće izmijeniti osnovna načela Plana, njegove ciljeve pa i sam Akcijski plan. S druge strane, svaka revizija podrazumijeva ponovno ravanjanje indikatora stanja sektora kako bi se utvrdile promjene nastale u pojedinim revizijskim ciklusima.

II. OSNOVNI PODACI O ŽUPANIJI I PROIZVO A IMA OTPADA

II. OSNOVNI PODACI O ŽUPANIJI I PROIZVO A IMA OTPADA

2.1. Osnovni podaci o Županiji Posavskoj

Bosna i Hercegovina (BiH) po svom ustavnom i administrativnom ure enju se sastoje od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (RS) i Br ko Distrikta BiH. Po Ustavu FBiH, županije su administrativno-teritorijalne jedinice. Jedna od deset županija u FBiH je i ŽP. Sastavljena je od tri op ine: Oraše, Domaljevac-Šamac i Odžak. Prema statisti kim pokazateljima Federalnog Zavoda za statistiku o ŽP, tri posavske op ine prostiru se na podru ju od 324,6 km².

Oraše je županijsko središte u kojem je sjedište izvršne vlasti (Vlada ŽP). U Domaljevcu-Šamac je sjedište zakonodavne vlasti (Skupština ŽP). U Odžaku je sjedište sudbene vlasti a tamo se nalazi i sjedište nekoliko ministarstava Vlade ŽP⁴.

Slika 4. Položaj Županije Posavske u prostoru BiH⁵

ŽP ima izuzetno povoljan geoprometni položaj i sa razlogom nosi naziv „Kapija BiH“ jer je na njenom podru ju lociran jedan od glavnih grani nih prijelaza koji povezuje BiH sa Republikom Hrvatskom i Europom što je jedna od zna ajnijih komparativnih prednosti ovog podru ja. Poljoprivreda je osnovna djelatnost kojom se bavi najve i broj stanovnika u tri posavske op ine. Ujedno, to je i županijski prioritet u koji se ulaže najviše prora unskih sredstava. Tako er, eksplotacija šljunka, lovni turizam i izvorišta pitke vode smatraju se potencijalima, koje je potrebno dodatno istražiti i iskoristiti. Trenutno nisu dostupni podaci o površinama ruralnih i urbanih dijelova u ŽP.

2.2. Broj stanovnika i doma instava po op inama

Prema rezultatima Agencije za statistiku BiH o popisu stanovništva iz 2013. godine⁶ ukupan broj popisanih stanovnika u ŽP iznosio je 43.453, a broj popisanih doma instava je 13.313. Broj popisanih stanovnika i doma instava, dobiven iz op ina u ŽP, prikazan je u narednoj tabeli.

⁴ Strategija razvoja Županije Posavske za period 2016. – 2020. godina, Centar za razvoj i podršku, Oraše, Studeni/Novembar 2015.

⁵ https://bs.wikipedia.org/wiki/Posavski_kanton

⁶ www.statistika.ba

Tabela 1. Broj popisanih stanovnika i doma instava po općinama u ŽP⁷

Red. broj	Općina	Broj popisanih osoba	Broj popisanih doma instava/kućanstava	Broj urbanih doma instava	Broj ruralnih doma instava
1	Orašje	21.584	6.192	1.261	4.931
2	Odžak	18.202	5.987	2.574	3.413
3	Domaljevac-Šamac	5.216	1.546	-	1.546
UKUPNO		45.002	13.725	3.835	9.890

Najveća koncentracija stanovnika ŽP živi u ruralnom području (9.890 domaćinstava), što je oko 72,06% od ukupnog broja domaćinstava u županiji) što je i razumljivo jer se radi o poljoprivrednom kraju. Gustota naseljenosti u ŽP u 2013. godini iznosila je 120 stan/km² i po tom podatku ŽP spada u kategoriju gusto naseljenih županija. Gustina naseljenosti je veća od prosjeka naseljenosti u FBiH (90 stan/km²) i BiH (75 stan/km²). Najgušće naseljeno područje je općina Orašje (158 stan/km²).¹

Međutim, kao i u drugim područjima BiH i na prostoru ŽP su prisutne migracije stanovništva, kao i negativan prirodni priraštaj. Podatke o prirodnom kretanju stanovništva (rođenja i umiranja) i o brakovima (zaključeni i razvedeni) za FBiH, Federalni zavod za statistiku objavljuju u publikacijama Demografska statistika od 1996. godine. U ovoj publikaciji za 2018. godinu, objavljeni su podaci o prirodnom i mehaničkom kretanju stanovništva i procijenjeni broj stanovnika sredinom godine posmatranja za period 2014. – 2018., te osnovne podatke o stanovništvu prema podacima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH 2013. godine. Za područje ŽP procijenjen je kontinuirani pad broja stanovnika za dati period što se može vidjeti iz sljedeće tabele.⁸ Ovu inženjeriju treba uzeti u obzir kod budućih planiranja.

Tabela 2. Procjena broja stanovnika prema spolu (stanje na dan 30.06.) za ŽP za period 2014. – 2018. godina

Spol	2014	2015	2016	2017	2018
Muški	21.675	21.504	21.326	21.104	20.920
Ženski	21.500	21.280	21.126	20.949	20.801
Ukupno	43.175	42.784	42.452	42.044	41.721

2.3. Proizvodnja i otpada iz privrede

Privredne djelatnosti u ŽP su relativno nerazvijene, pa se može reći da i nema velikih zagađivača, tako da na stanje okoliša prvenstveno utječe u sektori prometa, poljoprivrede i zgradarstva, te samogradnji. U ŽP još uvijek nije uspostavljen funkcionalan sustav monitoringa ključnih parametara okoliša, kao ni jedinstveni katastar zagađivača, što znatno otežava procjenu utjecaja stanovništva i postojećih privrednih subjekata/industrija na okoliš. S druge strane, posljednjih godina se uočava kontinuirano

⁷ Podaci su novoga radnog grupe za izradu PUO ŽP

⁸ Demografska statistika 2018, Federalni zavod za statistiku, Statistički bilten br. 287, Sarajevo 2019.

povećanje broja privrednih subjekata (u prvom redu farmi) koji su pritisnuti zahtjevima tržišta već pribavili ili su u procesu pribavljanja okolinske dozvole, što upućuje na to da se emisije štetnih materija postepeno umanjuju⁹.

Prema vrsti djelatnosti u ŽP, najveći broj registriranih pravnih osoba u 2012. godini odnosi se na djelatnosti ostale javne komunalne, društvene i vlastite uslužne djelatnosti (31%), trgovine na veliko i malo i održavanje (22%), zatim preteča iva ka industrije (12%) te državne uprave i odbrane; obavezno socijalno osiguranje (8%). Najmanji broj pravnih osoba u 2012. godini zabilježen je u djelatnostima ribarstvo, proizvodnja i opskrba električnom energijom, plinom i vodom te vađenje ruda i kamena¹⁰.

Sektorskom strukturu obrtnice aktivnosti u ŽP u 2012. godini prevladavali su obrti registrirani u grupi djelatnosti koja se odnosi na djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) i trgovinu na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikala, poljoprivreda, šumarstvo i ribolov i dr. Značajan dio gospodarskih aktivnosti odvija se u okviru domaćinstava i privatnih poljoprivrednih gazdinstava¹¹.

Prema općinskim Strategijama razvoja zastupljene djelatnosti po općinama date su u sljedećoj tabeli.

Tabela 3. Vrste djelatnosti prisutne na području općina u ŽP

Vrste djelatnosti	Općina		
	Orašje	Odžak	Domaljevac-Šamac
	Poljoprivreda i šumarstvo		
	Preteča iva ka industrija		
	El. energija, plin, voda		
	Građevinarstvo		
	Trgovina		
	Ugostiteljstvo		
	Transport		
	Finansijsko posredovanje		
	Nekretnine i poslovi usluge		
	Javna uprava		
	Obrazovanje		
	Zdravstvena i socijalna skrb		
	Rudarstvo		

Prema sve tri općinske Strategije razvoja može se zaključiti da su trgovina, preteča iva ka industrija i javna uprava zajedno sa obrazovanjem, zdravstvenom i socijalnom skrbi najzastupljenije djelatnosti u ŽP.

U narednoj tabeli dat je popis vrsta privrednih subjekata (po djelatnostima) prisutnih u ŽP kako bi se ostvario uvid u moguće kategorije otpada koje proizvode ovi subjekti. U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH“, br. 33/03, 72/09, 92/17) i Pravilnikom o uvjetima za prijenos obaveza upravljanja otpadom sa proizvođača i prodavača na operatera sistema za prikupljanje otpada („Službene novine FBiH“, br. 09/05) privredni subjekti dužni su razdvajati i odvojeno skladištiti na mjestu nastanka otpad, te sklopiti odgovarajuće ugovore ili sporazume sa ovlaštenim operaterom koji će preuzeti dalju brigu o istom.

⁹ Strategija razvoja Županije Posavske za period 2016. – 2020. godina, Centar za razvoj i podršku, Orašje, Studeni/Novembar 2015.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

Tabela 4. Proizvod i otpada iz privrede

R.br.	Proizvod i otpada	Kategorije otpada (šifra, naziv)
1.	Industrijski pogoni i postrojenja	01 01 otpad od iskopavanja ruda 02 01 otpad iz poljoprivrede, vrtlarstva, proizvodnje vodenih kultura, šumarstva, lova i ribarstva 02 02 otpad od pripremanja i prerade mesa, ribe i drugih namirnica životinjskog porijekla 03 01 otpad od prerade drveta i proizvodnje ploča i namještaja, 04 01 otpad iz kožarske i krznarske industrije 04 02 otpad iz tekstilne industrije 06 05 muljevi od obrade otpadnih voda u pogonu 07 06 otpad od proizvodnje, formulacije, prodaje i primjene masti, ulja, sapuna, deterdženata, sredstava za dezinfekciju i kozmetičkih sredstava 07 07 otpad od proizvodnje, formulacije, prodaje i primjene specijalnih/ finih hemikalija i hemijskih proizvoda koji nisu specificirani na drugi način 08 01 otpad od proizvodnje, formulacije, prodaje, primjene i uklanjanja boja i lakova 12 01 otpad od oblikovanja i fizike i mehaničke obrade metala i plastike 13 01 otpadna hidraulična ulja 13 02* otpadna ulja za motore, pogonske uređaje i podmazivanje 13 05 sadržaj iz odvajanja ulja/voda 13 07 otpad od tekućih goriva 13 08* zauļjeni otpad koji nije specificiran na drugi način 15 01 ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 15 02 apsorbensi, filterski materijali, materijali za upijanje i zaštitna odjeća 16 01 03 stare gume 16 01 07* filteri za ulje 16 01 15 antifriz tehnosti koje nisu navedene pod 16 01 14 16 06* baterije i akumulatori 17 02 drvo, staklo, plastika 17 03 mješavine bitumena, (ugljeni) katran i proizvodi koji sadrže katran 17 04 metali (uključujući i njihove legure) 17 05 zemlja (uključujući i iskopanu zemlju s one ili više kontaminiranih lokacija), kamenje i iskopana zemlja od rada bagera 19 07 procjedne vode sa deponija 19 08 10* Mješavine masti i ulja iz odvajanja ulja/vode koje nisu navedene pod 19 08 09 19 08 14 Muljevi iz ostalih obrada industrijskih otpadnih voda koji nisu navedeni pod 19 08 13 20 01 odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) 20 03 ostali komunalni otpad
2.	Tržni i poslovni centri	08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 01 odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 20 01 35* Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije

R.br.	Proizvod i otpada	Kategorije otpada (šifra, naziv)
		navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odba ena elektri na i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
3.	Kafići i restorani	08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
4.	Mesnice i prerada mesa	02 01 Otpad iz poljoprivrede, vrtljarstva, proizvodnje vodenih kultura, šumarstva, lova i ribarstva 02 02 Otpad od pripremanja i prerade mesa, ribe i drugih namirnica životinjskog porijekla 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 03 Ostali komunalni otpad (20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
5.	Pekare	01 11 metalna ambalaža (koja sadrži opasne vrste porozne matrice) 20 03 ostali komunalni otpad (20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in) 15 01 ambalaža (15 01 02 ambalaža od plastike, 15 01 01 ambalaža od papira i kartona, 15 01 07 staklena ambalaža)
6.	Hoteli, moteli	01 36 Odba ena elektri na i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23) 02 01 Otpad iz poljoprivrede, vrtljarstva, proizvodnje vodenih kultura, šumarstva, lova i ribarstva 08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 03 Ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad)
7.	Supermarketi i trgovine	08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 01 Odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 01 papir, 20 01 02 staklo, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 01 39 plastika, 20 01 35* odba ena elektri na i elektronska oprema) 20 03 Ostali komunalni otpad (20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 02 otpad s pijaca, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
8.	Banke	08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne

R.br.	Proizvod i otpada	Kategorije otpada (šifra, naziv)
		materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 01 odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 20 01 35* Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
9.	Benzinske stanice/crpke	15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 15 02 Apsorbensi, filterski materijali, materijali za upijanje i zaštitna odjeća 16 06 Baterije i akumulatori 16 07 Otpad od iščekivača spremnika za prijevoz i skladištenje 19 08 Otpad iz uređaja za obradu otpadnih voda koji nije specificiran na drugi na in 20 03 Ostali komunalni otpad (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
10.	Autopraonice, automehaničarske i vulkanizerske radnje	12 01 Otpad od oblikovanja i fizičke i mehaničke obrade metala i plastike 13 01 Otpadna hidraulična ulja 13 02 Otpadna ulja za motore, pogonske uređaje i podmazivanje 13 05 Sadržaj iz odvajanja ulja/voda 13 07 Otpad od tekućih goriva 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 15 02 Apsorbensi, filterski materijali, materijali za upijanje i zaštitna odjeća 16 01 Stara vozila iz različitih namena prevoza (uključujući i necestovna sredstva) i otpad od rastavljanja starih vozila i održavanja vozila (osim 13, 14, 16 06 i 16 08) 16 06 Baterije i akumulatori 16 08 Istršeni katalizatori 20 01 Odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 10 odjeća, 20 01 26* ulja i masti koji nisu navedeni pod 20 01 25, 20 01 30 sredstva za pranje koja nisu navedena pod 20 01 29, baterije i akumulatori obuhvaćeni pod 16 06 01, 16 06 02 ili 16 06 03 i nesortirane baterije i akumulatori koji sadrže ove baterije, 20 01 34 baterije i akumulatori koji nisu navedeni pod 20 01 33) 20 01 35* Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad)

R.br.	Proizvod i otpada	Kategorije otpada (šifra, naziv)
		koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
11.	Servisi elektronske/elektroničke opreme i uređaja	<p>15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad)</p> <p>16 02 Otpad iz električne i elektronske opreme</p> <p>20 01 Odvojeno sakupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 01 23* odabranog električnog i elektronskog oprema koja sadrži fluoro-hlorougljovodonike, 20 01 36 Odabranog električnog i elektronskog oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23)</p> <p>20 03 Ostali komunalni otpad, 20 03 01 miješani komunalni otpad</p>
12.	Frizerski saloni	<p>20 03 ostali komunalni otpad (20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)</p> <p>15 01 ambalaža (15 01 02 ambalaža od plastike, 15 01 01 ambalaža od papira i kartona, 15 01 07 staklena ambalaža, 15 01 11 metalna ambalaža koja sadrži opasne vrste porozne matrice)</p>
13.	Privatne zdravstvene ordinacije	<p>08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije</p> <p>15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad)</p> <p>18 01 Otpad od njegove novorođenosti, dijagnosticiranja, liječenja ili prevencije bolesti kod ljudi</p> <p>20 01 odvojeno sakupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu)</p> <p>20 01 35* Odabranog električnog i elektronskog oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente</p> <p>20 01 36 Odabranog električnog i elektronskog oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23</p> <p>20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantine, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)</p>
14.	Apoteke	<p>07 05 Otpad od proizvodnje, formulacije, primjene i prodaje farmaceutika</p> <p>08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije</p> <p>15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad)</p> <p>18 01 Otpad od njegove novorođenosti, dijagnosticiranja, liječenja ili prevencije bolesti kod ljudi</p> <p>20 01 Odvojeno sakupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 01 31* citotoksici i citostatici)</p> <p>20 01 odvojeno sakupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu)</p> <p>20 01 35* Odabranog električnog i elektronskog oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente</p> <p>20 01 36 Odabranog električnog i elektronskog oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23</p> <p>20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz</p>

R.br.	Proizvod a otpada	Kategorije otpada (šifra, naziv)
		kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
15.	Poljoprivredne apoteke	06 10 Otpad od PFDU azotnih hemikalija, azotnih hemijskih procesa i proizvodnje gnojiva 06 13 Otpad od ostalih procesa anorganske hemije koji nisu specificirani na drugi na in 07 04 Otpad od proizvodnje, formulacije, prodaje i primjene proizvoda za zaštitu biljaka (osim 02 01 08 i 02 01 09, agensa za zaštitu drveta (osim 03 02) i drugih biocida 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 01 odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 20 01 35* Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)

U narednoj tabeli dat je popis 5 industrijskih pogona i postrojenja (prema vrsti industrije) sa područja ŽP koja imaju trenutno važe u okolinsku dozvolu izdatu od strane FMOiT, a koji spadaju u kategoriju proizvod a a otpada iz privrede.

Tabela 5. Pregled industrija sa područja ŽP koje imaju važe u okolinsku dozvolu izdatu od strane FMOiT

R.br.	Naziv postrojenja	Vrsta industrije	Vrsta aktivnosti	Datum izdavanja okolinske dozvole
1.	"MLIN MAJI" d.o.o. Odžak	prehrambena	mlin za pšenicu (kapaciteta 270 t/dan)	20.06.2014.
2.	"EURO-PLIN" d.o.o. Orašje	energetska	punionica plina propan-butani	16.11.2015.
3.	Mlin "Ivo & Bele" d.o.o. Orašje	prehrambena	mlin za pšenicu	06.06.2016.
4.	"STRABAG" d.o.o. Sarajevo	mineralna	asfaltna baza u opštini Odžak	29.03.2017.
5.	Opština Odžak	upravljanje otpadom	sanacija deponije "Neteka"	21.07.2017.

U narednoj tabeli dat je popis 27 industrijskih postrojenja (prema vrsti industrije) sa područja ŽP koja imaju trenutno važe u okolinsku dozvolu, izdatu od strane nadležnog županijskog ministarstva, a koji spadaju u kategoriju proizvod a a otpada iz privrede.

Tabela 6. Pregled industrija sa području ŽP koje imaju važe u okolinsku dozvolu izdatu od strane MPViZO ŽP

R.br.	Naziv postrojenja	Vrsta industrije	Vrsta aktivnosti	Datum izdavanja okolinske dozvole
1.	"Sejdi commerce" d.o.o. Odžak	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	pilana	05.03.2015.
2.	Općina Odžak	Upravljanje vodama	otpadne vode- kolektor	30.03.2015.
3.	"S&T company" Ada-Odžak	tekstilna, kožarska, drvna i papirna	prerada drveta-namještaj	02.04.2015.
4.	"Unitrade" d.o.o. Ljubuški-lokacija Orašje	energetska	benzinska pumpa	10.06.2015.
5.	Janja Filipović	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	farma za tov pilića	23.06.2015.
6.	"Drvo dizajn" d.o.o. Odžak	tekstilna, kožarska,drvna i papirna	prerada drveta-namještaj	06.07.2015.
7.	Željko ošković - Domaljevac Šamac	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	farma za tov svinja	27.04.2016.
8.	Ivo Brašnić - Oštra Luka-Orašje	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	farma za tov svinja	27.06.2016.
9.	"Strolit" d.o.o. Odžak	metalna	proizvodnja šasija	08.07.2016.
10.	"Salkanovići tišleraj" d.o.o. Odžak	tekstilna, kožarska,drvna i papirna	gradivačka stolarija	29.09.2016.
11.	"Kalimero" d.o.o. Odžak	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	farma za tov pilića	06.10.2016.
12.	"Antunović AGS" d.o.o. Dusine- Orašje	energetska	benzinska pumpa	23.11.2016.
13.	"Peplast" d.o.o. Odžak		skladište PE sirovina, proizvoda	03.01.2017.
14.	"Dinoza" d.o.o. Orašje	tekstilna, kožarska,drvna i papirna	skladište sirove kože	19.07.2017.
15.	"Antunović AGS" d.o.o. Orašje	energetska	benzinska pumpa	14.08.2017.
16.	"Poljoprivredni obrt "Nermin" -Odžak	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	farma za tov pilića	10.08.2017.
17.	"Peplast" d.o.o. Odžak		proizvodnja PE folije	22.09.2017.
18.	"Salkanovići tišleraj" d.o.o. Odžak-proširenje	tekstilna, kožarska,drvna i papirna	gradivačka stolarija	06.03.2018.
19.	"Strolit" d.o.o. Odžak, hala III	metalna	obrada metalnih konstrukcija	18.06.2018.
20.	"Strolit" d.o.o. Odžak, hala IV	metalna	montaža šasija, kabina i prikolica	18.06.2018.
21.	"Strolit" d.o.o. Odžak-sa marnica	metalna	sa marnica	18.06.2018.

R.br.	Naziv postrojenja	Vrsta industrije	Vrsta aktivnosti	Datum izdavanja okolinske dozvole
22.	"Strolit "d.o.o. Odžak-lakirnica	metalna	lakirnica	30.07.2018.
23.	"Leši " d.o.o. Odžak	energetska	benzinska pumpa	22.10.2018.
24.	"Dom invest" d.o.o. Oraše	mineralna	proizvodnja betona i separacija	26.04.2019.
25.	PD „Živkovi -Agro“ Bok, Oraše	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	farma za tov svinja	20.05.2019
26.	„Magroplast“ d.o.o. Odžak		proizvodnja PE folije	20.11.2019
27.	„Temax BH“ d.o.o. Oraše	energetska	Plinska stanica	27.12.2019

Dakle, na podruju ŽP postoje 32 privredna subjekta/industrijska postrojenja koja spadaju u kategoriju proizvođača otpada iz privrede, a najzastupljenije su sljedeće vrste industrija: prehrambena, metalna, energetska, mineralna, poljoprivredna, drvena, tekstilna, kožarska i papirna. Podaci o vrstama/kategorijama i količinama otpada koji produkuju prethodno navedena industrijska postrojenja trenutno nisu poznata.

FMOiT je sukladno I. 28 Zakona o zaštiti okoliša ("Sl. novine Federacije BiH br. 33/03, 38/09) i I. 2 Pravilnika o registrima postrojenja i zagađivanjima ("Sl. novine Federacije BiH br. 82/07), nadležno za uspostavu, razvoj i održavanje elektronskog Registra o postrojenjima i zagađivanjima u FBiH (BH PRTR). Elektronska mreža kojom bi se nadležno federalno ministarstvo povezalo sa ministarstvom nadležnim za okoliš na županijskom nivou, po ovom Pravilniku se trebalo uspostaviti najkasnije do 2012. godine. FMOiT treba da vodi baze podataka o: ispuštanju zagađivanja (uključujući i otpad), dozvolama (uključujući i dozvole za upravljanje otpadom), aktivnostima okolinske inspekcije i supstancama štetnim za zdravlje ljudi, te da godišnje objavljuje ove podatke. Međutim, ovaj Registar nikada nije zaživio na načinu i u obimu podataka kako je bio i zamišljen navedenim Pravilnikom.

Svi industrijski pogoni i postrojenja (operatori) koji su obveznici ishodovanja okolinske dozvole na federalnom ili županijskom nivou imaju obavezu izvještavanja o svojim emisijama i zagađenju (uključujući i količine opasnog i neopasnog otpada) nadležno tijelo koje im je izdalo dozvolu, a po osnovu Pravilnika o registrima postrojenja i zagađivanjima ("Sl. novine Federacije BiH", br. 82/07; I. 2).

U skladu sa I. 8 pogoni i postrojenja koja su ishodovala dozvolu na županijskom nivou dužni su da izvještavaju nadležno županijsko ministarstvo o svojim emisijama, (uključujući i količine opasnog i neopasnog otpada) najkasnije do 30.06. tekuće godine za prethodnu godinu izvještavanja.

U skladu sa I. 10 poslije izvršene obrade podataka propisane I. 8., županijsko ministarstvo će proslijediti nadležnom federalnom ministarstvu podatke u propisanom elektronskom obliku, najkasnije do 30.09. tekuće godine za prethodnu godinu izvještavanja.

Dosadašnja praksa popunjavanja ovog registra je da operatori koji imaju okolinsku dozvolu izdatu na bilo kojem nivou (federalnom/županijskom) nakon prve prijave i dobivanja korisničkog imena i lozinke od strane administratora u FMOiT, sami unose podatke u ovu bazu, na osnovu dostupnih uputstava za popunjavanje baze. Nadležno ministarstvo ŽP nema povratnu informaciju iz FMOiT koji operatori sa područja ŽP redovno izvještavaju za ovaj Registar na godišnjem nivou. Županijsko ministarstvo vodi samo evidenciju o operatorima kojima je izdata okolinska dozvola, kao i o operatorima za upravljanje otpadom, te istu prosjećuje u FMOiT na godišnjem nivou.

Može se zaključiti da trenutno u ŽP nema uspostavljen elektronski Registar o postrojenjima i zagađivanjima, nije uspostavljena elektronska mreža sa FMOiT, pa stoga se i ne vodi evidenciju na načinu i u obimu podataka kako je bio i zamišljen navedenim Pravilnikom.

kako je to propisano u spomenutom pravilniku. Dakle, ne postoji ažurna evidencija niti analiza podataka o produkovanim i zbrinutim koli inama industrijskog otpada u ŽP.

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom u FBiH („Sl. novine FBiH“, br. 92/17), usvojena je Uredba o informacijskom sistemu upravljanja otpadom („Sl. novine FBiH“, br. 97/18), koja se poela primjenjivati od 01.01.2019. godine. Uredbom je definirano da je FMOiT nositelj aktivnosti strateškog planiranja, kreiranja pravnog okvira za potrebe uspostavljanja Informacijskog sistema upravljanja otpadom i posebnim kategorijama otpada, te da je FzZO FBiH nositelj aktivnosti na uspostavljanju, organizaciji i vo enju Informacijskog sistema upravljanja otpadom u FBiH. Iznom 11. Uredbe definirano je ko su obveznici izještavanja, tj. dostavljanja podataka u FzZO FBiH i koje su njihove obaveze. Prema informacijama dobivenim iz FzZO FBiH¹² do trenutka završetka ovog Izještaja o stanju, sa podru ja ŽP jedini registrirani obveznik po pitanju Uredbe je Zeleni planet d.o.o. Odžak, koji je Fondu dostavio samo osnovne podatke o obvezniku, ali bez podataka o koli inama i vrstama otpada.

Trenutna praksa zbrinjavanja posebnih kategorija otpada koje se produkuju u privrednim subjektima u ŽP, dobiveni su iz opina i komunalnih preduzeva, a prezentirani su u poglavlju 4.5. Na isti način su dobivene i trenutne prakse zbrinjavanja i količine prikupljenih posebnih kategorija otpada a koje su prezentirane u poglavlju 4.4.

2.4. Proizvodnja i otpada iz javnog sektora

Na teritoriji ŽP prisutan je i određeni broj javnih ustanova u kojima nastaje otpad. U Tabeli 7 dat je popis javnih ustanova prisutnih na području ŽP, kao i kategorije otpada koje nastaju u tim ustanovama.

Tabela 7. Proizvodnja i otpada iz javnog sektora

R.br.	Proizvodnja i otpada	Kategorije otpada (šifra, naziv)
1.	Javna administracija (Vlada ŽP i županijska ministarstva, uprave, opštine, sudovi)	20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi način) 08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 01 odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 20 01 35* Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23
2.	Institucije kulture (centri za kulturu, biblioteke, muzeji, kina, galerije...)	08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 20 01 35* Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07

¹² Dopus FzZO FBiH broj 01-06-1-206-2348/19 od 15.07.2019. godine

R.br.	Proizvod otpada	Kategorije otpada (šifra, naziv)
		krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
3.	Zavodi (za zdravstveno osiguranje, za statistiku, za javno zdravstvo i sl.)	08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 01 odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 20 01 35* Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
4.	Zdravstvene ustanove (bolnice, domovi zdravlja, ambulante)	08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 15 02 Apsorbenci, filterski materijali, materijali za upijanje i zaštitna odjeća 18 01 Otpad od njegove novorođene adi, dijagnosticiranja, liječenja ili prevencije bolesti kod ljudi 20 01 odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 20 01 35* Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
5.	Obrazovne ustanove (fakulteti, škole, vrtići)	08 03 17* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 20 01 odvojeno skupljeni sastojci (osim 15 01) (20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 20 01 35* Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 koja sadrži opasne komponente 20 01 36 Odbačena elektrika i elektronska oprema koja nije navedena pod 20 01 21 i 20 01 23 20 03 ostali komunalni otpad (20 01 08 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 20 01 21* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 20 03 01 miješani komunalni otpad, 20 03 07 krupni otpad, 20 03 99 komunalni otpad koji nije specificiran na drugi na in)
6.	Veterinarske ustanove	15 01 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 15 02 Apsorbenci, filterski materijali, materijali za upijanje i

R.br.	Proizvodnja otpada	Kategorije otpada (šifra, naziv)
		zaštitna odjeća 1802 Otpad od istraživanja, dijagnosticiranja, liječenja ili prevencije bolesti u životinja 2001 odvojeno skupljeni sastojci (osim 1501) (200121* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 200135* Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 200121 i 200123 koja sadrži opasne komponente 200136 Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 200121 i 200123 2003 ostali komunalni otpad (200108 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 200121* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 200301 miješani komunalni otpad, 200307 krupni otpad, 200399 komunalni otpad koji nije specifikiran na drugi na in)
7.	Apoteke	0705 Otpad od proizvodnje, formulacije, primjene i prodaje farmaceutika 080317* otpadni štamparski toner koji sadrži opasne materije 1501 Ambalaža (uključujući i odvojeno skupljani komunalni ambalažni otpad) 1502 Apsorbenci, filterski materijali, materijali za upijanje i zaštitna odjeća 1801 Otpad od njegove novorodenčadi, dijagnosticiranja, liječenja ili prevencije bolesti kod ljudi 2001 odvojeno skupljeni sastojci (osim 1501) (200121* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu) 200135* Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 200121 i 200123 koja sadrži opasne komponente 200136 Odbačena elektrona i elektronska oprema koja nije navedena pod 200121 i 200123 2003 ostali komunalni otpad (200108 biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina, 200121* fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, 200301 miješani komunalni otpad, 200307 krupni otpad, 200399 komunalni otpad koji nije specifikiran na drugi na in)
8.	Groblja	2002 Otpad iz vrtova i parkova (uključujući i otpad sa groblja)

Precizniji podaci o pojedinačnim kategorijama i količinama otpada koji produkuje javni sektor u ŽP trenutno nisu poznati.

III.

*INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR ZA
UPRAVLJANJE OTPADOM*

III. INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR ZA UPRAVLJANJE OTPADOM

3.1. Institucionalni okvir

BiH

Prema Ustavu, BiH je uređena kao država koja se sastoji od dva entiteta (FBiH i RS) i jednog distrikta (BD BiH). U FBiH, pored federalnog nivoa vlasti, postoji deset županija, te opštine i gradovi kao jedinice lokalne samouprave.

Zaštitu okoliša u BiH je u nadležnosti entitetskih vlada i vlade BD BiH, tj. ministarstava nadležnih za zaštitu okoliša. To su FMOiT i Ministarstvo prostornog uređenja, gospodarstva i ekologije RS (MPUGiERS). Okolišna pitanja na teritoriju BD BiH su u nadležnosti odgovarajućeg odjela u Vladi BD BiH. Međunarodni sporazumi i konvencije u oblasti zaštite okoliša su u nadležnosti Vijeća ministara, odnosno Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i njegovog Sektora za prirodne resurse, energetiku i zaštitu okoline. Koordinacija i saradnja između FBiH i RS, vezana za problematiku okoliša u BiH, ostvaruje se putem Međuentitetskog tijela za okoliš. Ovo tijelo se bavi svim pitanjima iz oblasti okoliša koja zahtijevaju usaglašen pristup entiteta.

FBiH

U FBiH administracija u sektoru okoliša ima kompleksnu institucionalnu strukturu, s obzirom da postoje tri administrativna nivoa (federalni, županijski i opštinski). Okolišne administracije na svim nivoima imaju zakonima definirane mandate kojima se uređuju njihove nadležnosti i funkcije.

Djelatnosti koje regulišu otpad su u nadležnosti FMOiT, resornih županijskih ministarstava, a dio poslova je u nadležnosti jedinica lokalne samouprave (opština i gradova).

Inspeksijski nadzor iz domena provedbe Zakona o upravljanju otpadom i odgovarajućih podzakonskih akata je u nadležnosti Inspektorata urbanističko-ekološke inspekcije Federalne uprave za inspekcijske poslove.

Institucionalni okvir sistema upravljanja otpadom u FBiH obuhvata sljedeće subjekte:

Parlament FBiH – donosi zakone na federalnom nivou i Federalnu strategiju upravljanja otpadom;

Vlada FBiH – donosi Federalni plan upravljanja otpadom, zakone i podzakonske akte, te preko FMOiT-a koordinira sve aktivnosti na planiranju upravljanja otpadom, a preko Federalne uprave za inspekcijske poslove vrši nadzor nad provedbom zakonskog okvira;

FzZO FBiH - sufinansira planove, programe, projekte i slične aktivnosti relevantne za djelovanje sistema upravljanja otpadom, te uspostavlja, organizira i vodi informacioni sistem o otpadu;

Savjetodavno vijeće za okoliš – ima konsultativnu i savjetodavnu ulogu, te predlaže nadležna županijska ministarstva za zaštitu okoliša. Ime Savjetodavnog vijeća imenuje Vlada FBiH;

Skupština županije – donosi Plan upravljanja otpadom, te zakone na županijskom nivou;

Vlada županije – preko nadležnog ministarstva i inspekcije koordinira sve aktivnosti upravljanja otpadom na području županije;

Gradovi i opštine – vode brigu o upravljanju komunalnim otpadom;

Druge sudionike (proizvođače otpada, uvoznike proizvoda i otpada, preduzeća nadležna za upravljanje otpadom, konsultantska preduzeća, stručne institucije i organizacije, te relevantne organizacije civilnog društva i udruženja).

Odgovornost u procesu uspostave i unapređenja integralnog sistema upravljanja otpadom podijeljena je na ključne sudionike u sistemu.

Županija Posavska

U ŽP za pitanja okoliša samim tim i upravljanje otpadom nadležno je MPViZO PŽ. Ministarstvo je podijeljeno u dva sektora: Sektor prometa i veza i Sektor zaštite okoliša.

U Sektoru zaštite okoliša obavljaju se poslovi zaštite okoliša koji se odnose na¹³:

- implementaciju Zakona o provedbenih propisa iz oblasti zaštite okoliša,
- inspekcijske poslove u oblasti zaštite okoliša,
- drugi poslovi utvrđeni pozitivnim propisima iz oblasti zaštite okoliša,
- provedbu i pravne mjerne planskog upravljanja, korištenja i zaštite prostora,
- pravne mjerne mjera i uvjeta upravljanja, očuvanja i racionalnog korištenja prirodnih resursa,
- pravne mjerne mjera očuvanja, zaštite i poboljšanja zaštite okoliša,
- pružanje pomoći u radu gospodarskih subjekata sukladno zahtjevima zaštite okoliša,
- pripremanje prijedloga županijskog plana zaštite okoliša,
- analiza i ocjena stanja okoliša i djelatnosti zaštite okoliša,
- uspostava i upravljanje sustavom informiranja o okolišu u Županiji,
- vođenje katastra zemljišta i korisnika okoliša,
- izdavanje okolišnih dopuštenja za korištenje okoliša iz svoje nadležnosti i drugih dopuštenja za pogone i postrojenja u skladu sa posebnim propisima, a zajedno/uskladeno s okolišnim dopuštenjem,
- organiziranje poslova kojima je cilj sprječavanje ili smanjenje štetnih posljedica po okolišu,
- inspekcijski nadzor nad provedbom županijskih zakona i drugih županijskih propisa iz područja zaštite okoliša,
- poticanje javnosti i sudjelovanje javnosti u aktivnostima kojima je cilj zaštita okoliša,
- suradnja sa nevladinim organizacijama za zaštitu okoliša na svim nivoima, i drugi poslovi utvrđeni pozitivnim propisima iz oblasti zaštite okoliša.

U MPViZO PŽ po sistematizaciji u sektoru okoliša postoje 3 državna službenika i jedan namještenik od kojih su za pitanja svih segmenata zaštite okoliša (otpad, voda, zrak, tlo, buka,...) zadužena 2 državna službenika. Pored MPViZO PŽ i drugi županijski organi i institucije dijelom obavljaju određene aktivnosti vezane za zaštitu okoliša, kao što su¹⁴:

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ŽP, koje pored niza poslova iz svog domena obavlja i inspekcijske poslove koji se odnose na poljoprivredu, veterinarstvo, šumarstvo i lovstvo;

Ministarstvo gospodarstva i prostornog uređenja ŽP, koje pored ostalog obavlja i sljedeće poslove: pravne energetske politike i stanja snabdjevenosti energentima i potrošnje energenata, pružanje pomoći i u provedbi projekata od značaja za Županiju u oblastima industrije, energetike i rudarstva, izradu primarnih i kompleksnih analiza za donošenje najoptimalnije strategije prostornog uređenja Županije kao osnove za izradu prostornog plana i nižih prostornih planova Županije, provode mjeru i uvjetu upravljanja, očuvanja i racionalnog korištenja prirodnih resursa, pravne mjeru i pravne avante stanja u stambeno-komunalnim oblastima;

Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike ŽP, koje pored ostalih poslova vrši i: izradu prijedloga preventivnih programa i provedbu mjeru za zaštitu od štetnog utjecaja okoliša na zdravlje i unapredjevanje zdravlja stanovništva;

Županijska uprava za inspekcijske poslove u kojoj nema posebno imenovanog inspektora zaštite okoliša. U Županijskoj upravi za inspekcijske poslove raspoređeni su sljedeći inspektori: tržišno-turistički inspektor, sanitarni inspektor, inspektor za radne odnose i zaštitu na radu, inspektor za ceste i cestovni promet, poljoprivredni inspektor, veterinarski inspektor, termoenergetski inspektor,

¹³ <https://www.zupanijaposavska.ba/>

¹⁴ Ibid.

urbanistički -građevinski inspektor i vodoprivredni inspektor. Direktor ove Uprave može ovlastiti inspektora za obavljanje poslova van njegove nadležnosti

Prema članu 73. Zakona o komunalnom gospodarstvu ŽP¹⁵ inspekcijski nadzor nad provođenjem odredaba ovog Zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti komunalnog gospodarstva vrše opštinska i županijska komunalna inspekcija, svako u okviru svoje nadležnosti. Istim Zakonom je propisano da opštinskemu komunalnom inspektoru u vršenju inspekcijskog nadzora nad provođenjem ovog Zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti komunalnih djelatnosti pomaže komunalni redar.

Prema Zakonu o inspekcijama ŽP¹⁶ članom 42 je definirano da županijska inspekcija obavlja inspekcijski nadzor nad primjenom propisa u okviru nadležnosti utvrđenih županijskim, opštinskim, federalnim i drugim propisima. Članom 22. istog Zakona definirane su vrste inspektora: tržišno-turistički inspektor, sanitarni inspektor, inspektor za radne odnose i zaštitu na radu, inspektor za ceste i cestovni promet, poljoprivredni inspektor, veterinarski inspektor, termoenergetski inspektor, urbanistički -građevinski inspektor i vodoprivredni inspektor.

Opštine

U opštini Orašje postoji Služba za gospodarstvo i infrastrukturu koja obavlja poslove upravnog rješavanja, normativno-pravne, studijsko-analitičke, stručno-operativne, informacijsko-dokumentacijske i druge poslove od kojih se za zaštitu okoliša (otpadom) mogu povezati sljedeći poslovi i to¹⁷:

- izvršavanje zakona i drugih propisa iz oblasti gospodarstva, poduzetništva, poljoprivrede, lokalnog ekonomskog razvoja i komunalnih djelatnosti;
- upravljanje integriranim lokalnim razvojem – planiranje, implementacija, praćenje i vrednovanje strategije lokalnog razvoja prema metodologiji EU;
- priprema programa izgradnje komunalne infrastrukture i drugih javnih objekata;
- vođenje registra poljoprivrednog zemljišta i gospodarstava;
- pripremanje i izrada razvojnih projekata u oblasti poduzetništva, poljoprivrede, stočarstva, vodoprivrede, šumarstva, turizma, ekologije i komunalnih djelatnosti;
- pripremanje, izrada i praćenje izvršenja programa i planova uređenja građevinskog zemljišta, komunalnih djelatnosti, zajedničke komunalne potrošnje, komunalne infrastrukture i prometa;
- vršenje poslova iz oblasti zaštite okoliša;
- donošenje rješenja o komunalnoj naknadi i vođenje registra obveznika komunalne naknade; te osiguranje uvjeta za organizirano obavljanje komunalnih djelatnosti.

Prema Pravilniku o unutarnjoj organizaciji jedinstvenog opštinskog organa opštine Orašje¹⁸ u okviru Službe za gospodarstvo i infrastrukturu opisana su sljedeće radne mjesta, koja su povezana sa komunalnom djelatnošću:

Stručni savjetnik za plansko-analitičke poslove i lokalni razvoj, između ostalog stoji i sljedeće: izrađuje planove, programe, projekte i procjene bitne za lokalno-ekonomski razvoj, poduzetništvo i komunalnu infrastrukturu, prati implementaciju projekata i programa iz oblasti gospodarstva i komunalne infrastrukture na nivou opštine;

Stručni savjetnik za projekte i koordinaciju Centra za poduzetništvo, pored ostalog zadužen je i da surađuje u izradi planova, programa, projekata i procjena bitnih za lokalno-ekonomski razvoj, poduzetništvo i komunalnu infrastrukturu, prati implementaciju projekata i programa iz oblasti gospodarstva i komunalne infrastrukture na nivou opštine;

Viši stručni suradnik za komunalnu infrastrukturu i obnovu obavlja sljedeće poslove: prati i istražuje pojave i promjene u oblasti komunalne infrastrukture, održavanje javnih površina, prati objavljene javne pozive i natječe za financiranje projekata iz oblasti komunalne infrastrukture i obnove i priprema potrebnu dokumentaciju za sudjelovanje u istim, vrši stručnu obradu sistemskih rješenja od

¹⁵ Narodne novine Županije Posavske br.3/2017

¹⁶ Narodne novine Županije Posavske br.9/2013

¹⁷ <https://www.orasje.ba/>

¹⁸ Službeni glasnik opštine Orašje br. 7/2016

zna aja za oblast komunalne infrastrukture i obnove, neposredno sudjeluje na provo enju propisa o komunalnom redu, organizira i kontrolira rad komunalnih redara, kontaktira sa predstavnicima mjesnih zajednica u cilju bržeg uo avanja i rješavanja problema vezanih za komunalne djelatnosti i komunalnu infrastrukturu, vodi bazu podataka o objektima komunalne infrastrukture, vrši procjene stanja i priprema i analizira podatke koji su potrebni za izradu evidencije, programa i projekata komunalne infrastrukture i izgradnje objekata komunalne infrastrukture;

Stru ni suradnik za komunalnu infrastrukturu i obnovu koji obavlja poslove opisane kod prethodnog državnog službenika;

Komunalni redar (namještenik) po sistematizaciji radnih mesta neophodno je tri izvršitelja, a zaduženi su pored ostalih i za sljede e poslove: na terenu kontrolira provo enje propisa kojima se regulira komunalni red i korištenje javnih površina, kontaktira sa predstavnicima mjesnih zajednica u cilju bržeg uo avanja i rješavanja problema vezanih za higijenu, održavanje javnih površina i komunalne djelatnosti, prati realizaciju ugovora iz oblasti komunalne infrastrukture, javnih površina i dr., obavlja i obavještava stambeno-komunalnog inspektora o izvršenom uvidu nad slu ajevima neizvršavanja odredaba propisa o komunalnom redu, pomaže stambeno-komunalnom inspektoru, zaprima telefonske pozive gra ana o kršenju pravila komunalnog reda ili o kvarovima na komunalnim objektima i ure ajima u opoj upotrebi.

U okviru Službe za civilnu zaštitu i nadzor opine Orašje predvi en je Stambeno-komunalno-sanitarni inspektor, koji izme u ostalog: obavlja poslove nadzora nad provo enjem zakona i propisa koji se odnose na zaštitu okoliša i prirodnih resursa i održavanje komunalnog reda u naseljima, nadzire dovo enje i deponiranje sme a i drugih otpadaka i korištenje i iš enje javnih površina u naseljima.

Trenutno u opini Orašje su zaposlena 2 stambeno-komunalna inspektora i 3 komunalna redara.

Prema Pravilniku o unutarnjoj organizaciji opinskog organa uprave Odžak¹⁹ sljede i djelatnici se pored ostalog bave poslovima zaštite okoliša, upravljanjem otpadom i komunalne djelatnosti u opini Odžak:

- U Službi za gospodarstvo i LER to su:

Na elnik Službe za gospodarstvo i LER

Stru ni savjetnik za poljoprivredu, šumarstvo, vodoprivredu i veterinarstvo

Viši samostalni referent za promet i turizam, koji je do sada obavljao i poslove stru nog suradnika za zaštitu okoliša²⁰

Komunalno stambeni inspektor

- U Službi za nabavku i zaštitu sredstava i resursa to su:

Na elnik Službe za nabavku i zaštitu sredstava i resursa

Šef odsjeka za materijalno opinske resurse

Referent za komunalne djelatnosti (dva djelatnika)

Odlukom Opinskog vije a Domaljevac-Šamac²¹ godine utemeljena je samostalna opinska Služba za komunalne djelatnosti opine Domaljevac-Šamac. Služba obavlja sljede e poslove iz oblasti komunalnih djelatnosti:

1. skupljanje i odlaganje komunalnog otpada,
2. održavanje isto e,
3. održavanje javnih površina,
4. održavanje nerazvrstanih cesta,
5. održavanje javne rasvjete,
6. održavanje tržnice na veliko i malo,
7. održavanje groblja i obavljanje pogrebnih poslova,
8. zimsko održavanje lokalnih cesta.

Prema Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu, organiziraju poslovanja i na inu upravljanja samostalne Službe za komunalne djelatnosti opine Domaljevac-Šamac²² utvr ene su sljede e radne pozicije:

¹⁹ Službeni glasnik opine Odžak, br. 02/2006

²⁰ Trenutno se provodi procedura za prijem u radni odnos Stru nog suradnika za zaštitu okoliša

²¹ Službeno glasilo opine Domaljevac-Šamac br.03/2013

²² Ibid.

Upravitelj samostalne službe za komunalne djelatnosti, koji je odgovoran za rad Službe;

Radnik za obra un komunalnih naknada i usluga i obavljanje blagajni kih poslova, koji prati i primjenjuje propise i zakone vezane za oblast finansijsko-ekonomskog poslovanja i komercijale, prati rokove naplate i isplate potraživanja i dugovanja Službe, kontrolira, knjiži i odlaže dokumentaciju koja se odnosi na komunalne usluge, itd.;

Komunalni radnik-voza radnih strojeva, koji izme u ostalog obavlja poslove upravljanja putni k, teretnim, specijalnim i gra evinskim motornim vozilima, priprema motorna vozila i priklu ne ure aje za rad, vrši manje popravke na motornim vozilima i strojevima, itd.;

Komunalni radnik, koji vrši utovar sme a u kontejnere i vozila za prijevoz sme a kao i sakupljanje sme a, vrši poslove na održavanju isto e zelenih površina, ulica, pješa kih staza i unutarnjih prostora, stara se o isto i i ispravnosti alata i opreme itd.

U okviru ove komunalne službe zaposleno je 10 djelatnika i to: upravitelj samostalne službe za komunalne djelatnosti, radnica za obra un komunalnih naknada i usluga i obavljanja blagajni kih poslova, radnica za administrativno tehni ke poslove, komunalna radnica na održavanju javnih objekata i površina, 3 komunalna radnika-voza a radnih strojeva i 3 komunalna radnika.

U op ini Domaljevac-Šamac nema zaposlenog komunalnog inspektora.

Obveze i nadležnosti FBiH, županije i op ina

Prema nadležnosti i obavezama iz Zakona o upravljanju otpadom („Sl. novine FBiH“, br. 33/03, 72/09, 92/17), FBiH je odgovorna za poslove prekograni nog prometa otpada i postrojenja za tretman otpada koji obuhvataju podru je dvije ili više županija. Županije su nadležne za upravljanje svim vrstama otpada, odre ivanje lokacija u poslovima upravljanja otpadom i postrojenjima.

Proizvo a ili vlasnik otpada snosi sve troškove prevencije, tretmana i odlaganja otpada, uklju uju i brigu nakon upotrebe i monitoring. Tako er je finansijski odgovoran za preventivne i sanacione mjere zbog šteta po okoliškoje je prouzrokovao ili postoji vjerovatno a da ih prouzrokuje.

Sakupljanje i tretiranje komunalnog otpada vrši se u skladu s posebnim propisima o komunalnom otpadu. Za komunalni otpad iz doma instava mogu se primjeniti i drugi obra unski kriteriji u skladu s propisom kojim se ure uju komunalne usluge.

Prema Pravilniku o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom („Sl. novine FBiH“, br. 09/05), potrebno je pribaviti dozvolu kod nadležnog županijskog ministarstva za zaštitu okoliša u zavisnosti od kapaciteta operatora.

Svaka deponija treba biti registravana u katastru zaga iva a ili katastru nekretnina. Svi operatori koji posjeduju dozvolu za upravljanje otpadom dužni su izještavati nadležno županijsko ministarstvo za okoliš o ispunjavanju uslova iz dozvole. Na osnovu redovnih izještaja od strane operatora prema Uredbi koja regulira obavezu izještavanja operatora i proizvo a a otpada o provo enju programa nadzora, monitoringa i vo enja evidencije prema uslovima iz dozvole („Sl. novine FBiH“, br. 31/06), nadležno županijsko ministarstvo vodi evidencijske baze podataka.

Prema Zakonu o upravljanju otpadom FBiH, svaka županija donosi svoj Plan upravljanja otpadom koji pokriva podru je županije. Plan donosi zakonodavno tijelo županije koje nadalje ure uje uslove planiranja upravljanja otpadom po op inama. Ovaj plan se izra uje u saradnji sa op inskim organima i preduze im, ekonomskim udruženjima te drugim klju nim sudionicima za zaštitu okoliša. Zakon navodi da se poslovi upravljanja svim vrstama otpada, odre ivanje lokacija i zemljišta u poslovima upravljanja otpadom i postrojenjima vrši od strane nadležnog županijskog ministarstva, što jasno daje ovlasti županiji za donošenje bitnih odluka i kona nih rješenja koja se predlažu u Planu upravljanja otpadom.

Nadležnosti op ine kao jedinice lokalne samouprave a u upravljanju otpadom, definirane su sljede im zakonima:

prema Zakonu o upravljanju otpadom FBiH i Zakonu o komunalnom gospodarstvu u ŽP op ina je nadležna za planiranje upravljanja otpadom u okviru svojih nadležnosti,

prema Zakonu o principima lokalne samouprave („Sl. novine FBiH“, br. 49/06), op ina je nadležna za donošenje prostornih, urbanisti kih i provedbenih planova, uklju uju i zoniranje, utvr ivanje i provo enje politike ure enja prostora i zaštite ovjekove okoline, upravljanje, finansiranje i

unapređenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture; prikupljanje i odlaganje vrstog otpada, održavanje javne iste e, dakle i za izdavanje dozvola za postavljanje komunalne infrastrukture, te prema Zakonu o upravljanju otpada FBiH općina je nadležna za provođenje programa edukacije u oblasti upravljanja otpadom.

Poslovi iz oblasti upravljanja otpadom, drugih komunalnih djelatnosti, obnove i razvoja, stambenih djelatnosti u općinama ŽP organizirani su uglavnom u okviru jedne ili dvije općinske službe. Sama organizacija i broj sistematiziranih radnih mjesto na poslovima komunalnih djelatnosti različita je po općinama i zavisi od veličine općine, njenih budžetskih mogućnosti i ukupnog broja zaposlenih.

3.2. Pravni okvir

3.2.1. Zakonska regulativa

Nivo BiH

Iako je pravni okvir za upravljanje otpadom definiran na entitetskom nivou, postoje odredbeni propisi na nivou BiH, koji se odnose na upravljanje otpadom na nivou BiH kao sljedeći propisi:

1. Zakon o veterinarstvu („Sl. glasnik BiH“, br. 34/02),
2. Zakon o radijacijskoj i nuklearnoj sigurnosti u Bosni i Hercegovini („Sl. glasnik BiH“, br. 88/07),
3. Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 6/06, 75/06, 44/07, 48/10),
4. Pravilnik o uslovima za promet i korištenje izvora ionizirajućeg zračenja („Sl. glasnik BiH“, br. 66/10)
5. Pravilnik o medicinskim sredstvima („Sl. glasnik BiH“, br. 04/10),
6. Pravilnik o zbrinjavanju farmaceutskog otpada („Sl. glasnik BiH“, br. 23/11),
7. Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati pravna i fizička lica za promet fitofarmaceutskim sredstvima („Sl. glasnik BiH“, br. 51/11),
8. Pravilnik o utvrđivanju veterinarsko-zdravstvenih uslova za odlaganje, korištenje, sakupljanje, prijevoz, identifikaciju i sljedivost, registraciju i odobravanje pogona, stavljanje na tržiste, uvoz, tranzit i izvoz nusproizvoda životinjskog porijekla i njihovih proizvoda koji nisu namijenjeni ishrani ljudi („Sl. glasnik BiH“, br. 30/12),
9. Odluka o ratifikaciji Konvencije o kontroli prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovom odlaganju („Sl. glasnik BiH“, br. 31/00).

Nivo FBiH

Pravni okvir za uspostavu sistema upravljanja otpadom na entitetskom nivou dat je u nastavku:

1. Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 33/03, 72/09 i 92/17),
2. Zakon o inspekcijama FBiH ("Sl. novine FBiH", br. 73/14),
3. Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, br. 9/05),
4. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeće postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje preduzima nadležni organ ("Sl. novine FBiH", br. 09/05),
5. Pravilnik o kategorijama otpada sa listama ("Sl. novine FBiH", br. 9/05),
6. Pravilnik o postupanju s otpadom koji se ne nalazi na listi opasnog otpada ili čiji je sadržaj nepoznat ("Sl. novine FBiH", br. 9/05),
7. Pravilnik o uvjetima za prenos obaveza upravljanja otpadom sa proizvođača i prodavača na operatora sistema za prikupljanje otpada ("Sl. novine FBiH", br. 9/05),
8. Pravilnik o obrascu, sadržaju i postupku obavještavanja o važnim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača ("Sl. novine FBiH", br. 8/08),
9. Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 77/08),

10. Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe ("Sl. novine FBiH", br. 8/08),
11. Pravilnik o prekograni nom prometu otpada ("Sl. novine FBiH", br. 7/11 i 39/15),
12. Pravilnika o registrima postrojenja i zaga ivanjima ("Sl. novine FBiH", br. 82/07),
13. Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 88/11, 28/13, 8/16, 54/16, 103/16 i 84/17),
14. Pravilnik o upravljanju otpadom od elektri nih i elektronskih proizvoda ("Sl. novine FBiH", br. 87/12, 107/14, 8/16, 79/16 i 12/18),
15. Uredba o finansijskim garancijama kojima se može osigurati prekograni ni promet opasnog otpada ("Sl. novine FBiH", br. 41/05),
16. Uredba koja regulira obavezu izvještavanja operatora i proizvo a a otpada o sprovo enju programa nadzora, monitoringa i vo enja evidencije prema uslovima iz dozvole ("Sl. novine FBiH", br. 31/06),
17. Uredba o finansijskim i drugim garancijama za pokrivanje troškova rizika od mogu ih šteta, iš enje i postupke nakon zatvaranja odlagališta ("Sl. novine FBiH", br. 39/06),
18. Uredba o selektivnom prikupljanju, pakovanju i ozna avanju otpada ("Sl. novine FBiH", br. 38/06),
19. Uredba o naknadama za plasti ne kese tregerice ("Sl. novine FBiH", br. 9/14),
20. Uredba o informacionom sistemu upravljanja otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 97/18).

Federalnim Zakonom o upravljanju otpadom nadležnost u upravljanu otpadom je podijeljena izme u FBiH i županija, dok županijski propisi dalje ure uju prenošenje ovlasti na op ine i komunalna preduze a, a predvi a i donošenje dodatnih provedbenih propisa. U skladu sa Zakonom o principima lokalne samouprave FBiH ("Sl. novine FBiH" br. 34/06), u okviru djelokruga jedinice lokalne samouprave su izme u ostalog i upravljanje, finansiranje i unapre enje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture, uklju uju i prikupljanje i odlaganje vrstog otpada, održavanje javne isto e i dr. Prema lanu 9. Zakona o upravljanju otpadom, Plan upravljanja otpadom je zakonska obaveza županija, ali istovremeno odražava složenost aktivnosti upravljanja otpadom, te predstavlja instrument oko kojeg se trebaju složiti svi relevantni nadležni organi u op inama i na osnovu kojeg e se planirati aktivnosti i ulaganja u sektor upravljanja otpadom.

Prema Pravilniku o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 9/05), županije izdaju dozvole za obavljanje aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom, utvr uju aktivnosti male privrede za koje nije potrebno pribavljanje dozvole i uvjeti uz ije ispunjenje nije potrebno pribavljanje dozvole.

Prema zahtjevima Pravilnika o sadržaju plana prilago avanja upravljanja otpadom za postoje a postrojenja za tretman i odlaganje otpada i aktivnostima koje preduzima nadležni organ ("Sl. novine FBiH", br. 09/05), za sve tri op inske deponije ura eni su Planovi prilago avanja, te su podnijeti nadležnom organu na odobrenje. Nadležni organ je donio Rješenje o odobravanju Plana prilago avanja za 2 op inske deponije (Orašje i Odžak), a za deponiju u Domaljevcu Šamcu.

Prema zahtjevima Uredbe koja regulira obavezu izvještavanja operatora i proizvo a a otpada o sprovo enju programa nadzora, monitoringa i vo enja evidencije prema uvjetima iz dozvole ("Sl. novine FBiH", br. 31/06), u županijskom ministarstvu se ne dostavljaju godišnji izvještaji o ispunjenju uvjeta iz dozvole za upravljanje otpadom ili okolinske dozvole izdate proizvo a ima otpada. Županijsko ministarstvo ima samo listu operatora kojima su izdate dozvole za upravljanje otpadom, ali se ne vode nikakve detaljnije evidencije.

Prema odredbama Pravilnika o registrima postrojenja i zaga ivanjima ("Sl. novine FBiH", br. 82/07), županijsko ministarstvo nema uspostavljen elektronski Registar o postrojenjima i zaga ivanjima, nije uspostavljena elektronska mreža sa FMOIT, pa se stoga i ne vodi evidenciju na na in kako je to propisano u ovom pravilniku.

Prema odredbama Pravilnika o upravljanju medicinskim otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 77/08):

županijsko ministarstvo okoliša u estvuje u odobravanju Planova upravljanja otpadom od zdravstvenih ustanova sa podru ja ŽP,

županijsko ministarstvo okoliša je do sada odobrilo 3 Plana upravljanja otpadom od različitih zdravstvenih ustanova sa područja ŽP (PZU "Ljekarna-avarovi" Orašje, ZU Ljekarni ke djelatnosti "Vuki" Tolisa- Orašje, Dom zdravlja Orašje),

u županijskom ministarstvu zdravstva ne postoji lista imenovanih referenata za upravljanje otpadom u zdravstvenim ustanovama sa području ŽP,

infektivni medicinski otpad iz pojedinih zdravstvenih ustanova sa području ŽP zbrinjava se putem privatnih kompanija, koje imaju odobrenje za zbrinjavanje ove vrste otpada, a sa kojima zdravstvene ustanove imaju potpisane ugovore.

Prema odredbama Uredbe o selektivnom prikupljanju, pakiranju i označavanju otpada ("Sl. novine FBiH", br. 38/06) u županijskom ministarstvu okoliša nema informacija o transportnoj dokumentaciji onih koji transportuju opasni otpad do operatora za područje ŽP, a nema ni evidencije od generatora rabljenih ulja koji moraju nadležnom organu koji je izdao njihovu okolinsku dozvolu ili dozvolu za upravljanje otpadom do 1. marta svake godine dostaviti izvještaj sa podacima o količinama i vrstama (ili kategorijama) rabljenih ulja koja su prikupili u toku prethodne godine.

Nadzor nad provedbom odredbi Zakona o okolišu i upravljanju otpadom i propisa donesenih na temelju ovih zakona u ŽP obavlja županijsko ministarstvo okoliša.

Od posebnih kategorija otpada jedino su u FBiH doneseni podzakonski akti za ambalažu i ambalažni otpad (u skladu sa Direktivom 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu), te za otpad od elektroničkih i elektronskih proizvoda (u skladu sa Direktivom 2012/19/EU i Direktivom 2008/98/EZ).

Na osnovu donesenih propisa, te informacija i analiza u Izještaju o realizaciji Aktionog plana Federalne Strategije zaštite okoliša 2008-2018. utvrđeni su sljedeći nedostaci u propisima FBiH o upravljanju otpadom u odnosu na pravnu štetu Evrope EU²³:

Nedostaci vezani za Registar postrojenja i zagonetivanja (uvanje podataka za sakupljanje i transport otpada, kao i izdavanje dozvola za upravljanje otpadom);

Ne postojanje obaveze izrade Plana sprečavanja otpada;

Nedostaci vezani za propise o mulju iz kanalizacije - obaveza redovnog ažuriranja podataka o granicnim vrijednostima za koncentracije teških metala u zemljištu (aneksi I A; I B i I C Direktive o otpadu iz mulja; i analiza sadržaja teških metala u zemljištu (aneksi II A; II B i II C Direktive o otpadu iz mulja) kao i pitanje osobina proizvedenog mulja, (aneks II Okvirne direktive o otpadu), itd.;

Nepostojanje propisa o otpadnim vozilima;

Nepostojanje propisa o prikupljanju i zbrinjavanju istrošenih baterija i akumulatora;

Nepostojanje propisa o PCB/PCT;

Nepostojanje propisa o upravljanju azbestnim otpadom, upravljanju otpadnim uljima i upravljanju CO_2 ;

Direktiva o rudarstvu je samo djelimično prenesena.

Nivo ŽP

Propisi koji su donijeti na nivou ŽP, a koji se tijekom upravljanja otpadom su sljedeći:

Zakon o komunalnom gospodarstvu ("Narodne novine ŽP", br. 3/17),

Zakon o prostornom uređenju i građevnjici ("Narodne novine ŽP", br. 6/16),

Zakon o koncesijama ("Narodne novine ŽP", br. 6/14; 12/17),

Pravilnik o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu ("Narodne novine ŽP", br. 6/10).

ŽP nema donesen županijski Zakon o upravljanju otpadom. Županija je imala svoj Zakon o zaštiti okoliša ("Narodne novine ŽP", br. 4/00), ali kako je 2003. godine izšao novi federalni Zakon o zaštiti okoliša a županijski nikad nije revidiran i usaglašen sa istim, ovaj zakon je prestao sa važenjem.

²³ Program aproksimacije propisa FBiH sa pravnom štetu Evrope EU u oblasti okoliša, decembar 2016. godine

Na nivou ŽP problematika komunalnog otpada regulirana je Zakonom o komunalnom gospodarstvu („Narodne novine ŽP“ br. 3/17). Županijski Zakon propisuje da komunalne djelatnosti mogu, u skladu s odredbama ovoga Zakona, obavljati:

- a) javno komunalno poduzeće koje osniva opština,
- b) služba – vlastiti pogon, koju osniva opština,
- c) pravna osoba na temelju ugovora o koncesiji, te
- d) pravna i fizička osoba na temelju ugovora o povjeravanju komunalnih poslova.

Po ovom Zakonu, opštine svojim aktom utvrđuju koje su komunalne djelatnosti povjeriti za obavljanje subjektima – isporučiteljima komunalnih usluga polaze i od prirode komunalne djelatnosti, uvjeta i potreba opštine u skladu sa ovim Zakonom.

Prema članu 73., inspekcijski nadzor nad provođenjem odredbi Zakona o komunalnom gospodarstvu, drugih propisa i opštih akata iz oblasti komunalnog gospodarstva vrše opštinska i županijska komunalna inspekcija u okviru svojih nadležnosti. Po ovom Zakonu je propisano da opštinskom komunalnom inspektoru u vrištenju inspekcijskog nadzora pomaže komunalni redar. Treba napomenuti da član 22. županijskog Zakona o inspekcijama definira i ostale vrste inspektora tj.: tržišno-turistički, sanitarni, inspektor za radne odnose i zaštitu na radu, inspektor za ceste i cestovni promet, poljoprivredni, veterinarski, termoenergetski, urbanistički, građevinski i vodoprivredni inspektor, a koji obavljaju inspekcijski nadzor nad primjenom propisa u okviru nadležnosti utvrđenih županijskim, opštinskim, federalnim i drugim propisima.

Prema članu 65. Zakona o prostornom uređenju i građevini u ŽP, nadležna opštinska služba, na temelju prethodno pribavljenog mišljenja nadležnog Ministarstva, utvrđuje preduvjete za odobravanje planirane promjene u prostoru u slučajevima deponije za odlaganje vrstog otpada od županijskog značaja. Član 111 ovog zakona propisuje da Glavni projekat pored obavezuje dokumentacije zavisno od tehničke strukture građevine može da sadrži i elaborat zbrinjavanja otpada, ako se radi o otpadu za koji su posebnim zakonom propisane mjeru odlaganja. Član 139 istog zakona propisuje da je izvođenje radova na gradilištu, pored ostale dokumentacije propisane ovim članom, mora imati i plan upravljanja građevinskim otpadom.

Prema članu 5. Zakona o koncesijama u ŽP, predmet koncesije može biti iz različitih oblasti i za različite djelatnosti, a među ostalim i: prikupljanje, razvrstavanje, zbrinjavanje otpadnog materijala i sekundarnih sirovina, sukladno propisima. Član 6 istog Zakona propisuje da Županija odlučuje o dodjeli koncesije za predmete iz člana 5. iz svoje nadležnosti. Po istom članu, Opštinsko vijeće odlučuje o dodjeli koncesije između ostalih i za djelatnosti upravljana otpadom na području opštine, iz nadležnosti opštine a koje se nalaze na području opštine, na način i po postupku definiranom u Zakonu.

ŽP je donijela Pravilnik o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu u 2010. godini. Ovim pravilnikom se utvrđuju:

pogoni i postrojenja koji se namjeravaju graditi ili postojeći pogoni i postrojenja sa znakom ajnim promjenama u radu za koje MPViZO ŽP obavezno provodi postupak izdavanja okolinske dozvole,
pogoni i postrojenja i ostale planirane aktivnosti za koje se ne izdaje okolinska dozvola,
način podnošenja zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole,
sadržaj dokumentacije koja se obvezno podnosi uz zahtjev za izdavanje okolinske,
slučajevi u kojima se može tražiti dopuna dokumentacije koja se dostavlja uz zahtjev za izdavanje okolinske dozvole te
druga pitanja koja se odnose na postupak izdavanja okolinske dozvole.

Opštinski nivo

Na nivou opštine u ŽP usvojen je niz odluka koje su od znaka za upravljanje otpadom, a koje se prezentiraju u narednoj tabeli.

Tabela 8. Opštinski propisi od znaka za upravljanje otpadom

Naziv propisa	Propisane obaveze
---------------	-------------------

Naziv propisa	Propisane obaveze
<p>Odluka o komunalnom redu (Pre iš eni tekst) („Sl. glasnik op ine Oraše“, br. 6/12)</p> <p>[Ovaj Pre iš eni tekst obuhvata Odluku o komunalnom redu („Službeni glasnik op ine Oraše“ br. 3/03), Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o komunalnom redu („Službeni glasnik op ine Oraše“ br. 5/06), Odluku o dopuni Odluke o komunalnom redu („Službeni glasnik op ine Oraše“ br. 11/09) i Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o komunalnom redu („Službeni glasnik op ine Oraše“ br. 4/12)]</p>	<p>Odlukom se ure uju komunalni red i održavanje komunalnog reda, kao i odnosi u komunalnim djelatnostima na podru ju op ine Oraše, a naro ito na podru ju ure enja naselja, održavanju isto e i uvanju javnih površina, skupljanje, odvoz i postupanje sa sme em i drugim komunalnim otpadom, uklanjanje snijega i leda, uklanjanje protupravno postavljenih predmeta na javnim i drugim površinama, kao i mjera za provo enje komunalnog reda i kaznene odredbe predvi ene za povrede ponašanja utvr enih ovom Odlukom.</p> <p>Sakupljanje, odvoz i postupanje sa sakupljenim komunalnim otpadom su regulisani lanovima 104-128 ove Odluke.</p> <p>lanom 108. Odluke definirano je da se organiziranje odvoza ku nog sme a i krupnog otpada na podru ju op ine Oraše, kao i utvr ivanje visine naknade za odvoz istog, ure uje posebnom Odlukom Op inskog vije a Oraše, na prijedlog Javnog komunalnog poduze a, odnosno pravne ili fizi ke osobe kojoj je Op ina povjerila vršenje ovih poslova. lan 123. ove Odluka propisuje da lokacije za deponiju odre uje Op insko vije e svojom odlukom, a na prijedlog komisije koju imenuje Op inski na elnik. Tako er, ovaj lan propisuje da se naknada za korištenje deponije od strane tre ih osoba, kao i na in ure enja i održavanja deponije ure uje odlukom Op inskog vije a Oraše, a na prijedlog javnog komunalnog poduze a odnosno pravne ili fizi ke osobe kome je povjerenje održavanje iste.</p> <p>lan 164 propisuje da nadzor nad provo enjem komunalnog reda propisanog ovom Odlukom obavlja op inski ured nadležan za komunalne poslove, komunalna i druga inspekcija i komunalni redari op ine Oraše.</p> <p>JP "Komunalac" Oraše osnovano je posebnom Odlukom Op ine 11. 07. 2002 godine.</p> <p>Op ina Oraše zaklju uje ugovor sa JP „Komunalac“, na godišnjem nivou, o obavljanju usluga zajedni ke komunalne potrošnje.</p>
<p>Odluka o odre ivanju nove lokacije za deponiju otpada („Sl. glasnik op ine Oraše“, br. 5/05)</p>	<p>Odluka definira nekretnine odnosno k. . i površine na kojima je nova lokacija za deponiju otpada Dusine za podru je op ine Oraše. Nakon provo enja postupka eksproprijacije parcele se dodjeljuju JKP Komunalac Oraše na korištenje, gospodarenje, upravljanje, uz obavezu da sa ini plan rada, održavanja i stalnog nadzora deponije.</p>
<p>Odluka o utvr ivanju visine naknade za odvoz sme a na podru ju op ine Oraše („Sl. glasnik op ine Oraše“, br. 1/06)</p>	<p>Ovom Odlukom regulira se mjesec na naknada za odvoz ku nog sme a za doma instva prema broju lanova u doma instvu i za jedno prikupljanje tjedno. Tako er se regulira i naknada za doma instva socijalno ugrozenih obitelji, ona iji su lanovi na privremenom radu u inozemstvu, te naknade za samostalne radnje, pravne osobe i ustanove.</p> <p>Odlukom se nalaže obaveza da su sva doma instva, samostalne radnje, pravne osobe i ustanove obavezne da se uklju e u organizirano prikupljanje i odvoz sme a, te da sklope ugovor sa JP Komunalac kojim e se regulisati sva prava i obaveze. Odlukom se obavezuje da JP Komunalac prikuplja sav otpad sa javnih površina u naseljenim mjestima prema predvi enom rasporedu, te jednom u tri mjeseca da prikuplja sav krupni otpad prema rasporedu, a što je uklju eno u mjesec nu naknadu.</p>

Naziv propisa	Propisane obaveze
Odluka o komunalnom redu Op i ne Odžak („Sl. glasnik op i ne Odžak“, br. 2/99, 6/00, 11/01, 12/02)	<p>Odlukom se propisuje komunalni red i mjere za njegovo provo enje na podruju op i ne Odžak, a naro ito odredbe o: ure enja naselja, održavanju isto e i uvanju javnih površina, skupljanje, odvoz i postupanje sa skupljenim komunalnim otpadom, uklanjanje snijega i leda, uklanjanje protupravno postavljenih predmeta, mjere za provo enje komunalnog reda i kaznene odredbe predviene za povrede ponašanja utvr enih ovom Odlukom.</p> <p>Sakupljanje, odvoz i postupanje sa sakupljenim komunalnim otpadom su regulisani lanovima 25-31 ove Odluke.</p> <p>Ialom 25. Odluke je propisano da skupljanje i odvoz otpada na deponiju obavlja javno preduzeće za komunalno gospodarstvo koga osniva op i na Odžak.</p> <p>Po Odluci iz 1996. godine ove djelatnosti obavlja JP „Komunalac“ Odžak.</p> <p>Ian 37 propisuje da nadzor nad provedbama odredbi ove Odluke provodi komunalna inspekcija op i ne Odžak.</p>
Odluka o utvrivanju cijena komunalnih usluga Op i nskog poglavarstva Odžak br. 01-05-05-23/97 od 06.02.1997.	Odlukom se utvrjuju cijene komunalnih usluga, odnosno odvoz smeja po doma instvu i ostalim korisnicima, a koje obavlja JP „Komunalac“ Odžak.
Odluka o osnivanju poduzeća za komunalno gospodarstvo „Komunalac“ Odžak („Sl. glasnik op i ne Odžak“, br. 1/96)	Odlukom se ustrojava osnivanje, osnivački ulog, djelatnost, zastupanje i predstavljanje, pešt, žigovi, vanjskotrgovinsko poslovanje i druga pitanja vezana za rad JP za komunalno gospodarstvo „Komunalac“ Odžak.
Odluka o utvrivanju cijena vode, kanalizacije i odvoza smeja iz doma instava u Odžaku br. 01-6-2/99 od 30.06.1999.	Odlukom se utvrjuju cijene vode iz vodovoda, upotreba kanalizacionog sistema i odvoz smeja za doma instva i ostale potrošače, koji imaju ugrađene vodomjere.
Odluka o korištenju deponije za smeje u Odžaku („Sl. glasnik op i ne Odžak“, br. 1/99, 6/00)	Odlukom se utvrjuje lokalitet privremene deponije za smeje u Odžaku, uvjeti za dovoz i odlaganje smeja, upravljanje deponijom za smeje, cijene za pravne i fizičke osobe koje dovoze i odlažu smeje na privremenoj deponiji za smeje u Odžaku, na in naplate, te sankcije za uinjene prekršaje odredbi ove Odluke.
Odluka o komunalnom redu i zaštiti okoline („Sl. glasilo op i ne Domaljevac-Šamac“, br. 2 i 3/00)	<p>Ovom Odlukom regulira se ure enje, korištenje, održavanje i zaštita komunalnih objekata i uređaja na podruju op i ne Domaljevac-Šamac, kao i prava i obveze između pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju komunalne djelatnosti i korisnika komunalnih usluga. Prema Ianu 5. Odluke, ure enje i zaštita javnih površina i javnih objekata, sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada, održavanje javnih površina, održavanje nerazvrstanih cesta na podruju op i ne, obavlja JKP "Domokom", iz Domaljevca.</p> <p>Prikupljanje, deponiranje i odvoz smeja su regulirani lanovima 76-102 ove Odluke.</p> <p>Prema Ianu 91. iste Odluke odvoz industrijskih i glomaznih otpadaka vrše građani, poduzeća i druge pravne osobe na mjestima i pod uvjetima koje odredi JKP. Odvoz ovog otpada se ugovorom može povjeriti JKP. U Ianu 93 odluke se kaže da lokaciju javnog smetlišta određuje op i nsko Vijeće na prijedlog op i nskog Poglavarstva. Na in korištenja i ure enja javnih smetlišta kontroliraju komunalni i sanitarni inspektor.</p> <p>Prema Ianu 114. Odluke op i nski Odjel zaštite okoliša, dužan je između uostalog i: odrediti mjesto na javnim površinama u</p>

Naziv propisa	Propisane obaveze
	naseljenim mjestima na kojima se moraju postaviti kante, kontejneri i sl. za privremeno deponiranje sme a i sli nih otpadaka, te odrediti lokaciju za javna smetlišta u svim naseljima na op ini.
Odluka o visini cijene komunalne usluge za odvoz, sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada-sme a i održavanje groblja („Sl. glasilo op ine Domaljevac-Šamac“, br. 5/02)	Odlukom se utvr uje visina cijene komunalne usluge za odvoz, sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada na podru ju op ine Domaljevac-Šamac. Obveznici pla anja komunalne usluge za odvoz, sakupljanje i odlaganje sme a (fizi ke i pravne osobe), cijenu komunalne usluge pla aju isporu itelju komunalne usluge. Isporu itelj komunalne usluge u smislu ove Odluke smatra se ona pravna osoba koja je Odlukom o komunalnom redu i zaštiti okoline op ine Domaljevac-Šamac odre ena za obavljanje komunalne djelatnosti na podru ju op ine.
Odluka o odre ivanju lokacije odlagališta komunalnog otpada („Sl. glasilo op ine Domaljevac-Šamac“, br. 3/10)	Odlukom se odre uje da je za odlaganje komunalnog otpada sa podru ja op ine Domaljevac-Šamac utvr ena lokacija ozna ena kao k. . br. 99, pod nazivom Ljeskovac, površine 2721 m ² upisana u P.L broj 44 k.o. Brnik II, u posjedu op ine Domaljevac-Šamac sa dijelom 1/1.
Odluka o komunalnoj naknadi („Sl. glasilo op ine Domaljevac-Šamac“, br. 4/13)	Odlukom se utvr uje obveza pla anja komunalne naknade, namjena sredstava ostvarenih naplatom komunalne naknade, obveznici pla anja komunalne naknade, visina komunalne naknade, te na in i rokovi pla anja komunalne naknade. Sredstva prikupljena naplatom komunalne naknade namijenjena su za finansiranje obavljanja komunalnih djelatnosti zajedni ke komunalne potrošnje.
Odluka o utemeljenju samostalne op inske službe za komunalne djelatnosti („Sl. glasilo op ine Domaljevac-Šamac“, br. 3/13)	Odlukom se utemeljuje Služba za komunalne djelatnosti op ine Domaljevac-Šamac, koja e obavljati poslove iz oblasti komunalnih djelatnosti (u smislu županijskog Zakona o komunalnom gospodarstvu) i to: <ul style="list-style-type: none"> -skupljanje i odlaganje komunalnog otpada, -održavanje isto e, -održavanje javnih površina, -održavanje nerazvrstanih cesta, -održavanje javne rasvjete, -održavanje tržnice na veliko i malo, -održavanje groblja i obavljanje pogrebnih poslova i -zimsko održavanje cesta.

U skladu sa županijskim Zakonom o komunalnom gospodarstvu , u sve 3 op ina u ŽP donesene su Odluke o komunalnom redu na podru ju op ine, a obavljanje komunalnih djelatnosti povjerenje je javnim preduzeima.

Pored ovih odluka, op ina Oraše ima donesene još 2 odluke, op ina Odžak još 3, a op ina Domaljevac-Šamac još 4 odluke koje ure uju oblast upravljanja komunalnim otpadom na svom podru ju.

3.3. Strateško-planski dokumenti

3.3.1. Federalni nivo

Strateško planiranje u oblasti upravljanja otpadom propisano je Zakonom o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“, br. 33/03 i 38/09), dok je Zakonom o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH“, br. 33/03, 72/09 i 92/17) dodatno obra eno. Navedena dva zakona su bila osnova za donošenje Federalne strategije upravljanja otpadom 2008. – 2018. i Federalnog plana upravljanja otpadom 2012. – 2017. („Službene novine FBiH“, br. 6/12), a koji su istekli.

Pregled postignutih rezultata u proteklom periodu u oblasti upravljanja otpadom, iz Akcionog plana Federalne strategije zaštite okoliša, dat je u nastavku²⁴:

Izvršene su izmjene i dopune Zakona o upravljanju otpadom sa ciljem stvaranja pravnog osnova za provedbu mjera iz Strategije i transpoziciju odredbi EU zakonodavstva;

Doneseno je osam novih provedbenih propisa koji se odnose na ambalažni otpad, elektronski i elektronički otpad, medicinski otpad, životinjski otpad, zbrinjavanje plastičnih kesa tregerica, prekogranični promet otpada i informacioni sistem o otpadu. Izvršena je djelimično na usklađenost propisa s acquisom EU za oblast upravljanja otpadom;

U periodu od 2015.-2017. godine je prikupljeno i izvezeno iz FBiH 16.598,11 tona opasnog otpada. Prosječno na godišnjem nivou se izvozi 5.532,7 tona opasnog otpada;

U skladu sa zakonskim ciljevima u periodu od 2014.-2017. predato je na reciklažu 98.750,77 tona ambalažnog otpada;

U skladu za zakonskim ciljevima u 2017. godini je sakupljeno i zbrinjeno 2.793,085 tona elektronskog i elektroničkog otpada;

Implementacijom Uredbe o plastičnim kesama tregericama od ukupno prikupljenih sredstava u iznosu 780.153 KM FzZO FBiH je nakon transfera županijama ostalo 234.046 KM za projekte zaštite okoliša;

Ukupno 64 opštine su pripremile Plan prilagođavanja upravljanja otpadom za svoja odlagališta u skladu sa važećim propisima;

Unaprijedeno je stanje na više od 40 opštinskih odlagališta. Iz Budžeta Vlade FBiH u periodu 2011.-2018. za ove namjene izdvojeno je 10.420.000 KM;

Prema novom podzakonskom aktu, FzZO FBiH je nosilac aktivnosti na uspostavljanju, organizaciji i funkcioniranju informacionog sistema upravljanja otpadom u FBiH.

Prema preporuci FMOiT²⁵, koja je dostavljena MPViZO ŽP tokom izrade ovoga Plana, do donošenja i usvajanja nove Federalne strategije zaštite okoliša za redovno planiranje će se koristiti Program aproksimacije propisa FBiH sa pravnom sferom EU u oblasti okoliša, kao i sljedeći strateški dokumenti:

- Strategija i Akcioni plan za zaštitu biološke raznolikosti BiH,
- Strategija prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisionog razvoja BiH,
- Akcioni program za suzbijanje degradacije zemljišta i ublažavanje posljedica od suša u BiH.

Prema Federalnoj strategiji upravljanja otpadom 2008. – 2018. godina uzimajući u obzir princip regionalnosti sugerirano je da sve opštine ŽP pri izradi Županijskog plana upravljanja otpadom gravitiraju Regionalnom centru za upravljanje otpadom Brčko Distrikta pri čemu je potrebna međusobna suradnja između ŽP i Brčko Distrikta.

U Federalnom planu upravljanja otpadom 2012. – 2017. godina stoji da zbog specifične geografske pozicije ŽP, pitanje centra upravljanja otpadom još uvek nije riješeno.

Prostorni plan FBiH za period 2008-2028 uređen je u formi Prijedloga i usvojen je u Predstavničkom domu Parlamenta FBiH (na nastavku 32. redovne sjednice održane 09.07.2014. godine), dok u Domu naroda Parlamenta FBiH nije razmatran ovaj prijedlog plana.²⁶

U Prijedlogu ovog dokumenta se navodi da načelo regionalnosti, kao jedno od temeljnih načela Zakona o upravljanju otpadom u FBiH, podrazumijeva da se razvoj trećtmana otpada i izgradnja objekata za njegovo odlaganje vrši na način da pokriva potrebe regiona i omogućava samoodrživost izgradnje novih objekata, te kao takvo predstavlja pravnu osnovu za aktivnosti na uspostavi regija za upravljanje otpadom. Zakon o otpadu FBiH ne sadrži smjernice po pitanju razvoja planova za regionalno odlaganje, te su posljedice ovakve nedorečenosti pravne regulative, da opštine dobровoljno pristupaju u sistem regionalnog odlaganja otpada. U nacrtu PP FBiH predložena lokacija regionalne sanitarne deponije za opštine iz ŽP je deponija "Mednica" opština Gradačac, Tuzlanska županija. Deponiji gravitiraju opštine Odžak, Orašje, Domaljevac-Šamac, Gradačac, te mogunost pridruživanja opština iz RSa.

²⁴ Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Federalne strategije zaštite okoliša 2008.-2018. godine, FMOiT, Sarajevo, januar 2019.

²⁵ Br. 07/2-23-372/19 od 29.05.2019. godine

²⁶ <http://fmpu.gov.ba/prostorni-plan-fbih>

Prema Pregledu sektora upravljanja vrstim komunalnim otpadom FBiH iz 2017. godine predloženo je na osnovu regionalnog principa da opine ŽP svoj otpad odlaže na regionalnoj deponiji Grada ac. Da bi se procijenilo postojeće stanje i definirali naredni koraci na osnovu postojećeg potencijala potrebno je izraditi za ovu regiju tehničku (preliminarnu) studiju izvodljivosti i ESIA.

Na osnovu prethodno navedenog, jasno se zaključuje da još uvjek nema postignutih međuopštinskih sporazuma i napretka u formiranju regionalnog centra za upravljanje otpadom na kojem će se zbrinjavati otpad iz 3 opštine u ŽP.

3.3.2. Županijski nivo

ŽP posjeduje Strategiju razvoja ŽP²⁷ za period 2016. – 2020. godina u kojoj je jedan od strateških ciljeva definiran kao:

Strateški cilj 3 - Razviti efikasnu javnu i komunalnu infrastrukturu uskladenu sa principima održivog razvoja. Indikatori prema napretku u ostvarenju ovog strateškog cilja su:

- Procent stanovništva obuhvaćenog suvremenim komunalnim uslugama;
- Pokrivenosti opština sustavnim pramenjem parametara za ocjenu stanja okoliša;
- Iznos finansijske podrške primjeni mjera u oblasti energijske efikasnosti;

U okviru Strateškog cilja 3., oblast upravljanja otpadom povezana je u okviru Prioriteta 1 (Unaprjeđenje zakonodavno-pravnog okvira i uspostavljanje integralnog sustava zaštite okoliša i upravljanja prostorom) kroz sljedeće mjeru:

-Izrada prostorno planske dokumentacije

Ova mjera ima za cilj obezbjeđenje uvjeta za kvalitetnije plansko upravljanje, korištenje zemljišta i zaštitu prostora ŽP. Ova mjera uključuje izradu Prostornog plana ŽP te prostorne planove za tri opštine;

-Uskrativanje zakonodavnog i planskog okvira za zaštitu okoliša sa BH i EU legislativom i standardima

Cilj ove mjeru jeste obezbjeđenje uvjeta za uspostavu integralnog sustava upravljanja okolišem i prostorom, uključujući i infrastrukturu. Ova mjera sadrži više aktivnosti: izrada ekološkog akcionog plana ŽP, izrada ekološkog akcionog plana opštine Domaljevac-Šamac, izrada Županijskog i 3 opštinske plana upravljanja otpadom, donošenje i usvajanje novog Zakona o komunalnom gospodarstvu ŽP (uskladeno sa izmijenjenim okruženjem);

-Jačanje institucionalnih kapaciteta sustava za zaštitu okoliša i upravljanje prostorom

Ova mjera treba stvoriti potrebne preduvjete i provesti po etapu fazu uspostave sustava integralne zaštite okoliša, a definirane aktivnosti u okviru ove mjeru su: uspostava sustava za praćenje stanja okoliša – I faza, jačanje kapaciteta i infrastrukture za realizaciju projekata zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima za financiranje iz domaćih i međunarodnih izvora, rješavanje imovinsko – pravnih odnosa vezanih za poljoprivredno zemljište, uređenje zemljišnih knjiga i katastra nekretnina.

-Uspostava integralnog sustava upravljanja otpadom

Ovom mjerom se želi postići i sustav upravljanja otpadom unaprijediti u skladu sa principima integralnog upravljanja otpadom. Kako bi se postići i sustav upravljanja otpadom transformirao i profunkcionirao po principima integriranog upravljanja otpadom biće provedene sljedeće grupe aktivnosti:

Stvoriti sve potrebne institucionalne preduvjete za uspostavljanje i po etapu rada Regionalnog centra za upravljanje otpadom (odлуka o osnivanju, alociranje odgovornosti, okvirni plan djelovanja,...),

Izrada studijsko-projektne dokumentacije za uspostavljanje Regionalnog centra za upravljanje otpadom,

Izgradnja i po etapu rada Regionalnog centra za upravljanje otpadom,

Sanacija i legalizacije „nesanitarnih“ deponija i uklanjanje „divljih“ odlagališta,

Tehničko i institucionalno jačanje kapaciteta MPViZO ŽP, komunalnih poduzeća i JP Regionalna deponija

Prostorni plan ŽP je trenutno u ranoj fazi izrade.

²⁷ Strategija razvoja Županije Posavske za period 2016. – 2020. godina, Centar za razvoj i podršku, Orašje, Studeni/Novembar 2015.

3.3.3. Općinski nivo

Općine Orašje i Odžak imaju izrađene Strategije lokalnog razvoja za period 2011. – 2020. godina dok općina Domaljevac-Šamac ima navedenu strategiju za period 2018. – 2027. godina.

Općine Orašje i Odžak imaju izrađene Lokalne ekološke akcione planove (LEAP-e), koji se temelje na već postojećim općinskim Strategijama razvoja, a koji su vremenski već istekli. Općina Domaljevac-Šamac nema izrađen LEAP. Sve tri općine nemaju izrađene općinske planove upravljanja otpadom.

Općina Orašje

U okviru Strateškog cilja 3 (Razvijena komunalna infrastruktura, te promicanje ekološke svijesti građana općine Orašje) *Integrirane strategije lokalnog razvitka općine Orašje za period 2011. – 2020. godina* navedeno je da razvijena komunalna infrastruktura i zaštita okoliša predstavljaju jedan od najvažnijih faktora za razvoj općine Orašje. Potrebe općine Orašje za razvojem komunalne infrastrukture su velike, što prevazilazi mogućnosti finansiranja iz općinskog proračuna. U svrhu realizacije infrastrukturnih projekata, u narednom periodu potrebno je iskoristiti pogodnosti sufinansiranja iz EU fondova. S obzirom da infrastrukturna opremljenost općine nije na zadovoljavajućem nivou, u budućem konceptu razvoja, općina treba poduzeti aktivnosti po pitanju unapređenja sustava vodosнabdijevanja, izgradnje kanalizacijskog sustava i prevođenja za otpadne vode, te unapređenja sustava upravljanja otpadom. Budući da nema održivog razvoja bez učešća javnosti i punje javne svijesti o značaju zaštite okoliša i prirodnih resursa, u narednom periodu, općina treba osigurati podršku projektima ekološke edukacije i podizanja javne svijesti građana o vrijednosti okoliša i prirodnih resursa.

U LEAP-u općine Orašje za period 2012. – 2017. godina su pored nabrojanih prioritetnih projekata u općinskoj Integriranoj strategiji lokalnog razvijenja za period 2011. -2020. godina, prepoznati kao važni i sljedeći projekti: Izrada strategije upravljanja otpadom i Donesena odluka o cijeni prikupljanja i zbrinjavanja otpada koja osigurava ekonomski održiv sustav upravljanja otpadom.²⁸

U općini Orašje koristi se Prostorni plan donesen Odlukama o Prostornom planu i o provođenju Prostornog plana općine Orašje²⁹. Ovim Odlukama članom 42. je predviđeno da se zaštita okoliša ostvaruje kroz sve vidove života i razvoja i da radi obezbeđivanja konkretnih mera zaštite, općina donosi posebne odluke o: zaštiti zraka od zagađivanja, zaštiti voda od zagađivanja, zaštiti od djelovanja voda, zaštiti tla od zagađivanja, zaštiti od elementarnih nepogoda i ratnih dejstava, zaštiti od buke i vibracija, zaštiti urbanog standarda. Također se članom 52. propisuje da je deponiranje otpada dozvoljeno samo na lokalitetima, koji su predviđeni za tu namjenu.

Pregled realiziranih aktivnosti vezanih za upravljanje otpadom iz „Integrirane strategije lokalnog razvijenja općine Orašje za period 2011. – 2020. godina“, u periodu 2011.-2018. godina, dat je u [Tabela 9](#).

Općina Odžak

U *Strategiji integralnog lokalnog razvoja općine Odžak za period 2011. – 2020. godina* u okviru Strateškog cilja 3 (Odgovorno upravljanje životnom sredinom osiguranjem komunalne infrastrukture za sve stanovnike i iskorištavanjem potencijala općine za razvoj turizma) navodi se da je prvi preduvjet za ostvarenje ovog strateškog cilja izrada potpune urbanističko-planske dokumentacije koja treba osigurati racionalno korištenje i zaštitu postojećih prirodnih i kulturno-povijesnih resursa. Integrirano upravljanje vrstima otpadom i otpadnim vodama je primarni zadatak općinske administracije kojim će se riješiti problem postojećih divljih deponija i neadekvatne gradske deponije. Unapređenje kvalitete življjenja na području općine, kao i zaštita okoliša usko su povezani sa zaštitom postojećih resursa pitke vode i osiguranjem opskrbe stanovništva iz kontroliranih izvora i sustava opskrbe pitkom vodom kojim se do 2015. godine treba obuhvatiti 90% stanovništva općine³⁰.

²⁸ Lokalni ekološki akcioni plan općine Orašje 2012. – 2017. godina

²⁹ Službeni glasnik općine Orašje br.06/1991

³⁰ <https://www.odzak.ba/index.php/preuzimanja/category/60-strategija-integriranog-lokalnog-razvoja-opcine-odzak-2011-2020>

U LEAP-u op ine Odžak za period 2012. – 2017. godina dodatno su prepoznati sljede i projekti vezani za upravljanje otpadom: Izrada Plana upravljanja otpadom na podruju op ine Odžak; Zagovaranje izgradnje regionalne deponije i Edukacija o negativnim utjecajima na okoliš uslijed nesavjesnog odlaganja otpada.³¹

Op ina Odžak ima Prostorni plan op ine za period 2015. – 2035. godina, koji je također prepoznao probleme u oblasti upravljanja otpadom kao npr. iako se sadašnja opinska deponija nalazi izvan podruja op ine, njena blizina urbanom podruju Odžak i slaba ure enost, uz malu pokrivenost stanovništva odvozom i otpadom jako izraženim problemom koji ugrožava okoliš na podruju i tave op ine, a posebno u ruralnom dijelu op ine Odžak. Prostorni plan op ine Odžak definirao je sljedeće mjeru, ujimačim realiziranjem bi se trebalo popraviti stanje u oblasti upravljanja otpadom u opini Odžak:

- donošenje opinskih dokumenata iz oblasti zaštite i unaprjeđenja okoliša (opinski plan zaštite prirode; opinski program zaštite zraka; opinski plan upravljanja vrstom otpadom);
- izrada katastra zagađivača i stalno ažuriranje od strane nadležnih, pri čemu je narođito važno ustanavljanje mjernih punktova zagađivanja i uvjeta pružanja zagađivanja;
- uspostavljenje monitoringa kvaliteta svih segmenta okoliša (voda, zrak, tlo, buka, zračenje i slično);
- odvoženje otpada na regionalnu sanitarnu deponiju (grad Dobojski ili opina Orašje) uz prethodnu minimizaciju, prvenstveno izdvajanjem (odvajanjem) korisnih komponenti na izvoru (primarna selekcija otpada) ili u okviru transfer stаницe/centra za upravljanje otpadom;
- remedijacija postoji u opinske deponije komunalnog otpada na lokalitetu Krevine nakon uspostavljanja odvoženja otpada na regionalnu sanitarnu deponiju;
- odvoženje otpada animalnog porijekla u središnju kafljeriju za prostor BiH (okvirna lokacija - područje jedinica lokalne samouprave Zenica, Kakanj i Visoko);
- uspostavljanje efikasnog sistema prikupljanja vrstog otpada koji bi funkcionirao na što većem prostoru op ine i samim tim opsluživao veći broj stanovnika.³²

Pregled realiziranih aktivnosti vezanih za upravljanje otpadom iz „Strategije integralnog lokalnog razvoja opine Odžak za period 2011. – 2020. godina“, u periodu 2011.-2018. godina,“ dat je u [Tabela 9](#).

Op ina Domaljevac-Šamac

U *Integriranoj strategiji lokalnog razvoja opine Domaljevac - Šamac za razdoblje 2018. – 2027. godina* definiran je Strateški dijel 3 (Poboljšana zaštita okoliša) u okviru kojeg su postavljeni sljedeći indikatori pružanja napretka:

- Do 2027.g. najmanje 80% anketiranih stanovnika zadovoljno uslugama odvoza krutog otpada,
- Do 2027.g. se najmanje 50% stanovnika snabdijeva kontroliranom pitkom vodom,
- Do 2027.g. primjenom mjer energetske učinkovitosti koliko ina emitovanog CO₂ u atmosferu ja manja za minimalno 50 tona na godišnjem nivou.

Fokusi razvoja sektora zaštite okoliša opine Domaljevac-Šamac za naredni period su:

Iskoristiti razvojne fondove domaćih i međunarodnih organizacija i mogućnost dobijanja kreditnih sredstava i sanirati te unaprijediti i dodatno izgraditi vodovodnu infrastrukturu čime će se povećati pokrivenost stanovništva i privrednih subjekata kvalitetnom pitkom vodom.

Izraditi Lokalni akcioni plan za zaštitu okoliša i Prostorni plan opine Domaljevac-Šamac koji će dati osnove za sustavni pristup kvalitetnom planiranju zaštite okoliša.

Iskoristiti dostupnost međunarodnih razvojnih sredstava i unaprijediti sustav upravljanja krutim otpadom, što će u potpunosti spriječiti dalje odlaganje krutog otpada na neuslovnu lokalnu deponiju krutog otpada.

Primjenom mjer EE u javnoj rasvjeti i javnim objektima, smanjiti potrošnju energenata koji imaju negativan uticaj na kvalitetu zraka ali i na druge segmente životne sredine. Prilikom primjene mjer EE (utopljavanja) u javnim objektima voditi se na elom „obnova na bolje“ i primjeniti adekvatne

³¹ Lokalni ekološki akcioni plan opine Odžak 2012. – 2017. godina

³² Prostorni plan opine Odžak 2015. – 2035. godina

materijale i mjere koji direktno uti u na smanjenje rizika od prirodnih i drugih opasnosti (hidrantski sistemi, vodootporna fasada i stolarija, automatski sistemi za gašenje požara itd.)³³.

Prema Odluci o provo enju Prostornog plana op ine Domaljevac Šamac za period 1999. – 2015./2020. navedeno je da je Prostornim planom op ine Domaljevac-Šamac predloženo odre ivanje lokaliteta i ure enje centralne županijske deponije otpada sa objektom kaflerije. Do realiziranja navedenog prijedloga deponiranje otpada sa teritorije op ine Domaljevac-Šamac e se vršiti na lokalitetu Snoge. Nakon puštanja u pogon centralne županijske deponije, deponija na lokalitetu Snoge treba sanirati u skladu sa zakonom.

Pregled realiziranih aktivnosti vezanih za upravljanje otpadom za 2018. godinu iz „Integrirane strategije lokalnog razvoja op ine Domaljevac – Šamac za razdoblje 2018 – 2027. godinu“, dat je u [Tabela 9](#).

³³ <http://domaljevac.ba/novo/akti/>

Tabela 9. Pregled definiranih i realiziranih aktivnosti/projekata prema općinskim strateško-planskim dokumentima u ŽP

Općina	Naziv dokumenta	Period važenja	Ciljevi vezani za upravljanjem otpadom	Sektorski ciljevi u okviru navedenog Strateškog cilja	Projekti/ aktivnosti	Komentar/Stepen realizacije ciljeva do 2018. godine
Orašje	Integralna strategija lokalnog razvijanja općine Orašje	2011.-2020.	Strateški cilj 3: Razvijena komunalna infrastruktura, te promicanje ekološke svijesti građana općine Orašje	Sektorski cilj 2: Osuvremeniti prikupljanje i upravljanje komunalnog otpada prema suvremenim standardima zaštite okoliša do 2014. godine	1. Osposobljavanje JP "Komunalac" d.o.o. suvremenom opremom za prikupljanje smeće i održavanje javnih, zelenih i prometnih površina – Nabava auto smetlara i auto – podizala do 2013. godine 2. Osposobljavanje JP "Komunalac" d.o.o. suvremenom opremom za prikupljanje smeće i održavanje javnih, zelenih i prometnih površina – Nabava kontejnera do 2013. god. 3. Osposobljavanje JP "Komunalac" d.o.o. suvremenom opremom za prikupljanje smeće i održavanje javnih, zelenih, prometnih i drugih površina – Nabava puhača, lisica, usisavaca, kompresora i sjekača asfalta do 2014. godine 4. Izgradnja „dvorišta“ za reciklažu miješanog otpada do 2015. godine	Za 2018. godinu je planirana realizacija 31 projekta od kojih 12 iz sektora zaštite i unapređenje okoliša. Prema općinskom izveštaju za 2018. godinu predviđen je projekat: Izrada Glavnog projekta za sanaciju postojeće deponije komunalnog otpada na lokaciji „Dusine“
Odžak	Strategija integriranog lokalnog razvoja općine Odžak	2011.- 2020.	Strateški cilj 3: Odgovorno upravljanje životnom sredinom osiguranjem komunalne infrastrukture za sve stanovnike i iskoristavanjem potencijala općine za razvoj turizma	Sektorski cilj 2: Do 2015. god. postići isti uređen okoliš ekološki prihvatljivim načinom prikupljanja otpada za 80% stanovništva i unapređenjem kontroliranog upravljanja otpadnim vodama	1. Sanacija divljih deponija otpada na području općine Odžak do 2015. 2. Proširenje i uređenje postojeće Privremene deponije otpada u Odžaku do 2013. godine 3. Formiranje i izgradnja reciklažnog dvorišta do 2015. godine	Prema općinskom izveštaju iz 2016. godine sanirane su 3 divlje deponije na području općine Odžak. Vrijednost projekta 50.017,00 KM Iz izveštaja iz 2017. godine realizirani su projekti: projektna dokumentacija „Selekcija otpada i sanacija privremene deponije“,

Opisina	Naziv dokumenta	Period važenja	Ciljevi vezani za upravljanjem otpadom	Sektorski ciljevi u okviru navedenog Strateškog cilja	Projekti/ aktivnosti	Komentar/Stepen realizacije ciljeva do 2018. godine
						„Formiranje i izgradnja reciklažnog dvorišta (i nabava kontejnera za MZ) Nemamo podatke o nabavljenim kontejnerima. Vrijednost projekata 85.059,00KM I u izveštaju za 2018. godinu stoji da je nastavljena realizacija projekta „Formiranje i izgradnja reciklažnog dvorišta (i nabava kontejnera za MZ) pri emu je nabavljeno 3 kontejnera. Vrijednost projekta 6.300,00 KM
Domaljevac - Šamac	Integrirana strategija lokalnog razvoja opštine Domaljevac – Šamac	2018. – 2027.	Strateški cilj 3: Poboljšana zaštita okoliša	Sektorski cilj 2: Unaprijeđen sustav upravljanja krutim otpadom do 2022.g.	1.Izrada Lokalnog Ekološkog Akcijskog Plana (LEAP) 2.Izrada Prostornog plana opštine Domaljevac-Šamac 3.Ograničavanje opštinske deponije 4.Izgradnja zelene oaze oko opštinske deponije	Za 2018. god. planirano je 9 projekata iz oblasti zaštite okoliša od kojih se jedino projekat Izrada Lokalnog Ekološkog Akcionog Plana - LEAP (2018 – 2019) može povezati sa upravljanjem otpadom, koji je prolongiran za narednu godinu.

3.4. Analiza i zaključci

Zakonska regulativa u FBiH dosta detaljno obrađuje oblast upravljanja otpadom i definira uloge svih aktera u njemu. Zakon o upravljanju otpadom FBiH predstavlja polaznu osnovu i zajedno sa podzakonskim aktima daje jasnu sliku na ina na koji se regulira pitanje integralnog upravljanja otpadom. Na njih se naslanaju sektorski propisi (iz oblasti radijacijske sigurnosti, upravljanja medicinskim otpadom, upravljanja farmaceutskim otpadom, upravljanja otpadom životinjskog porijekla, upravljanje otpadom od hemikalija koje se koriste u poljoprivredi, upravljanje ambalažnim otpadom, upravljanje elektroničkim i elektronskim otpadom, itd.) koji zajedno jasno definiraju ulogu svih aktera u sistemu, od proizvođača do trećih lica koja se bave sakupljanjem i konacnim zbrinjavanjem otpada. Ovom zakonskom regulativom su obuhvaćeni svi proizvođači i koji su identificirani federalnim i županijskim pravilnikom o pogonima i postrojenjima koja mogu biti pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu, te zdravstvene, farmaceutske i fitofarmaceutske ustanove, kojima je propisana obaveza izrade Plana upravljanja otpadom sektorskim propisima.

Federalnim Zakonom o upravljanju otpadom propisane su osnovne odredbe koje obavezuju na selektivno prikupljanje i razdvajanje otpada prema vrsti i osobinama, ali u praksi sistem selektivnog prikupljanja i razdvajanja otpada još nije zaživio zbog nedostatka provedbenih propisa koji se trebaju donijeti za: opremu koja sadrži polihlorirane bifenile-PCB i polihlorirane terfenile-PCT, otpadne gume, stara vozila, istrošene baterije i akumulatore, otpadna ulja, otpadni azbest, titan dioksid, građevinski otpad, te sav otpad animalnog porijekla a koji nije utvrđen Pravilnikom o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe („Sl. novine FBiH“, br.08/08). Trenutno, u praksi su u određenom stadiju zaživjeli sistemi selektivnog prikupljanja i razdvajanja ambalažnog i elektronskog i elektroničkog otpada.

Da bi se unaprijedio sistem upravljanja otpadom u ŽP potrebno je donijeti županijski Zakon o upravljanju otpadom, definirati lokacije i način korištenje zemljišta za potrebe integralnog upravljanja otpadom kroz novi Prostorni plan ŽP, te realizirati mјere predviđene strateškim i planskim dokumentima na nivou županije i opština.

Od obaveza koje su propisane zakonskim okvirom za strateško planiranje i zaštitu okoliša i upravljanje otpadom na nivou FBiH i ŽP, te na osnovu analize trenutnog stanja, identifikovani su sljedeći problemi:

Nedostatak provedbenih propisa u FBiH a koji se odnose na preostale posebne kategorije otpada (otpadna vozila i gume, otpadne baterije i akumulatori, građevinski otpad, životinjski otpad, otpadne masti i ulja, otpad iz poljoprivrede, biorazgradivi otpad itd.);

Nema međunarodnih sporazuma i napretka u formiraju regionalnog centra za upravljanje otpadom na kojem će se zbrinjavati otpad iz 3 opštine u ŽP;

U ŽP se ne dostavljaju godišnji izvještaji o ispunjenju uvjeta iz dozvole za upravljanje otpadom ili okolinske dozvole izdate proizvođačima otpada i operatorima postrojenja ili pogona za tretman otpada. Ne postoji efikasan mehanizam uvođenja pravnih subjekata u sistem, radi nadgledanja proizvodnih procesa i smanjenja produkcije otpada;

Ministarstvo ima samo listu operatora kojima su izdate dozvole za upravljanje otpadom, ali se ne vode detaljniji podaci o vrstama i količinama otpada;

U Ministarstvu nije uspostavljen elektronski Registar o postrojenjima i zagonetivanjima, nije uspostavljena elektronska mreža sa FMOIT, pa se stoga i ne vodi evidenciju na način kako je to propisano u Pravilniku o registrima postrojenja i zagonetivanjima („Službene novine FBiH“, br. 82/07);

Ne postoji jedinstvena i precizna evidencija privrednih subjekata-proizvođača i otpada, kao ni podaci o količinama proizvedenih posebnih vrsta otpada od ovih subjekata na području ŽP. S obzirom da sve industrije sa područja ŽP koje posjeduju važeće okolinske dozvole ne izvještavaju za potrebe BHPTR-a, ne postoji ažurna evidencija niti analiza podataka o njihovim produkovanim i zbrinutim količinama otpada. Iz ovog razloga nije moguće ni izraditi uobičajene indikatore za industrijski otpad na području ŽP za 2018. godinu;

U ŽP ne postoji katastar zagonetivanja i ili katastar nekretnina u koji se registruju deponije;

Od 3 opštine u ŽP, dvije su izradile i usvojile LEAP (Ođak i Orašje) a jedna nije (Domaljevac – Šamac). Nijedna od tri opštine nije izradila i usvojila Plan upravljanja otpadom (PUO);

Sve 3 opštine u ŽP su izradile i usvojile Strategije razvoja. U opština su formirani timovi za monitoring realizacije ciljeva iz Strategije i LEAP-a, pa postoje podaci o dostizanju ciljeva i postignutom napretku;

Nedovoljni ljudski kapaciteti koji se bave upravljanjem otpadom i inspekcijskim nadzorom u nadležnim službama u 3 opštine i u Ministarstvu;

Nedovoljna obuka i jačanje kapaciteta nadležnih službi koji se bave upravljanjem otpadom i inspekcijskim nadzorom u 3 opštine i u Ministarstvu.

Prepoznati problemi od strane Istanova radne grupe su:

Nepostojanje cijelovite pravne regulative za upravljanje otpadom, kako na opštinskom tako i na županijskom nivou,

Nedovoljna razvijenost opštine Domaljevac-Šamac.

Znatan problem predstavlja i važeća prostorno-planska dokumentacija. Prostorni plan treba da tretira namjenu prostora i lokacijske uslove za objekte, a njime treba obuhvatiti sve objekte za upravljanje otpadom, što u praksi nije tako. Za ŽP Prostorni plan je trenutno u izradi, a isti treba da uzme u obzir sve navedeno.

IV.

POSTOJE A INFRASTRUKTURA ZA
PRIKUPLJANJE I ODVOZ OTPADA I KOLI INE
OTPADA

IV. POSTOJEĆA STRUKTURA ZA PRIKUPLAJNJE I ODVOZ OTPADA I KOLIČINE OTPADA

4.1. Opremljenost za pružanje usluga prikupljanja i odvoza otpada

Na području ŽP u dvije opštine (Odžak i Orašje) komunalna preduzeća su odgovorna za prikupljanje i odvoz otpada. U opštini Orašje se sklapa ugovor sa komunalnim preduzećem o obavljanju usluga zajedno sa komunalne potrošnje na godišnjem nivou (išenje ulica, održavanje parkova, javnih zelenih površina, ali tu ne spadaju usluge skupljanja i odvoza otpada) dok to nije slučaj u opštini Odžak.

U opštini Domaljevac-Šamac je u maju 2013. godine utemeljena samostalna opštinska služba za komunalne djelatnosti a koja ima jasno definisane poslove koje obavlja iz oblasti komunalnih djelatnosti, koji se finansiraju iz budžeta opštine.

Kapaciteti komunalnih preduzeća za pružanje usluga su različiti. O njima govori i broj posuda s kojima raspolažu, kao i raspoloživost i starost opreme za odvoz otpada. Mali broj posuda direktno utiče na slabu pokrivenost i povećanje transportnih troškova jer se pojačava dinamika odvoza. Usklađivanje kapaciteta za sakupljanje otpada i efikasnosti transporta je jedan od prioriteta efikasnog integralnog sistema upravljanja otpadom.

Specifikacije posuda za prikupljanje otpada i starost opreme za odvoz otpada, kojima raspolažu komunalna preduzeća na području tri opštine u ŽP, date su u narednim tabelama.

Tabela 10. Vrste i broj posuda za sakupljanje otpada na području ŽP

Opština	Vrsta posude i kapaciteti	Broj posuda
Orašje	Kontejneri (1,1 m ³)	40
	Kante (140 l)	800
	Kante (120 l)	2.000
	Plastične vreće	900
Odžak	Kontejneri (5 m ³)	15
	Kontejneri (1,1 m ³)	35
	Kante (120 l)	75
	Parkovske korpe	25
Domaljevac-Šamac	Kontejneri (1,1 m ³)	22
	Kante (140 l)	115
	Kante (120 l)	215
	Parkovske korpe	35

U opštini Odžak postoji problem nedovoljnog broja kontejnera zapremine od 1,1 m³ i 5 m³ dok je u opštini Domaljevac-Šamac nedovoljan broj posuda/kanti za prikupljanje otpada kod doma i stava. U opštini Orašje postoji problem neadekvatne cijene usluga tj. niske cijena odvoza otpada.

Tabela 11. Specifikacija voznog parka po opština ŽP

Opština	Specifikacija opreme (vozni park) - naziv vozila, nosivost, godina proizvodnje	Količina
Orašje	MAN 33.414 DFC, 26.381, 2001	1
	MERCEDES BENZ, 950.60, 26.000, 2001	1
	MERCEDES BENZ ECONIC, 2628 L, 26.000, 2003	1

Op ina	Specifikacija opreme (vozni park) - naziv vozila, nosivost, godina proizvodnje	Koli ina
Odžak	MAN 33DFC , autosme ar, 2001	1
	IVECO za odvoz kont, 5 m3, 2003	1
	ROVOKOPA FIAT HITACHI , 1996	1
Domaljevac-Šamac	Iveco Ginaf, 8220 KG, 2004	1

Iz prethodne tabele se može zaklju iti da je prosje na starost vozila koja se koriste za prikupljanje i odvoz otpada na podru ju ŽP 18 godina. Ovako star vozni park može rezultirati estim kvarovima na vozilima što može utjecati na kvalitet usluga, koje komunalna preduze a pružaju.

4.2. Na in i dinamika prikupljanja i odvoza otpada

Kod efikasnog sistema upravljanja otpadom zadržavanje komunalnog otpada u i oko mjesta njegovog prikupljanja je svedeno na najkra i period. To odre uje dinamika odvoza otpada. Dinamiku odvoza otpada individualno utvr uju komunalna preduze a, a na osnovu produkcija komunalnog otpada u pojedinim op inama. Iz užih gradskih podru ja otpad se odvozi eš e, dok je dinamika odvoza za šire gradsko podru je smanjena. Dinamike se odre uju na na in da najekonomi nije usaglase troškove transporta otpada sa kapacitetima posuda za sakupljanje otpada. Utvr ene dinamike odvoza otpada po op inama su uglavnom odgovaraju e i ne predstavljaju problem efikasnom radu sistema.

Tabela 12. Pokrivenost stanovništva uslugama i dinamika odvoza otpada u tri op ine

Op ina	Procenat pokrivenosti podru ja	Uže grad. podru je	Šire grad. podru je	Stanje pokrivenosti usluga prikupljanja otpada u MZ-a	Problem	U estalos t prikupljanja	Na in obrade komunalnog otpada na deponiji (pogon za mehani ko-biološku obradu - MBO/SRF/RDF/tretman biorazgradivog otpada iz komunalnog i sl.)
Orašje	100%	100%	100%	Sve MZ pokriveni uslugama	Preniska cijena za odvoz otpada	1 x sedmi no u svim zonama u svim MZ	Ne postoji nikakva obrada komunalnog otpada na deponiji
Odžak	100%	100%	100%	Sve MZ pokriveni uslugama, ali sva doma instva nisu uklju ena jer je to na dobrovoljnoj osnovi	Životni vijek privremen e deponije koja doživjava svoj kraj, nepostoja nje regionalni h deponija, nepostoja nje selektiranj a otpada i nedovolja n broj kontejner a 1,1 m3 i	1 x sedmi no zavisno od zone prikupljanja	Bez obrade

Op ina	Procenat pokrivenosti podru ja	Uže grad. podru je	Šire grad. podru je	Stanje pokrivenosti usluga prikupljanja otpada u MZ-a	Problem	U estalos t prikupljan ja	Na in obrade komunalnog otpada na deponiji (pogon za mehani ko-biološku obradu - MBO/SRF/RDF/tretman biorazgradivog otpada iz komunalnog i sl.)
					5 m3		
Domaljevac-Šamac	75%		75%	3 od 4 MZ su pokrivenе uslugama	Neposjedovanje posuda za prikupljanje otpada kod ve ine doma instava	3 x sedmi no	-

Prema raspoloživim podacima iz op ina, pokrivenost podru ja (urbanog i ruralnog) u op ina Oraše i Odžak uslugama prikupljanja i odvoza otpada iznosi 100% dok je ta pokrivenost u op ini Domaljevac-Šamac 75%. Međutim procenat stanovnika obuhva enih prikupljanjem i odvozom otpada je manji (Tabela 12). U op inama Oraše i Domaljevac-Šamac svako doma instvo i pravno lice je obavezno da se prijavi za usluge skupljanja i odvoza otpada dok je to u op ini Odžak na dobrovoljnoj osnovi.

4.3. Proizvedeni i prikupljeni komunalni otpad

Procenat stanovnika obuhva enih prikupljanjem i odvozom otpada varira po op inama. Najniži procenat obuhva enih stanovnika je u op ini Odžak, svega 24%, što bi se moglo zakljuiti iz razloga što je prijavljivanje za ovu uslugu na njihovom podruju zasnovano na dobrovoljnoj bazi dok je to u druge dvije op ine ŽP obavezna usluga.

Tabela 13. Producija komunalnog otpada u ŽP po op inama u 2018. godini³⁴

Op ina	Broj stanovnika	Broj doma instava	Procenat stanovnika obuhva enih prikupljanjem i odvozom otpada	Koli ina proizvedenog komunalnog otpada (t/god.)	Proizvodnja otpada	
					Godišnja (kg/stan/god.)	Dnevna (kg/stan/dan)
Oraše	21.584	6.192	75%	7.800	361.378	0,99
Odžak	18.202	5.987	24%	7.959	437,26	1,197
Domaljevac-Šamac	5216	1546	65%	8.950	1715,87	4,7

4.4. Proizvedene i prikupljene koli ina posebnih kategorija otpada

Prema raspoloživim podacima iz tri op ine ŽP može se zakljuiti da komunalna preduze a prikupljaju uglavnom miješani komunalni otpad.

³⁴ podaci o procijenjenim koli inama otpada dobiveni od Istanova radne grupe za izradu PUO ŽP

Tabela 14. Vrste i ukupne količine otpada (po kategorijama) sakupljene i tretirane od strane komunalnih preduzeća/službe na području opština u ŽP-u 2018. godini

Opština	Šifra*	Naziv otpada	2018	
			Količina (t)	Procenat (%)
Orašje	20 03 01	Miješani komunalni otpad	7.800	100%
Odžak	20 03 01	Miješani komunalni otpad	7.959	100%
Domaljevac-Šamac	20 03 01	Miješani komunalni otpad	8.950	100%
Ukupno			24.709	

4.4.1. Otpad iz zdravstvenih ustanova

U opštini Odžak otpad iz zdravstvenih ustanova (infektivni otpad pomiješan sa komunalnim otpadom) se odlaže u jedan kontejner od 5 m³, koji se kasnije konakno deponuje na deponiji Neteka. U 2018. godini su prikupili 240 m³ ovog otpada. Iz druge dvije opštine nema raspoloživih podataka.

Prema informacijama iz županijskog Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike pojedine zdravstvene ustanove sa područjem ŽP imaju potpisane ugovore sa operatorima za zbrinjavanje medicinskog otpada, a to su:

Županijska bolnica Orašje (ugovor sa Kemis – BH d.o.o.),
 Privatna ljekarna „Bonus Farm“ Odžak (ugovor sa Kemis – BH d.o.o.),
 Dom zdravlja Domaljevac - Šamac (ugovor sa Kemis – BH d.o.o.),
 Ljekarna „Medikament“ Odžak (ugovor sa Kemis – BH d.o.o.),
 Dom zdravlja Orašje (ugovor sa Kemis – BH d.o.o.),
 Zavod za javno zdravstvo ŽP autoklavira infektivni medicinski otpad,
 PZU „Ljekarna avarovi“ Orašje (ugovor sa Kemis – BH d.o.o.), te
 ZU Ljekarne „Vuki“ (ugovor sa Grioss d.o.o.).

Prema podacima dobivenim od Kemis – BH d.o.o., koji ima sklopljene ugovore o zbrinjavanju infektivnog zdravstvenog otpada sa većinom zdravstvenih ustanova sa područjem ŽP, količina zbrinutog infektivnog otpada sa područjem ŽP za 2018. godinu iznosila je 278,00 kg, dok količina zbrinutog infektivnog otpada sa područjem ŽP zaključno sa 11. 09. 2019. godine iznosila je 322,00 kg.

4.4.2. Mulj iz septičkih jama i uređaja za prečišćavanje

U opštini Odžak uređaj za tretman otpadnih voda postavljen je s radom 2011. godine. Nastali mulj na prečišćista u otpadnih voda se suši na poljima za sušenje. Pregled nastalog mulja (suhi ostatak) za 5 prethodnih godina dat je u sljedećoj tabeli.

Tabela 15. Količine nastalog mulja na prečišćista u otpadnih voda u Odžaku po godinama

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Količina (t)	2,45	2,62	2,85	3,44	2,03

Nakon sušenja, suhi ostatak mulja deponira se na op insku deponiju Neteka.

U op ini Oraše u planu je izgradnja pre ista a otpadnih voda u narednom periodu, a u op ini Domaljevac-Šamac trenutno nema takvih planova s obzirom da nije izgra en sustav odvodnje otpadnih voda.

4.4.3 Elektronski i elektri ni otpad (e-otpad)

Prema podacima društva ZEOS eko-sistem³⁵, u op inama ŽP nisu postavljeni njihovi kontejneri, ali su u 2018. godini iz op ina Oraše i Odžak preuzeli koli ine e-otpada navedene u sljede oj tabeli.

Tabela 16. Koli ine e-otpada u ŽP preuzete od ZEOS eko-sistem za 2018. godinu

Op ina	Kategorija otpada (kg)				Ukupna koli ina
	Veliki ku anski aparati	Mali ku anski aparati	TV	Sijalice	
ODŽAK		400			400
ORAŠJE	1.270	7.130			8.400
Ukupna koli ina	1.270	7.530			8.800

4.4.4. Proizvedeni i prikupljeni ambalažni otpad

Prema podacima iz op inskih komunalnih preduze a na podru ju ŽP ne vrši se selektivno razdvajanje ambalaže i ambalažnog otpada koji se može reciklirati (papir, plastika, staklo ili metal). Prema informacijama iz EKOPAKA, ovlaštenog operatera sistema za upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom u FBiH, na podru ju ŽP u prethodnom periodu nisu prikupili zna ajne koli ine ovog otpada.

4.4.5. Kabasti otpad

Kabasti otpad biva esto odložen u kontejnere namijenjene za komunalni otpad i zbog toga ga nije mogu e odvesti sa komunalnim otpadom, jer kamioni nisu namijenjeni za ovu vrstu otpada. Komunalna preduze a organiziraju prikupljanje i odvoz kabastog otpada po op inama. U op ini Oraše je Odlukom o utvr ivanju visine naknade za odvoz sme a propisano da JP „Komunalac“ iz Oraša jednom tromjese no prikuplja kabasti otpad prema posebno objavljenom rasporedu što je uklju eno u mjesecu naknadu za odvoz otpada. Gra ani se za ovaj odvoz mogu informirati putem web stranice, e-maila ili direktne telefonske linije. U op ini Odžak kabasti otpad se odvozi po pozivu pojedinog korisnika a napla uje se zavisno od koli ine i broja odvoza.

4.4.6. Zbrinjavanje pepela

U pojedinim mjesnim zajednicama op ine Oraše organizira se jednom sedmi no u zimskom periodu prikupljanja pepela, odnosno šljake uz dodatnu cijenu od 10 KM s uklju enim PDV-om, bez obzira na koli inu šljake koju korisnik iznese. Šljaka se vozi na deponiju ili po potrebi i po pozivu, dio se istovara na odre ene dijelove puta za popunjavanje rupa na putevima koji vode ka obradivim površinama. Šljaka se prikuplja u mjesnim zajednicama Oraše i Ugljara a ostale mjesne zajednice nisu uklju ene jer nema dovoljno zainteresiranih korisnika.

U op ini Odžak zbrinjavanje pepela se vrši od 01.11. do 01.02. besplatno, dva puta mjesec no od korisnika koji ve imaju sklopljen ugovor o odvozu otpada. Pepeo se deponira na deponiju.

³⁵ 21. maja, 2013. godine Društvo ZEOS eko-sistem d.o.o., na osnovu Pravilnika dobilo je dozvolu o upravljanju otpadnom elektri nom i elektronskom opremom, a koja važi od 01.01.2013. godine i time postalo prvi i najve i neprofitni ovlašteni operater sistema upravljanja otpadnom elektri nom i elektronskom opremom.

U opini Domaljevac-Šamac pepeo se sakuplja kao sastavni dio miješanog otpada, te nema dodatne naplate za njegovo prikupljanje.

4.4.7. Otpad životinjskog porijekla (animalni otpad)

Podaci o animalnom otpadu sa područja ŽP su veoma oskudni, iako se radi o poljoprivrednom kraju, jer se isti uglavnom vodi kao miješani komunalni otpad. Ipak postoje neke procjene o količinama animalnog otpada dobijene od Šanova radne grupe iz tri opštine ŽP.

U opštini Orašje u vrijeme klanja svinja, u periodu 15.11.-15.12., kroz dosadašnju praksu se pokazalo da se prikupi cca 3 tone animalnog otpada. Prikupljeni animalni otpad se odlaže u iskopane jame na deponiji, te se zbrinjava uz provođenje higijensko – zdravstvenih mjera (dezinfekcija i zatrpanje zemljom).

U opštini Domaljevac Šamac animalni otpad se na području opštine zbrinjava u uređene jame, koje se nakon njihovog punjenja zbrinjavanju pod nadzorom Županijske veterinarske inspekcije. Komunalno poduzeće obavlja odvoz animalnog otpada po pozivu korisnika, a i sami korisnici svoj animalni otpad odlažu u pomenute jame. Procijenjena količina animalnog otpada na godišnjoj razini se kreće u rasponu 4,5 do 5 tona.

Iz opštine Odžak nisu bili dostupni podaci o zbrinjavanju animalnog otpada.

4.4.8. Proizvedene i prikupljene ostale posebne kategorije otpada

Podaci o ostalim posebnim kategorijama otpada: otpadna vozila i gume, otpadne baterije i akumulatori, građevinski otpad, otpadne masti i ulja, otpad iz poljoprivrede i šumarstva, biorazgradivi otpad, otpad tekstila i obuće te otpad koji sadrži azbest ili polihlorirane bifenile (PCB) i terfenile (PCT) nisu dostupni jer ih u opštini, odnosno komunalnim preduzećima ne vode.

4.5. Proizvedeni i prikupljeni otpad iz privrede

Prema podacima iz JKP „Komunalac“ Odžak u 2018. godini su ukupno prikupili 414 tona neopasnog proizvodnog otpada iz tri vrste industrija (prehrambena, drvna i obrada metala i plastike) a što je dato u narednoj tabeli.

Tabela 17. Vrste i količine neopasnog otpada iz industrije/privrede u opštini Odžak

R. br.	Vrsta industrije	Naziv otpada i šifra (prema Pravilniku o kategorijama otpada sa listama FBiH ("Službene novine FBiH", br.09/05))	Najveći vid konačnog zbrinjavanja	Ukupna količina u 2018. god. (t/god)
1. Neopasan proizvodni otpad				
1	Prehrambena industrija	02 06 99 otpad koji nije specificiran na drugi način	deponiranje	90
2	Drvna industrija	03 02 99 otpad koji nije specif. na drugi način	deponiranje	144
3	Obrada metala i plastike	10 02 99 otpad koji nije specificiran na drugi način	deponiranje	180
1. Ukupno - neopasan proizvodni otpad				414

4.6. Analiza i zaključci

Kapaciteti komunalnih preduzeća za pružanje usluga sakupljanja i odvoza otpada sa područja ŽP su različiti. U JP "Komunalac" iz Odžaka potreban je veći broj kontejnera zapremina 1,1 m³ i 5m³ kako bi poboljšali svoje usluge. U JP "Komunalac" iz Orašja problem predstavlja niska cijena odvoza otpada. U opštini Domaljevac-Šamac problem je nedovoljan broj posuda za prikupljanje otpada po domaćinstvima. U sve tri opštine prosječna starost vozila koja se koriste za prikupljanje i odvoz otpada je 18 godina što takođe predstavlja dodatni problem u radu i davanju usluga građana.

Prema podacima iz opština, pokrivenost stanovništva uslugama prikupljanja i odvoza otpada na području ŽP se kreće od 75% u opštini Domaljevac-Šamac do 100% u opština Orašje i Odžak, međutim procenat stanovnika obuhvaćenih prikupljanjem i odvozom otpada je mnogo manji. Jedan od razloga leži u inicijativama u opština Orašje i Domaljevac-Šamac svako domaćinstvo i pravno lice je obavezno da se prijaviti za usluge skupljanja i odvoza otpada dok je to u opštini Odžak na dobrovoljnoj osnovi. Drugi razlog jeste da u opština Orašje i Domaljevac-Šamac pored toga što je obavezna prijava za uslugu odvoza otpada pojedinci potencijalni korisnici usluge se ne prijavljuju.

Na području ŽP u toku 2018. godine prikupljeno je 24.709 tona komunalnog otpada. Pored komunalnog otpada u prikupljenu kolичinu ulazi i dio posebnih kategorija otpada i otpada iz industrije, jer na području ŽP ne postoji sistemsko i organizirano selektivno razdvajanje otpada.

Privredni i industrijski subjekti ne dostavljaju podatke MPViZO ŽP tako da ne postoje egzaktni podaci o količinama posebnih kategorija otpada koje se proizvedu na području ŽP tokom godine. Na osnovu analiza može se konstatovati da je slabo interesovanje privrednih i industrijskih subjekata za saradnju, kao i da postoji slab mehanizam nadzora koji bi sproveo obavezu slanja podataka o količinama i vrstama proizведенog i zbrinutog otpada.

Prikazani podaci o prikupljenim količinama posebnih kategorija otpada (iz zdravstvenih ustanova, muljevi iz prethodista a otpadnih voda) dobiveni su od JP „Komunalac“ iz Odžaka, županijskog Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike te firme KEMIS BiH d.o.o. dok su podaci o e-otpadu dobiveni od ZEOS eko-sistema.

Na području ŽP neophodno je intenzivnije raditi na uspostavljanju integralnog sistema upravljanja otpadom, a posebno selektivnog prikupljanja i zbrinjavanja one vrste otpada za koje postoji ovlašteni operateri sistema u FBiH.

Neophodno je raditi na proširenju infrastrukture kako bi građani bili zadovoljniji uslugama sakupljanja i odvoza otpada.

Potrebno je uspostaviti funkcionalni sistem ažuriranja podataka i izvještavanja od strane privrednih subjekata/industrija o količinama proizведенog otpada.

V.

*POSTOJE A INFRASTRUKTURA ZA
UPRAVLJANJE OTPADOM*

V. POSTOJEĆA INFRASTRUKTURA ZA UPRAVLJANJE OTPADOM

5.1. Zeleni otoci

Zeleni otoci predstavljaju posebne lokacije na kojima su smješteni kontejneri za prihvatanje različitih, na mjestu nastanka odvojenih, vrsta otpada. Posude u okviru zelenih otoka su odvojeno označene za prihvatanje različitih vrsta otpada, kao npr. papir, PET ambalaža, staklo i miješani otpad.

Odvojeno prikupljanje otpada sistemski nije zaživjelo na području ŽP. Postoje sporadični pokušaji, ali količine prikupljene takvima na inom su neznatne. U prilog tome ide i informacija da nisu dobiveni ni podaci od nadležnog operatera za upravljanje ambalažnim otpadom, kao ni od operatora iz 3 općine.

U općini Orašje od kraja 2013. godine JP „Komunalac“, kao operator, ima sklopljen ugovor sa EKOPAK-om, ovlaštenim operaterom sistema za upravljanje ambalažnim otpadom, kada su postavljeni kontejneri za selektivno prikupljanje papira, plastike i stakla. Niko od njih još uvek ne posjeduje precizne podataka o količinama prikupljenih količina papira, plastike i stakla od tada. Kontejnere za selektivno prikupljanje papira, stakla i plastike obezbijedio je EKOPAK i predao u vlasništvo i upravljanje JP „Komunalac“ iz Orašja.

U općini Odžak postoje 4 zelena otoka na kojima se prikuplja miješani otpad. JP „Komunalac“ iz Odžaka ima sklopljen ugovor sa EKOŽIVOT-om, drugim ovlaštenim operaterom sistema za upravljanje ambalažnim otpadom, zaključen 02.03.2018. godine, ali po osnovu tog ugovora nije realizirana niti jedna aktivnost.³⁶

U općini Domaljevac-Šamac postoji jedan zeleni otok na kojem se prikuplja miješani komunalni otpad.

5.2. Centri za reciklažu

Centar za reciklažu (reciklažno dvorište) je ograničeni prostor pod nadzorom namijenjen odvojenom prikupljanju i privremenom skladištenju manjih količina posebnih kategorija otpada. Reciklažnim dvorištem se ne smatraju posude za odvojeno prikupljanje papira, stakla, plastike, metala itd. koje općine postavljaju na javnoj površini (tj. to su zeleni otoci).

Reciklažnih dvorišta kao samostalnih građevina, koje služe kao poveznica između građevina, ovlaštenih sakupljača i ovlaštenih obraćivača otpada na području ŽP nema.

U općini Odžak je Strategijom integriranog lokalnog razvoja općine Odžak predviđeno formiranje i izgradnja reciklažnog dvorišta u krugu parkinga JP „Komunalac“. Za ovo reciklažno dvorište već postoji Projektna dokumentacija, a realizacija dijela prve faze očekuje se do kraja 2019. godine.

5.3. Objekti za odlaganje komunalnog otpada

Na području ŽP trenutno ne postoji niti jedna sanitarna deponija, odnosno regionalni centar za upravljanje otpadom.

Otpad sa područja ŽP se odlaže na tri lokalne općinske deponije. Pregled općinskih deponija/odlagališta otpada i trenutno ustanovljene investiciono-tehnike i okolinske dokumentacije dat je u narednoj tabeli.

³⁶ Dopis JP „Komunalac“ d.o.o. Odžak od 02.08.2019. godine

Tabela 18. Pregled općinskih deponija/odlagališta otpada i trenutno ustanovljene investiciono-tehnische i okolinske dokumentacije u ŽP

Rb	Općina	Naziv deponije	Površina (m ²)	Plan prilagođavanja		I faza: uvjeti za urbanističku saglasnost								II faza: uvjeti za građevinsku dozvolu	Vremenski rok sanacije		
				Urađen	Odobren od strane FMOiT-a (rješenje izdato)	Studija uticaja na okoliš	Tehnol. elaborat	Idejni projekt	Okolišna dozvola	Idejni plan upravljanja građevinskim otpadom	Elaborat za misiju G1 (geotehničko istraživanje)	Elaborat zaštite od požara	Elaborat zaštite na radu	Glavni projekt			
1	Orašje	Dusine	33.829	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	u fazi izrade		
2	Odžak	Neteka	17.570	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	ne	Nije predviđen		
3	Domaljevac-Šamac	Brvenik	6.000	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	Nije predviđen	

Prema raspoloživim podacima (tabela 18) dvije općinske deponije (u općinama Orašje i Odžak) imaju izrađene planove priloga avanja upravljanja otpadom dok općina Domaljevac-Šamac kao dio aktivnosti u 2020. godini planira izraditi Plan priloga avanja općinske deponije. Od strane FMOiT odobreni su planovi za općinske deponije u Orašju i Odžaku. Prema Planovima priloga avanja općinskih deponija Dusine iz Orašja i Netaka iz Odžaka bilo je predviđeno da se u periodu od 2014. – 2018. godine saniraju općinske deponije i da se od 2018. godine na prostoru Dusine uspostavi Regionalni centar za upravljanje otpadom za općine Orašje, Odžak, Gradačac, Srebrenik, Domaljevac-Šamac i Brčko Distrikt. Prema informacijama Žanova radne grupe za izradu PUO ŽP o pitanju regionalnog centra za upravljanje otpadom obavljeno je više sastanaka triju na elnika općina u ŽP, na kojima se razgovaralo o mogućnostima otvaranje regionalne deponije na području općine Orašje, međutim konkretna realizacija ovog projekta nije još zaživjela iz brojnih razloga, a najviše zbog finansijskih.

Kao i mnogi krajevi u BiH i ŽP ima veliki broj divljih deponija, koje su prema općinama prikazane u sljedećoj tabeli.

Tabela 19. Divlje deponije po općinama u ŽP

Red. broj	Općina	Broj deponija (2018)	Općina program uklanjanja divljih deponija	pravi	Općina izdvaja odredena sredstava na godišnjem nivou za uklanjanje divljih deponija	Izdvojena sredstva za uklanjanje divljih deponija u 2018. god.
1.	Orašje	12	NE		DA	za 2019. godinu predviđena sredstva u iznosu od 8.000 KM
2.	Odžak	50	DA		DA	DA
3.	Domaljevac-Šamac	1	DA		DA	6000 KM

Sve tri općine izdvajaju iz budžeta sredstva za uklanjanje divljih deponija sa njihovog područja na godišnjem nivou.

5.4. Analiza i zaključci

Analizom raspoložive infrastrukture za upravljanje otpadom može se zaključiti da općine u ŽP ne posjeduju dovoljne kapacitete za efikasno rješavanje problematike upravljanja otpadom. Trenutno u općini Odžak i Domaljevac-Šamac postoji samo pet zelenih otoka u užem gradskom jezgru što predstavlja pilot aktivnosti koje nisu dio sistemskog rješenja.

U općini Orašje je potpisani Ugovor sa EKOPAK d.o.o. istekao krajem 2018. godine i isti nije produžen. Količine selektivno prikupljene plastike, papira i stakla u prethodnih pet godina su veoma male da su nam iz EKOPAK-a istakli da su beznačajne u odnosu što su očekivali te iste nismo ni dobili na uvid. Ovi podaci dovoljno govore o tome da na području ŽP nije još uvijek razvijen senzibilitet za odvojeno prikupljanje otpada.

U općini Odžak je predviđena izgradnja reciklažnog dvorišta što bi trebalo doprinijeti boljem upravljanju otpada na području ove općine.

Reciklažno dvorište i zeleni otoci imaju značajnu ulogu u ukupnom sistemu integralnog upravljanja otpadom, jer služe kao poveznica kojom jedinice lokalne samouprave osiguravaju vezu između građana i osoba koje su ovlaštene za upravljanje pojedinom vrstom otpada.

Dodatni problem u ŽP predstavlja nepostojanje lokacije za formiranje regionalnog centra za upravljanje otpadom sa sanitarnom deponijom. Općinska deponija u Odžaku većima ima problema sa kapacitetom za odlaganje. Iako je Federalnim prostornim planom predviđeno da općina ŽP svoj otpad odlaže na budućoj

regionalnoj deponiji u Grada cu na tom planu nije ništa ura eno. Iz 2014. godine postojala je inicijativa iz op ine Oraše da se njihova op inska deponija Dusine pretvori u regionalnu sanitarnu deponiju na kojoj bi svoj otpad odlagale pored tri op ine iz ŽP i Srebrenik i Grada ac iz Tuzlanske županije te Br ko distrikt. Iako je ova inicijativa bila podržana od strane FMOiT u praksi nije zaživjela.

VI.

*FINANSIRANJE SISTEMA UPRAVLJANJA
OTPADOM*

VI. FINANSIRANJE SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM

6.1. Uvod

Potrebe finansiranja Sistema upravljanja otpadom u ŽP zasniva se na trenutnoj situaciji upravljanja otpadom, te dostupnim fondovima i sredstvima. Bez obzira na dostupnost izvora financiranja, uspješnost uspostave i funkcioniranja sistema mora biti zasnovan na na inu financiranja op inskih službi, cijena usluga (na in na kojima su bazirane, da li su dostaue, kako pove ati naplativosti i sl., troškove poslovanja JKP-a i sl.).

Uspostava sistema upravljanja otpadom zahtjeva zna ajna investicijska sredstva, koja mogu biti obezbije ena iz nekog od sljede ih izvora:

sredstva ostvarena iz osnova me unarodne bilateralne i multilateralne saradnje,
sredstva po osnovu saradnje u zemlji na zajedni kim programima, projektima i sli nim aktivnostima u podruju zaštite okoliša,
budžet Federacije,
Fond za zaštitu okoliša (federalni i kantonalni/županijski),
krediti banaka,
sredstava iz zajmova i pozajmica drugih pravnih lica i finansijskih institucija,
donatorska sredstava i
drugi vidovi podrške i sl.

Prema Zakonu o zaštiti okoliša³⁷ finansiranje zaštite okoliša vršit e se iz Federalnog fonda za zaštitu okoliša (FzZOFBiH) i kantonalnih/županijskih fondova za zaštitu okoliša koji e se osnivati s ciljem unapre ivanja razvoja ekonomski strukture koja je povoljna po okoliš, spre avanja štete po okoliš, otklanjanja nastale štete po okoliš, o uvanja zašti enih prirodnih podruja, motiviranja i unapre ivanja najbolje raspoložive tehnologije i alternativa, unapre ivanja ekološke svijesti javnosti i istraživanja.

Prema Zakonu o Fondu za zaštitu okoliša³⁸, sredstva Fonda se koriste za finansiranje zaštite okoliša, a posebno, izme u ostalog, za saniranje, poticanje izbjegavanja i smanjivanja nastajanja otpada, te iskorištanje vrijednih svojstava, i obrade otpada. Sredstvima Fonda prvenstveno se finansiraju planovi, programi, projekti i sli ne aktivnosti, utvr eni u skladu sa Strategijom zaštite okoliša, te drugim dokumentima iz oblasti zaštite okoliša³⁹. U sluaju finansiranja pojedinih aktivnosti u cilju uspostave sistema, finansije mogu biti osigurane putem zajmova i pozajmica, subvencija, podrške, garancija, darovanja (donacija), na osnovu javnog konkursa kojeg objavljuje Fond ili na drugi na in propisan Statutom Fonda.

Sredstva Federalnog fonda, kao i kantonalnih fondova za zaštitu okoliša ine:

- sredstva iz budžeta,
- donacije, zajmovi i krediti,
- naknade za obavljanje djelatnosti korištenjem resursa,
- finansijski instrumenti koji obuhvataju naknade gra anske odgovornosti za štetu u okolišu.

Visina, na in obra una i raspodjela sredstva regulisani su Zakonom o Fondu za zaštitu okoliša FBiH, kao i zakonima o kantonalnim/županijskim fondovima zaštite okoliša. Važe i Zakon o FzZO FBiH ne tretira posebno raspodjelu razli itih kategorija naknada. Sredstva prikupljena u Fond raspore uju se izme u FBiH i kantona/županija u odnosu 30% spram 70%, respektivno. Osnova za obra un sredstava koja se raspore uju su ukupno prikupljena sredstva iz svakog kantona/županije posebno. Ova sredstva upla uju se kantonalnim/županijskim fondovima za zaštitu okoliša (ukoliko su uspostavljeni), odnosno budžetima

³⁷ Zakon o zaštiti okoliša, I. 101. i 102. "Sl. novine FBiH", br. 33/03

³⁸ Zakon o Fondu za zaštitu okoliša, I. 26. "Sl. novine FBiH", br. 33/03

³⁹ Zakon o Fondu za zaštitu okoliša, I. 32. "Sl. novine FBiH", br. 33/03

kantona, odmah po dospije u u Fond. Kantoni su dužni osigurati adekvatna sredstva iz svog fonda za zaštitu okoliša i lokalnim vlastima radi izvršenja poslova koji se povjere u Zakonu.⁴⁰

Fond, u dogovoru sa kantonima/županijama, navedena sredstva prebacuje jednom mjesecu no, zbog uštede na bankarskim provizijama. Međutim, trenutna praksa, kada se radi o sredstvima od naknade za optere enje okoliša otpadom, jeste da se ista ne raspore uju kantonima, nego ostaju Fondu, i koriste se dalje za raspodjelu sredstava putem javnih poziva.

Prema nacrtu novog Zakona o FzZO FBiH, sredstva od naknada za optere enje okoliša otpadom prikupljaju se na osnovni račun Fonda i troše u skladu sa akcionim planom Federalne strategije zaštite okoliša, Federalnim planom upravljanja otpadom i drugim planovima donesenim u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i njegovim provedbenim propisima.⁴¹

Obveznici plaćanja naknada po gore navedenim osnovama su zagađivači, a u skladu sa osnovnim načelom „zagađivač plaća“, odnosno korisnici okoliša, fizичke i pravne osobe.

Fond za zaštitu okoliša za područje ŽP još uvjek formalno nije uspostavljen.

Pored gore navedenog, bitno je naglasiti da se u skladu sa „Aкционим planom Strategije okoliša“ utvrđeno u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine, od 2011. godine preko Federalnog ministarstva okoliša i turizma raspisuju javni pozivi i izdvajaju značajna sredstva za projekte koji se odnose na zaštitu okoliša. U 2014. godini, radi se o pozivu kojim se plasira 1.400.000 KM, a u sklopu programa Sufinanciranje projekata za zatvaranje tehničkih neure enih opštinskih deponija, unapređenje enje rada postojećih regionalnih centara za upravljanje komunalnim otpadom i/ili tehničko unapređenje postojeće infrastrukture i postrojenja za upravljanje komunalnim otpadom na području Federacije Bosne i Hercegovine.

6.2. Ekonomski instrumenti upravljanja otpadom

Posljednjih godina se sve više pažnje pridaje ekonomskim instrumentima i širenju njihove primjene u zaštiti okoliša u zapadnoevropskim i tranzicijskim zemljama što proizlazi prije svega iz sposobnosti ekonomskih instrumenata da:

- stalno podstićati promjenu ponašanja zagađivača prema smanjenju zagađivanja okoliša,
- pridonoseći prikupljanju finansijskih sredstava za ulaganja u zaštitu okoliša,
- podržavajući razvoj održivog razvoja jer mijenjaju relativne cijene dobara i usluga koje mogu nepovoljno uticati na okoliš, što vodi alokaciji dobara prema okolišno prihvatljivoj proizvodnji i potrošnji.

Ekonomski instrumenti predstavljaju jednu od mogućih kategorija koja se koristi prilikom sprovođenja politike zaštite okoliša i upravljanja otpadom. Oni se mogu koristiti i kako supstituti za ostale instrumente ove politike ili mogu biti sa njom komplementarni (npr. za razne propise i ugovore o međusobnoj saradnji u bilo kojoj oblasti). Ekonomski instrumenti mogu biti postavljeni tako da utiču na troškove i koristi alternativnih akcija koje su na raspolaganju raznim agentima i to sa efektom koji utiče na ponašanje koje ide u prilog zaštiti okoliša. Ekonomski instrumenti po pravilu uključuju finansijske transfere između zagađivača i zajednice (kroz različite poreze, naplate taksi, finansijsku pomoć, dozvole, itd.). Konačno, njihova osnovna uloga je da osigura adekvatno postavljenje sistema vrednovanja ekoloških resursa sa ciljem da se promoviše njihova efikasna i održiva upotreba.

Princip zagađivač plaća jest princip internaliziranja okolinskih troškova kojim se nastoji promovisati zaštitu okoliša, imajući u vidu pristup da zagađivač treba snositi trošak prouzrokovani vlastitim zagađivanjem.

Princip zagađivač plaća, u skladu sa članom 5. federalnog Zakona o upravljanju otpadom ("Sl. novine FBiH, br. 33/03) znači da proizvođač ili vlasnik otpada snosi sve troškove prevencije, tretmana i odlaganja otpada, uključujući i brigu nakon upotrebe i monitoring. On je i finansijski odgovoran za preventivne i sanacione mjeru zbog šteta po okolišu koji je prouzrokovao ili će ih najvjerojatnije prouzrokovati.

⁴⁰ Zakon o Fondu za zaštitu okoliša, član 25, "Sl. novine FBiH", br. 33/03

⁴¹ Nacrt novog Zakona o FzZOFBiH, član 25.

Tabela 20. Prikupljene naknade po principu zagađivača plaća po godinama⁴²

Godina	Naknade od zagađivača a zraka (u KM)	Naknade pri registraciji vozila (u KM)
	Prikupljena sredstava	Prikupljena sredstava
2015.	9.496,56	176.607,78
2016	8.944,26	178.960,90
2017.	10.979,47	179.857,05
2018.	48.635,33	183.255,18

Federalna Strategija upravljanja okolišem, postoje a zakonska regulativa i institucionalni ustroj u FBiH, za finansiranje sistema upravljanja otpadom predviđa sljedeći plan uspostave ekonomskih instrumenata upravljanja otpadom:

- Naknade:
 - Ekološke naknade za razvoj lokalne zajednice u okruženju pogona za zbrinjavanje otpada;
 - Korisničke naknade za sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada;
 - Naknade za opasni otpad;
 - Naknade za industrijski otpad;
- Taksse za nepridržavanje propisa - otpad;
- Grantovi, zajmovi, smanjene porezne stope, ubrzana amortizacija, itd. – subvencije:
 - Podrška razvoju integralnog sistema upravljanja otpadom;
- Refundiranje:
 - Ambalaža za napiske (staklo)
 - Ambalaža za napiske (pvc, staklo, metali)

Trenutno se na području FBiH, odnosno i na području ŽP primjenjuju samo neki od navedenih ekonomskih instrumenata, ali i instrumenti koji nisu detaljno obrađeni Strategijom zaštite okoliša FBiH.

Mobilizacija finansijskih resursa preduvjet je za uspješnu implementaciju Strategije i ostvarivanje drugih programa zaštite okoliša. Politika Europske unije jasno određuje upotrebu ekonomskih instrumenata kao najboljega načina integracije ekonomskog i ekološkog aspekta privrednog razvoja. Analiza stanja okoliša jasno pokazuje nedovoljnu razvijenost ekonomskih instrumenata u okolišu u FBiH. Ekonomski instrumenti treba da pruže dopunski poticaj za smanjivanje one iščestosti ispod granica propisanih zakonom. Također, treba ih kreirati da potaknu nove postupke kontrole i smanjivanja one iščestosti, poput nove proizvodne postupke i razvoj novih proizvoda, ali i pogodno utjeću na promjene ponašanja potrošača proizvoda i usluga. Strategija zaštite okoliša FBiH, u pogledu ekonomskih instrumenata predviđa i mjere za njihovu uspostavu, i to:

- Izrada Studije o uvođenju ekonomskih instrumenata,
- Programi obuke za implementaciju ekonomskih instrumenata i
- Izravnavati godišnje plan trošenja prihoda od ekonomskih instrumenata.

Navedene mјere unutar Strategije su ocijenjene kao prioritete te se njihova implementacija predviđa u kratkotrajnom periodu, ali do implementacije istih, još uvjek nije došlo.

⁴² Podaci dobiveni od MPViZO ŽP

U nastavku se daje pregled i prijedlog ekonomskih instrumenata koje treba uzeti u obzir unutar ŽP, i prije implementacije navedenih mjera na nivou FBiH.

6.2.1. Postojeći ekonomski instrumenti za upravljanje otpadom

Pregled postojećeg stanja u FBiH i ŽP za navedene ekonomske instrumente daje se u nastavku.

6.2.1.1. Korisnička naknada za komunalni otpad

Trenutno najrasprostranjeniji i opšteprihvaćeni ekonomski instrument za upravljanje vrstim otpadom, kako u FBiH, tako i u ŽP, jeste naplata usluga od korisnika.

Ova vrsta naknade ima za cilj osigurati pokrivanje troškova prikupljanja i odlaganja otpada od strane korisnika usluga.

U ŽP prikupljanje komunalnog otpada je u nadležnosti opštinskih komunalnih preduzeća, koja nisu po pravilu preduzeća koja nude jedino usluge koje se odnose na otpad. U skladu sa Zakonom o komunalnom gospodarstvu ŽP⁴³ pod prikupljanjem i odvozom komunalnog otpada iz stambenih objekata i poslovnih prostora na deponiju podrazumijeva se prikupljanje komunalnog otpada na za to određenim mjestima i njegovo odvoženje na uređena odlagališta, a pod odlaganjem komunalnog otpada podrazumijeva se obraćanje i trajno odlaganje komunalnog otpada na deponiju, otvaranje, saniranje i zatvaranje deponije po posebnim propisima.

Ne postoji propisana metodologija za određivanje visine adekvatne naknade za otpad (sadašnji ekonomski instrument koji se primjenjuju u postupanju sa komunalnim otpadom), već se naknade zasnivaju uglavnom na paušalnom iznosu koji se obraća unavodno po broju kvadratnih metara stambenog ili poslovnog prostora ili prema broju stanova domaćinstava.

Pregled postojećih naknada (tarifa), te stepena naplate, na području ŽP za usluge prikupljanja, odvoza i deponovanja smeća u komunalnim preduzećima u 3 opštine u ŽP dat je u narednoj tabeli.

Tabela 201. Tarife i naplata komunalnih preduzeća u 3 opštine u ŽP

Red. broj	Opština	Naziv komunalnog preduzeća	Tarifa za društveni i privredni sektor	Tarifa za domaćinstva	Stepen naplate u 2018 godini (%)
1	Orašje	JKP „Komunalac“ d.o.o.	a) 10,00 KM za 0,50 m ³ (mjesečno) b) 25,00 KM za veću količinu od 0,50 m ³ (mjesečno)	Po stanu domaćinstava (s PDV-om): a) 3,50 KM - 1 stan b) 6,50 KM - 2 i 3 stan c) 9,00 KM - 4 i više d) 25,00 - inozemstvo	91%
2	Odžak	JKP „Komunalac“ d.o.o.	od 30KM+PDV do 90KM+PDV zavisno od kategorije	9,40 KM/mjesečno + PDV	95,44%
3	Domaljevac-Šamac	Samostalna služba za komunalne djelatnosti opštine	15,00 KM za male obrtnike	8,00 KM/mjesečno	76%

⁴³ Zakon o komunalnom gospodarstvu, članak 4, "Narodne novine ŽP", br. 3/17

Red. broj	Op ina preduze a	Naziv komunalnog preduze a	Tarifa za društveni i privredni sektor	Tarifa za doma instva	Stepen naplate u 2018 godini (%)
		Domljevac-Šamac	20,00 KM za djelatnosti javnog karaktera 80,00 KM za benzinske pumpe 240,00 KM trgovinski centri		

Raspoložive informacije ukazuju na veoma neujednačene i dosta različite tarife za usluga prikupljanja, odvoza i deponovanja smeća kako za društveni i privredni sektor tako i za domaćinstva u 3 opštine u ŽP.

Da bi primjena ovog ekonomskog instrumenta bila adekvatna i ispunila svoju prvobitnu namjeru i omoguila selektiranje i recikliranje otpada, korisniku naknadu za prikupljanje i odlaganje otpada bi trebalo da plaćaju svi korisnici usluge prikupljanja i odlaganja otpada. Trenutno domaćinstva i privreda plaćaju naknadu koja je neovisna od količina generiranog otpada. Visina naknade bi se trebala odrediti na objektivniji način, i trebala bi zavisiti od stvarne količine otpada. Korisnička naknada bi trebala da bude kalkulisana po principu „full cost recovery“ što nije slučaj u komunalnim preduzećima u ŽP. Troškovi koji bi trebali biti pokriveni cijenom usluge vezani su za prikupljanje, odvoz i odlaganje otpada na uređene deponije, kao i troškove administracije i kontrole. Postupna izmjena tarifne politike u pravcu obraćanja po količini i u punom obimu troškova prepoznata i kao prioritetna akcija Strategije zaštite okoliša FBiH. To bi uticalo na javnu svijest i stvorilo podsticaje za prethodno sortiranje, smanjivanje i recikliranje otpada. Preporuka je vezati naplatu sa brojem i zapreminom standardnih kontejnera ili vreća za otpad. Tamo gdje je to neizvodljivo, ili neopravdano skupo, naplatu bi trebalo vršiti po lanu domaćinstva.

Pored gore navedenog, neophodno je povećati i stepen naplate u komunalnim preduzećima, koji je u prosjeku oko 90%. Iz ostvarenih prihoda, akcijski i u slučaju 100% naplate, gotovo je nemoguće finansirati projekte razvoja infrastrukture u pravcu povećanja obuhvata korisnika, a koji istovremeno potiče u primjenu na elan iz Zakona o upravljanju otpadom: prevencije, odvojenog prikupljanja i reciklaže.

Uvećani opština u ŽP sredstva koja se izdvajaju za ulaganje u komunalnu infrastrukturu se realiziraju putem subvencija i kapitalnih grantova koji se daju javnim komunalnim preduzećima za poboljšanje usluga iz njihove djelatnosti.

6.2.1.2 Naknada za upravljanje ambalažnim otpadom

Od 2013. godine Fond za zaštitu okoliša FBiH, na osnovu Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom⁴⁴, prikuplja naknade i po ovom osnovu, bez obzira na porijeklo otpada (industrija, zanatstvo, maloprodaja, uslužne djelatnosti, domaćinstva), a u cijelosti ih raspoređuje uprava Fonda za projekte upravljanja i zbrinjavanja ambalaže i ambalažnog otpada.

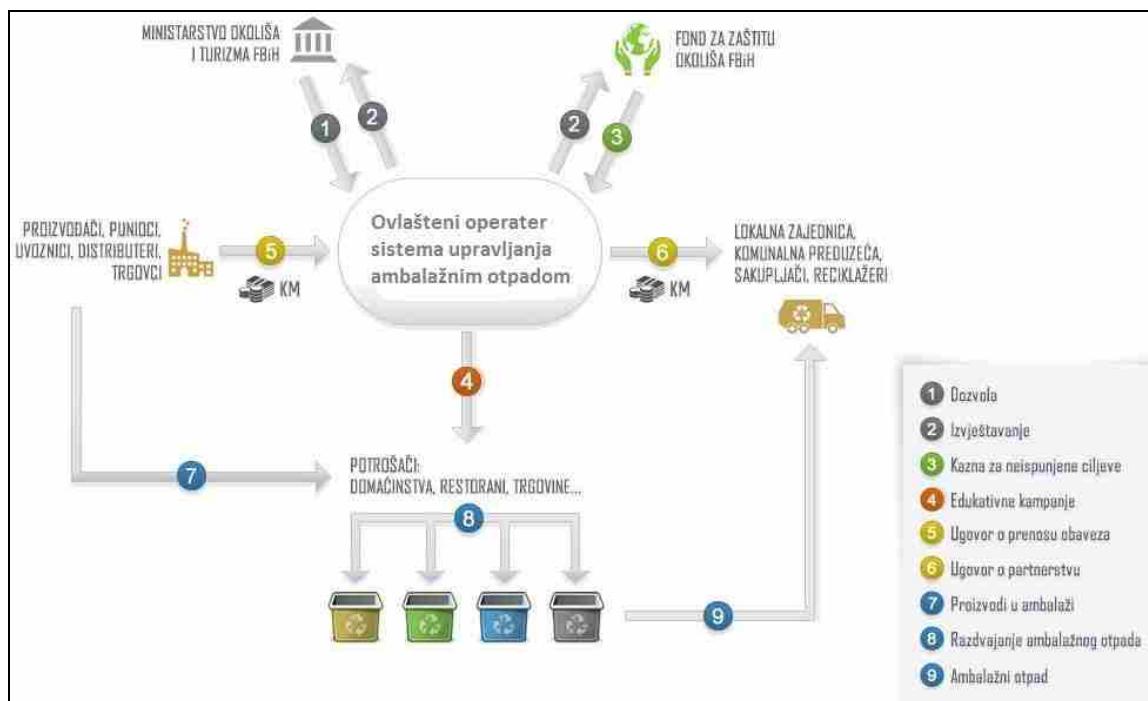
Prema navedenom Pravilniku proizvođač, uvoznik, punilac, pakter, distributer i krajnji snabdjevач obvezan je da se priključi u sistem upravljanja ambalažnim otpadom i odgovoran je za postizanje propisanih ciljeva.⁴⁵ Ove obveze proizvođač, uvoznik, punilac, pakter, distributer i krajnji snabdjevач mogu prenijeti direktno na operatera sistema. U slučaju ne prenošenja obaveza na operatera sistema uvoznik, punilac, pakter, distributer i krajnji snabdjevач uplaćuju propisane naknade u Fond.

Dakle Pravilnik i njegove izmjene predviđaju da će se opštine naknade za ispunjenje ciljeva količina otpada, zatim naknadu za neispunjene obaveze priključiti operateru sistema, kao i evidentiraju u naknadu koja u iznosu 0,002 KM po kilogramu ambalaže Fondu za administrativne troškove provode ovog Pravilnika. Operater sistema plaća evidentiraju u naknadu za sve svoje obveznike Fondu jednom godišnje prilikom

⁴⁴ „Službene novine FBiH“, broj: 88/11 i 28/13

⁴⁵ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom, lan 13.

podnošenja godišnjeg izještaja. Obra un naknade se vrši samo za koli ine ambalaže prvi put stavljenе na tržiste FBiH. U praksi sistem upravljanja ambalažnim otpadom izgleda kao na slici⁴⁶:

Slika 5. Sistem upravljanja ambalažnim otpadom u FBiH⁴⁷

Dakle, obveznici pla anja naknada po ovom osnovu, naknade pla aju ovlaštenom operateru sistema upravljanja ambalažnim otpadom i/ili Fondu za zaštitu okoliša, a operater novac usmjerava u unapre enje sistema, odnosno u lokalnu zajednicu, komunalna preduzeća, sakupljačima, reciklažerima, ali i FzZO FBiH. Fond sredstva prikupljena po ovom osnovu namjenski troši za upravljanje ambalažnim otpadom.⁴⁸

Prema informacijama dobivenim u FzZO FBiH i Ekopak-u, ovlaštenom operateru sistema, ne postoje pouzdani podaci o koli inama prikupljenog otpada sa podru ja pojedinih županija/kantona, pa tako ni podaci o prikupljenim naknadama po ovom osnovu nisu precizni.

U skladu sa lanom 17. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom („Službene novine FBiH“, br. 88/11) operater sistema, da bi dobio dozvolu za upravljanje otpadom, uz zahtjev za izdavanje dozvole izme u ostalog mora priložiti i:

- ugovore sa najmanje 30 subjekata upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom, koji na tržiste stavljujaju najmanje 30 000 t ambalaže na godišnjem nivou i
- pred-ugovore sa ovlaštenim sakupljačima iz svih kantona, odnosno reciklažerima za sve vrste ambalažnih materijala (plastika, papir, karton, metal, staklo, drvo, višeslojni materijali).

S obzirom da ne postoji precizna obaveza prikupljanja odre enih koli ina otpada po županijama/kantonima, preporuka je da se u postoje u županijsku/kantonalnu regulativu na neki na in ova obaveza i uspostavi, kao i da se operater obaveže na izještavanje i županijskim/kantonalnim fondovima za zaštitu okoliša, kako o prikupljenim koli inama otpada, tako i o sredstvima koja je uložio u sistem upravljanja otpadom na podru ju županije/kantona.

⁴⁶ Shema preuzeta sa www.ekopak.ba

⁴⁷ www.ekopak.ba

⁴⁸ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom, lan 23.

6.2.2. Budu i ekonomski instrumenti za upravljanje otpadom

Za prevazilaženje postoje ih problema, potrebne su mnoge osnovne promjene u skladu s preovladavaju im me unarodnim uspješnim praksama. Naro ito promjene sistema kalkulacije naknada i naplate ra una i ja anje ra unovodstvenih principa preduze a za odvoženje i odlaganje otpada, predstavljaju veliki prioritet u FBiH. Plan uspostave ekonomskih instrumenata upravljanja otpadom, u skladu sa Strategijom zaštite okoliša FBiH, podrazumijeva uvo enje novih i unapre enje postoje ih instrumenata.

Uvo enje i unapre enje ekonomskih instrumenata za upravljanje otpadom, kao akcije unutar Strategije, na nivou FBiH, trebalo se ve sa 2014. godinom implementirati u potpunosti.

Iako se instrumenti i mјere iz Strategije na nivou FBiH još uvijek nisu implementirali, za potrebe Plana upravljanja otpadom ŽP, ura enje plan koji je prikazan je u tabeli ispod.

Tabela 22. Plan uspostave ekonomskih instrumenata

Ekonomske instrumente za upravljanje otpadom	Postoje i (2020)	Kratkoro ni cilj (2021)	Srednjero ni (2023)
<p><i>Naknade:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Korisni ke naknade za sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada -Ekološke naknade za razvoj lokalne zajednice u okruženju pogona za zbrinjavanje otpada -Naknade za industrijski otpad 	X	Unapre enje instrumenta	<ul style="list-style-type: none"> •Uvo enje instrumenta •Uvo enje instrumenta •Uvo enje instrumenta
<p><i>Takse za nepridržavanje propisa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Takse za nepridržavanje propisa - otpad 	X	Unapre enje instrumenta	
<p><i>Grantovi, zajmovi, smanjene porezne stope, ubrzana amortizacija, itd. - subvencije</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Podrška razvoju integralnog sistema upravljanja otpadom 		Uvo enje instrumenta	

ŽP bi trebala raditi na unapre enju postoje ih instrumenata odmah, te finalizirati njihovo unapre enje u 2021. godini, dok e za uvo enje novih ekonomskih instrumenata stvoriti sve pretpostavke, i kada se isti uvedu na nivou FBiH, implementirati ih u praksi, a najkasnije do 2025.

6.2.2.1. Unapre enje korisni kih naknada za sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada

Razlozi i mogu nosti za unapre enje politike cijena za korisni ku naknadu (usluge prikupljanja i odvoženja otpada) sa ciljem punog pokrivanja troškova ve su objašnjeni u prethodnim analizama. Ciljevi Promjena politike cijena za korisni ku naknadu (usluge prikupljanja i odvoženja otpada) sa ciljem punog pokrivanja troškova dati su u tabeli ispod.

Tabela 23. Ciljevi promjena politike cijena za korisni ku naknadu

Hijerarhija ciljeva	Klju ni indikatori djelotvornosti	Monitoring i procjena
<p><i>Razvojni cilji:</i></p> <p>Finansiranje aktivnosti na pove anju obuhvata stanovništva</p>	Procent implementacije planiranih aktivnosti	Pratiti promjene u implementaciji planiranih aktivnosti tokom

Hijerarhija ciljeva	Ključni indikatori djelotvornosti	Monitoring i procjena
uslugama prikupljanja		određenog vremenskog perioda
<i>Okolišni cilj:</i> Poboljšano stanje okoliša	Broj nelegalnih deponija	Pratiti smanjenje broja nelegalnih deponija tokom određenog vremenskog perioda poslije uvođenja ovih naknada
<i>Ekonomski cilj:</i> Povrat troškova, naelo korisnik plata	Stopa naplate	Prikupljanje podataka o troškovima usluge i iznosu prikupljenih prihoda
<i>Cilj pravednosti:</i> Održivo upravljanje poduzeća imaju prikupljanje i transport otpada	Broj preduzeća koja se ne subvencioniraju	Pratiti finansijsko poslovanje poduzeća u kontekstu održivosti

6.2.2.2. Ekološke naknade za razvoj lokalne zajednice u okruženju pogona za zbrinjavanje otpada

Izgradnja regionalnih centara za upravljanje otpadom i drugih pogona za zbrinjavanje otpada, neminovalo je se odvijati u blizini naselja. Dosadašnja iskustva pokazuju na nepovjerenje stanovništva i otpor realizaciji ovih infrastrukturnih objekata. Rješavanju ovog značajnog problema treba pristupiti na više načina, od realizacije odgovarajućih kampanja podizanja javne svijesti koje su predviđene Strategijom, do uvođenja adekvatnih ekonomskih instrumenata. Stoga se predlaže uvođenje ekološke naknade koja će zarađivati unavu u cijenu odlaganja, a tada se sredstva trebaju namjeniti trošku na razvoj lokalne zajednice i unaprjeđenju kvaliteta života. Sredstva se ulaze u izgradnju rekonstrukcije kulturnih, obrazovnih i rekreativskih sadržaja i zajedničke infrastrukture.

Tabela 214. Ciljevi ekoloških naknada za razvoj lokalne zajednice u okruženju pogona za zbrinjavanje otpada

Hijerarhija ciljeva	Ključni indikatori djelotvornosti	Monitoring i procjena
<i>Razvojni cilj:</i> Finansiranje razvoja lokalnih zajednica u okruženju pogona za zbrinjavanje otpada	Procenat implementacije planiranih aktivnosti	Pratiti promjene u implementaciji planiranih aktivnosti tokom određenog vremenskog perioda
<i>Okolišni cilj:</i> Smanjenje NIMBY ⁴⁹ -efekta	Broj protesta prilikom izgradnje i/ili radu pogona	Pratiti broj protesta poslije uvođenja ovih naknada
<i>Ekonomski cilj:</i> Ostvareni prihod	Stopa naplate	Prikupljanje podataka o troškovima usluge i iznosu prikupljenih prihoda

⁴⁹ Efekat „Not In My Backyard“ - Ne u mom dvorištu) naziv je za efekt koji sejavlja kad su ljudi svjesni da je nešto potrebno, ali se zbog nedostatka informacija boje i odbijaju da to bude u njihovom dvorištu.

Hijerarhija ciljeva	Ključni indikatori djelotvornosti	Monitoring i procjena
<p><i>Cilj pravednosti:</i> Zaštita lokalnog stanovništva i unaprjeđenje kvaliteta života</p>	Zadovoljstvo građana	Pratiti anketiranjem zadovoljstvo građana

6.2.2.3. Naknade za otpad iz industrije

Industrijski otpad se najčešće odlaže na lokalne deponije, zajedno sa komunalnim otpadom. Jedan dio osnovne i teške industrije, kao što su rudnici, termo-elektrane itd., imaju svoje vlastite deponije unutar industrijskih kompleksa. Finansiranje sistema za upravljanje otpadom u budućnosti treba biti zasnovano na načelu „zagađivač plaća“. Kao prelazno rješenje moguće je implementirati princip naplaćivanja za upravljanje otpadom na osnovu zauzetog prostora (m^2), narođito za industrijski i opasnji otpad. Postepeno, naknade bi se trebale zasnivati na količini proizведенog otpada, a jedan dio troškova bi se mogao povratiti recikliranjem dijela otpada. Trošak odlaganja industrijskog otpada trebao bi u potpunosti biti pokriven od strane proizvođača otpada.

Tabela 225. Ciljevi naknade za otpad iz industrije

Hijerarhija ciljeva	Ključni indikatori djelotvornosti	Monitoring i procjena
<p><i>Razvojni cilj:</i> Finansiranje aktivnosti planiranih u Strategiji upravljanja otpadom FBiH Npr.: Registrar industrijskog otpada, Sanacija kontaminiranih deponija, kao i napuštenih odlagališta smeća, Izgradnja sanitarnih deponija, Izgradnja spalionica, itd.</p>	Broj izgrađenih postrojenja za tretman industrijskog otpada	Prikupljanje podataka o broju izgrađenih postrojenja za tretman industrijskog otpada, poslije uvođenja ovih naknada, tokom određenog vremenskog perioda
<p><i>Okolišni cilj:</i> Poboljšano stanje okoliša</p>	Broj saniranih kontaminiranih odlagališta, Broj izgrađenih deponija	Pratiti smanjenje broja kontaminiranih deponija i porast broja izgrađenih deponija
<p><i>Ekonomski cilj:</i> Povrat troškova, Na uložak korisnik plaća</p>	Stopa naplate	Prikupljanje podataka o troškovima usluge i iznosu prikupljenih prihoda
<p><i>Cilj pravednosti:</i> Zaštita opšteg zdravlja i okoliša, porast zaposlenosti</p>	Broj zaposlenih ljudi	Pratiti porast zaposlenosti pri izgradnji ovih objekata

6.2.2.4. Takse za nepridržavanje propisa

Pored naknada za odlaganje otpada, postoji mogunost uvođenja taksi za nepridržavanje propisa koji se odnose na otpad definisane su Zakonom o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH“ br. 33/03, 72/09). Svaki subjekti koji nelegalno odlažu otpad ili krše ovaj Zakon, bilo fizičko ili pravno lice, trebaju platiti ovakve takse. Iako je ovaj instrument namjenjen smanjenju pritisaka na okoliš, može biti u potrebi uključiti sektor inspekcije (okolišne).

6.2.2.5. Subvencije za razvoj infrastrukture za integralni sistem upravljanja otpadom

Strategija u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom FBiH predviđa niz mera na uspostavljanju integralnog sistema upravljanja otpadom baziranog na prevenciji, odvojenog prikupljanja, reciklaže i ponovne upotrebe.

Takve promjene u sistemu upravljanja otpadom već postoje i poželjne su sa okolišne perspektive, ali mehanizam njihovog nadzora, a posebno ekonomski aspekt, nisu razvijeni. Odvajanje otpada i reciklaža će trebati znati ulaganje kapitala prije nego što će dio troškova upravljanja otpadom biti vraćen putem prodaje recikliranog materijala. Stoga se uz set naknada i taksi predlaže i razvoj politike subvencioniranja za ulaganja u razvoj infrastrukture za integralno upravljanje otpadom, kao oblika pomoći pravnim subjektima u realizaciji predviđenih aktivnosti.

Tabela 26. Ciljevi subvencija za razvoj infrastrukture za integralni sistem upravljanja otpadom

Hijerarhija ciljeva	Ključni indikatori djelotvornosti	Monitoring i procjena
<i>Razvojni cilji:</i> Proširenje mreže za odvojeno prikupljanje i transport, te reciklažu	Broj i kapacitet izgrađenih postrojenja za reciklažu i mreže za odvojeno prikupljanje	Praćenje stepena implementacije ovih mera u skladu sa očekivanim operativnim ciljevima Strategije i posebnim ciljevima kantonalnih planova
<i>Okolišni cilji:</i> Efikasna upotreba resursa	Količina odvojeno prikupljenog i recikliranog otpada	Prikupljanje podataka o količini odvojeno prikupljenog i recikliranog otpada kroz registar tokova otpada
<i>Ekonomski cilji:</i> Interes investitora za ulaganje	Broj ostvarenih investicija u odnosu na planirani	Praćenje broja ostvarenih investicija, treba da bude sastavni dio praćenja implementacije kantonalnih planova

Uvođenje ovog instrumenta može se dovesti u direktnu vezu sa potrebom uspostavljanja adekvatnog sistema praćenja količina otpada, i prikupljanja određenih naknada po ovim osnovama, na nivou svih županija/kantona, pa tako i ŽP, i to u smislu potrebe stimulisanja sakupljanja i recikliranja otpada od strane Fonda za okoliš.

6.3. Analiza finansijskih sredstava Fonda za zaštitu okoliša i dostupnih budžeta

6.3.1. Fond za zaštitu okoliša FBiH

Prema odredbama Zakona o Fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH, najveći dio prihoda Fonda osigurava se iz propisanih naknada:

- zagađivača okoliša,
- korisnika okoliša (nisu još utvrđene), i
- posebne naknade za okoliš koja se plaća pri svakoj registraciji motornih vozila.

Navedene naknade prikuplja i distribuira Fond na osnovu zakonskih i podzakonskih akata prikazanih u nastavku.

Tabela 27. Prihodi FzZO FBiH

Red. broj	NAZIV PRIHODA (NAKNADA)	PROPIST	PODZAKONSKI AKT
1	Opća i posebna vodna naknada	Zakon o vodama (Sl. novine FBiH, br. 70/06. i 177.)	Odluka Vlade FBiH o visini posebnih vodnih naknada broj: 376/07 od 13. juna 2007. godine ("Sl. novine FBiH", br. 46/07); Uredba o uslovima ispuštanja otpadnih voda u prirodne recipiente i sisteme javne kanalizacije (Sl. novine FBiH, br. 4/12)
2	Jedini način posebna naknada za okoliš koja se plaća pri registraciji motornih vozila	Zakon o Fondu za zaštitu okoliša FBiH (Sl. novine FBiH, br. 33/03)	Uredba o posebnim naknadama za okoliš koji se plaćaju pri registraciji motornih vozila (Sl. novine FBiH, br. 14/11 i 26/11)
3	Naknada za zagađivača zraka	Zakon o Fondu za zaštitu okoliša FBiH (Sl. novine FBiH, br. 33/03)	Uredba o vrstama naknada i kriterijima za obraćanje naknada za zagađivača zraka (Sl. novine FBiH, broj 79/11); Pravilnik o načinu obraćanja i plaćanja, te rokovima obraćanja i plaćanja naknada za zagađivača zraka (Sl. novine FBiH, broj 79/11).
4	Opća naknada za sve proizvode i uvoznike za upravljanje otpadom od električnih i elektronskih proizvoda koji nisu (su) uključeni u organizovani sistem preko operatera	Zakon o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, broj 33/03 i 72/09)	Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda (Sl. novine FBiH, broj 87/12)
5	Naknada za upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom	Zakon o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, broj 33/03 i 72/09)	Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom (Sl. novine FBiH, broj: 88/11 i 28/13)
6	Naknade od zbrinjavanja otpadnih guma	Zakon o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, broj 33/03 i 72/09)	Još uvijek nije donesen provedbeni podzakonski akt
7	Naknade od zbrinjavanja otpadnih vozila	Zakon o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, broj 33/03 i 72/09)	Još uvijek nije donesen provedbeni podzakonski akt
8	Naknade od zbrinjavanja otpadnih ulja	Zakon o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, broj 33/03 i 72/09)	Još uvijek nije donesen provedbeni podzakonski akt

Red. broj	NAZIV PRIHODA (NAKNADA)	PROPIST	PODZAKONSKI AKT
9	Naknade od zbrinjavanja otpadnih baterija i akumulatora	Zakon o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, broj 33/03 i 72/09)	<i>Još uvijek nije donesen provedbeni podzakonski akt</i>

Sredstva od naknade za optere enje okoliša otpadom prikupljaju se na osnovni ra un Fonda i troše u skladu sa akcionim planom Federalne strategije zaštite okoliša, Federalnim planom upravljanja otpadom, i drugim planovima donesenim u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i njegovim provedbenih propisa.

Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH je u 2013. godini uspješno je uspostavio sistem pranja naplate i distribucije naknada po županijama/kantonima, što ujedno omoguava, na osnovu baze podataka, izvještavanje i po lokalnim zajednicama.

Sredstva Fonda se plasiraju putem Javnih poziva i revolving fonda.

6.3.2 Sredstva Županije/Kantona i općina

Županija finansira projekte zaštite okoliša i povratom sredstava iz Fonda za zaštitu okoliša FBiH. Sredstva se deponiraju na poseban podatak i Vlada ŽP donosi Odluku o donošenju Programa utroška sredstava za zaštitu okoliša. Sredstva se troše za sufinanciranje projekata zaštite okoliša, a dijelom i za projekte upravljanja otpadom.

Općine u skladu sa mogunostima izdvajaju novana sredstva za finansiranje projekata u oblasti upravljanja otpadom.

6.4. Analiza i zaključci

Dosadašnji način finansiranja upravljanja otpadom u ŽP, pa i cijeloj FBiH nije zasnovan na isplativom sistemu naplate i funkcionalnosti. Tarife nisu bazirane na potrebama upravljanja sistema, već većim dijelom naplatnom modelu stanovnika i najčešće nisu mijenjane duži niz godina. Uvođenje sistema Integralnog upravljanja otpadom te uspostava infrastrukture, kao što su regionalne deponije, reciklažna dvorišta i pretvararne stanice, osim sakupljanja i odlaganja podrazumjevaju i selektivno prikupljanje, reciklažu i odlaganje otpada. U takav sistem potrebno je dodatno ulaganje, i jačanje komunalnih preduzeća.

Veoma mali iznosi se doniraju sa županijskog nivoa, a općine se sa postojećim sistemima naplate mogu kvalifikovati za pozajmice i zaduženja. Jedina mogućnost je dobijanje grant sredstava od strane Fonda za zaštitu okoliša ili pojedinih Razvojnih agencija. Sistem produžene odgovornosti nije razvijen u ŽP. Ne postoji ni razvijen sistem plaćanja taksi za neadekvatno i neodgovorno upravljanje otpadom.

S obzirom da županijski/kontonalni Fond za zaštitu okoliša još uvijek nije oformljen, tako nije poznat ni iznos sredstava kojima raspolaže. U ovoj fazi je moguće samo navesti potencijalne izvore sredstava, što je u ovom Planu i ujeno.

Glavni zaključak ovog poglavlja jeste da se vrlo mali procenat (do 2%) godišnjih sredstava koja se raspoređuju na nivou Županije/Kantona, a koja su namijenjena za okoliš, ulaže u projekte koji se odnose na otpad, te da se sredstva ulažu uglavnom u izgradnju vodovodne infrastrukture.

Županija/Kanton mora dati veću i znatan projektima upravljanja otpadom, te sredstva Fonda za zaštitu okoliša moraju biti distribuirana u većem procentu u odnosu na dosadašnje raspodjele, na projekte koji unapređuju sistem upravljanja otpadom i promoviraju selektivno prikupljanje i reciklažu.

VII.

INFORMIRANJE JAVNOSTI I JAVNA SVIJEST

VII. INFORMIRANJE JAVNOSTI I JAVNA SVIJEST

7.1 Informiranje gra ana o upravljanju otpadom

MPViZO ŽP nema službu za informiranje javnosti, kao ni službenika za informiranje i podizanje javne svijesti. Informacije o javnim pozivima na uvid zahtjeva za okolinske dozvole te javne natje aje od FMOiT, MPViZO ŽP plasira uglavnom putem web stranice Vlade ŽP jer ne posjeduje svoju web stranicu.

Ne postoji Plan komunikacije sa gra anima i javnoš u po pitanju zaštite okoliša i upravljanja otpadom u nadležnom Županijskom ministarstvu okoliša. MPViZO ŽP ne izdaje nikakve mjesne ili godišnje informativne biltene u kojima prezentira informacije o svome radu i dostignu imena u oblasti upravljanja otpadom. Navedeno ministarstvo ne posjeduje ni dežurni eko-telefon, putem kojeg bi gra ani mogli dojaviti i probleme vezane za upravljanje otpadom na podruju ŽP.

Opine, kao i komunalna preduze a, koji su operatori u op inama i koji imaju dozvolu za prikupljanje komunalnog otpada imaju i obavezu informiranja javnosti o pruženim uslugama. Na in informiranje stanovništva o pruženim komunalnim uslugama prikupljanja, odvoza i deponiranja otpada u op inama u ŽP dat je u narednoj tabeli.

Tabela 238. Informiranje gra ana o pruženim uslugama u op inama ŽP

Red. broj	Op ina	Na in informiranja gra ana i privrede
1.	Oraše	Web stranica komunalnog preduze a i op ine; saop enja za medije (lokalni radio, TV, novine); putem telefona i oglasnih tabli
2.	Odžak	Web stranica komunalnog preduze a i op ine; saop enja za medije (lokalni radio); putem letaka, brošura; oglasne table i putem mjesnih zajednica
3.	Domaljevac-Šamac	Web stranica op ine; oglasne table; radio postaja Oraše; putem telefona i putem sve enika na nedjeljnim misama

Nijedna od tri op ine u ŽP ne posjeduju Plan komunikacije sa gra anima i javnoš u po pitanju zaštite okoliša i upravljanja otpadom. Op ina Oraše nema Službu za informiranje javnosti ali ima državnog službenika na poziciji: Stru ni savjetnik za informiranje i odnose sa javnoš u. Op ina Odžak ima Službu za informiranje javnosti dok u op ini Domaljevac-Šamac nema posebna Služba za informiranje, te se aktivnosti informiranja obavljaju kao sastavni dio poslova Ureda Na elnika op ine.

7.2 Programi podizanja svijesti

MPViZO ŽP nema saradnju sa nau no-obrazovnim i stru nim institucijama niti provodi javne kampanje o podizanju svijesti o posljedicama neadekvatnog odlaganja otpada. Ovo ministarstvo se ne uklju uje u projekte vezane za upravljanje otpadom realizirane sa viših nivoa vlasti ali zato putem javnih poziva podržava komunalna preduze a, civilno društvo ili privredu za akcije vezane za zaštitu okoliša ili upravljanje otpadom. Trenutno MPViZO ŽP provodi Javni poziv za dodjelu sredstava za sufinanciranje najviše komunalnih preduze a u visini od 100.000,00 KM kao i za organizacije civilnog društva (OCD) i preduze a koja se bave skupljanjem otpada. U narednoj tabeli su prikazani projekti iz oblasti zaštite okoliša i upravljanja otpadom, koje je MPViZO ŽP finansijski podržalo u protekle tri godine.

Tabela 249. Pregled projekata iz oblasti zaštite okoliša, koje je MPViZO ŽP finansijski podržalo u posljednje tri godine

Godina	Naziv projekta	Vrijednost sufinansiranja KM
2018.	<ul style="list-style-type: none"> -Nogostup, biciklisti ka staza sa led rasvjetom uz RC 463 dionica ST 70-St 73 u Donjoj Mahali - Ure enje zelenog pojasa uz groblje Karaula u Donjoj Mahali -Sufinanciranje nabavke vozila za održavanje isto e u op ini Odžak - Sanacija divljih deponija i ure enje zelenih površina na prostoru op ine Odžak - Ure enje prostora i zaštite prirodnog okoliša u Posavskoj Mahali pri Župi Srca Marijinog - Ure enje prostora i zaštite prirodnog okoliša u Grebnicama pri Župi Svetog Jakova Markijskog - Ure enje okoliša i saniranje divljih deponija u Orašju 	55.000,00 20.000,00 30.000,00 35.000,00 5.000,00 35.000,00
2017.	<ul style="list-style-type: none"> - Sanacija deponije sme a zv. Neteka u Odžaku - Ure enje prostora i zaštite prirodnog okoliša u Orašju pri Župi Alojza Stepinca - Ure enje prostora i zaštite prirodnog okoliša u Grebnicama pri Župi Svetog Jakova Markijskog - Vanjsko ure enje športsko-kulturnog centra u Orašju - Ure enje drvoreda i urbane opreme šetnice u Odžaku 	30.000,00 30.000,00 15.000,00 45.000,00 40.000,00
2016.	<ul style="list-style-type: none"> - Vanjsko ure enje športsko-kulturnog centra u Orašju - Ure enje drvoreda i urbane opreme šetnice u Odžaku - Ure enje prostora i zaštite prirodnog okoliša u Grebnicama pri Župi Svetog Jakova 	45.000,00 40.000,00 15.000,00

Op ina Oraše svake godine sa volonterima provodi akciju iš enja pod nazivom „Let's Do It – O istimo zemlju za jedan dan“. U akciji sudjeluju u enici svih škola na podruju op ine Oraše. Samostalna komunalna služba op ine Domaljevac-Šamac sara uye sa Udrugom za zaštitu prirode,okoliša i održivog razvoja "Sunce" i UNDP-om dok su u op ini Odžak uklju eni u projekat iš enja obala rijeke Bosne. U op ini Oraše se trenutno realizira projekt izrade Glavnog projekta za sanaciju deponije Dusine, za što je nov ana sredstva osigurala apliciranjem na dva Javna poziva FMOiT. Nijedna op ina u ŽP ne objavljuje javne pozive vezane za podršku civilnom društvu u oblasti zaštite okoliša. Op ina Domaljevac-Šamac je do sada pružala podršku OCD-a u vidu sufinanciranja projekata koje su provodile u suradnji sa me unarodnim donatorima.

7.3 Rezultati anketiranja stanovništva

U okviru pripreme Kantonalnog plana upravljanja otpadom izvršeno je anketiranje stanovništva Županije Posavske sa ciljem dobivanja mišljenja o trenutnom stanju u upravljanju otpadom na podruju Kantona/Županije. Pripremljene su razli ite vrste anketa za dvije ciljne skupine stanovništva odnosno za:

- a) radno sposobno stanovništvo i penzioneri iz urbanih podru ja,
- b) radno sposobno stanovništvo i penzioneri iz ruralnih podru ja i

Anketiranje je obuhvatilo 676 stanovnika Kantona, ali je na analizu pristiglo ukupno 670 anketa. Rezultati ankete e biti uklju eni u mjere i aktivnosti predvi ene Planom upravljanja otpadom, a sa ciljem unapre enja sistema prikupljanja i odvoza otpada prilago enih potrebama gra ana.

Generalno se može zaklju iti da odziv na anketiranje bio na odli nom i zadovoljavaju em nivou. U fazi anketiranja, gra ani su mogli identifikovati probleme, ali i dati prijedloge za poboljšanje trenutne situacije kada je u pitanju problematika prikupljanja i odvoza otpada.

U nastavku su daje zbirni prikaz rezultata anketiranja problema vezanih za prikupljanje i odlaganje otpada u Županiji Posavskoj prema mišljenju stanovništva iz sve obje ciljne skupine kao i njihovi prijedlozi i komentari za poboljšanje trenutnog stanja.

1.Op i podaci

Spol

MUŠKI	315
ŽENE	355

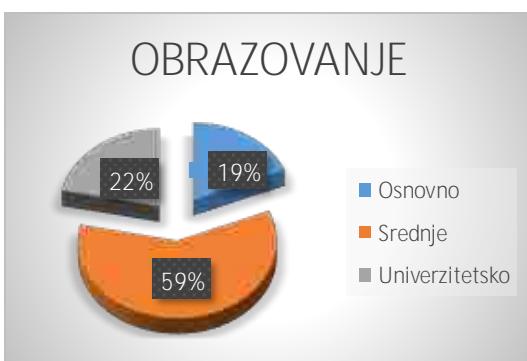
Starost

23-60	490
60+	180

Obrazovanje

Osnovno	127
Srednje	395
Univerzitetsko	148

Broj lanova doma instva

1	60
2	301
3+	309

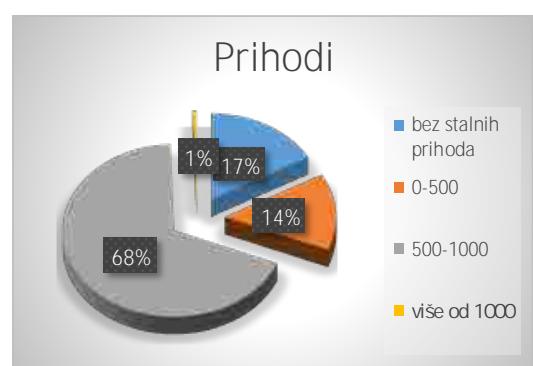
Broj djece

0	154
1	180
2	281
3+	55

Prihodi

Bez stalnih prihoda	113
0-500	93
500-1000	455
Više od 1000	9

Vrsta stambenog objekta

Ku a	603
Stan	67

3. Da li koristite komunalnu uslugu prikupljanja i odvoza smeća?

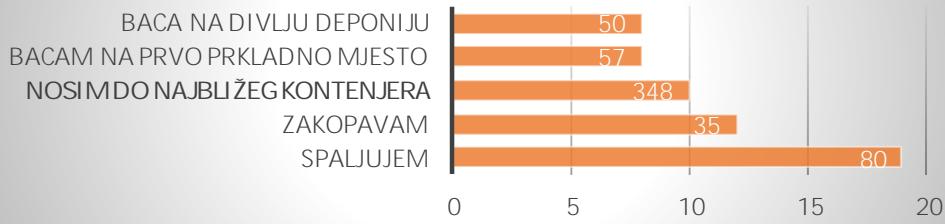
ne	107
da	563

4. Ukoliko ne koristite komunalne usluge, na koji način odlažete svoj otpad?

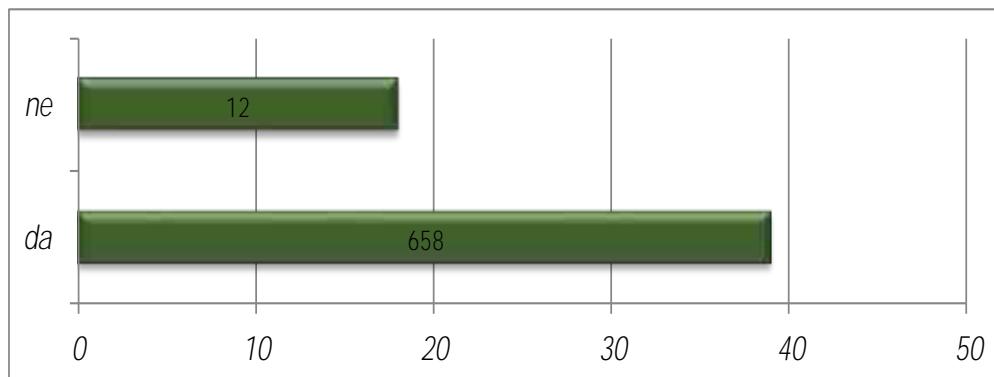
Spaljujem	80
Zakopavam	35
Nosim do najbližeg kontejnera	348
Bacam na prvo prikladno mjesto	57
Bacam na divlju deponiju	50
Drugo	0

Način odlažanja otpada

5. Da li biste željeli da se uspostavi komunalna usluga u vašoj mjesnoj zajednici/naselju?

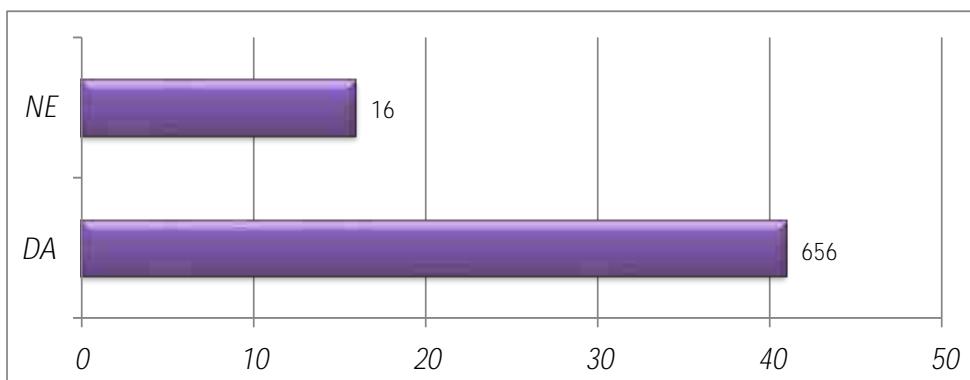
Da	658
Ne	12

6. Da li ste spremni platiti za komunalnu uslugu?

Da 656

Ne 16

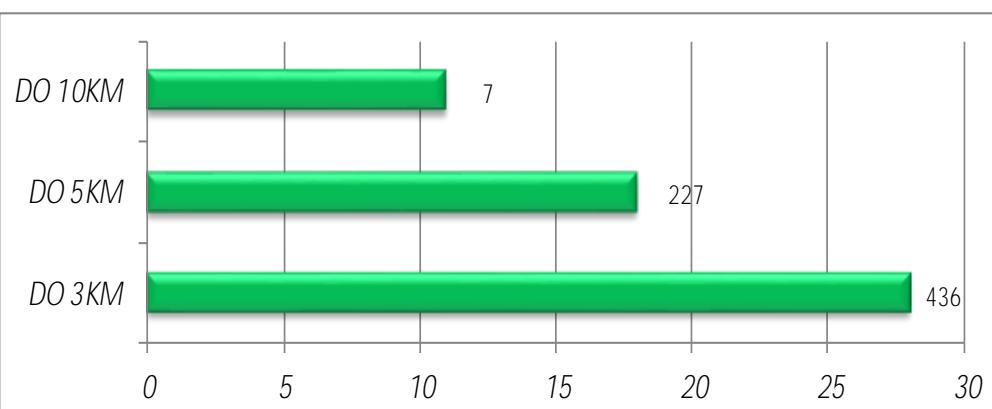

7. Koliko ste spremni platiti za komunalnu uslugu?

Do 3KM 436

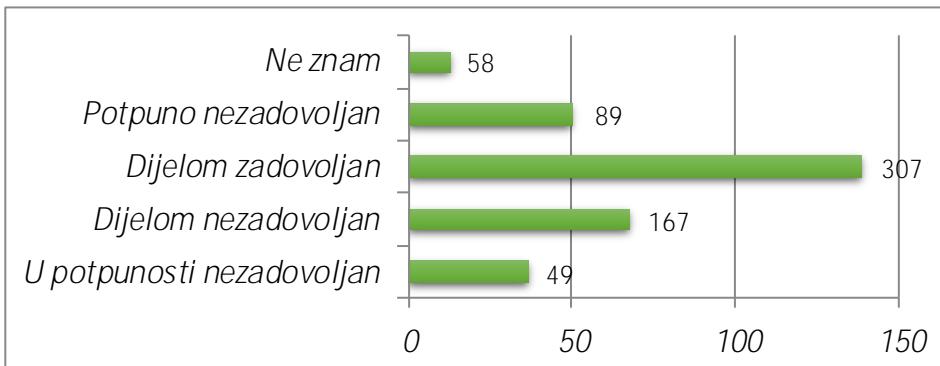
Do 5 KM 227

Do 10 KM 7

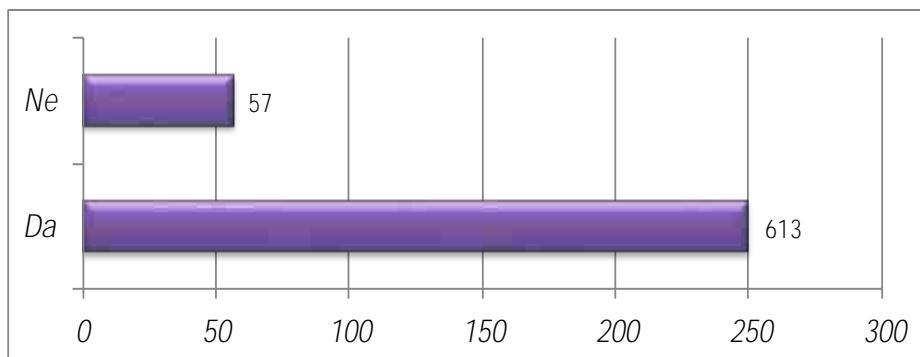
8. Ukoliko koristite komunalne usluge, da li ste zadovoljni pruženom uslugom?

U potpunosti nezadovoljan	89
Dijelom nezadovoljan	167
Dijelom zadovoljan	307
Potpuno zadovoljan	49
Ne znam	58

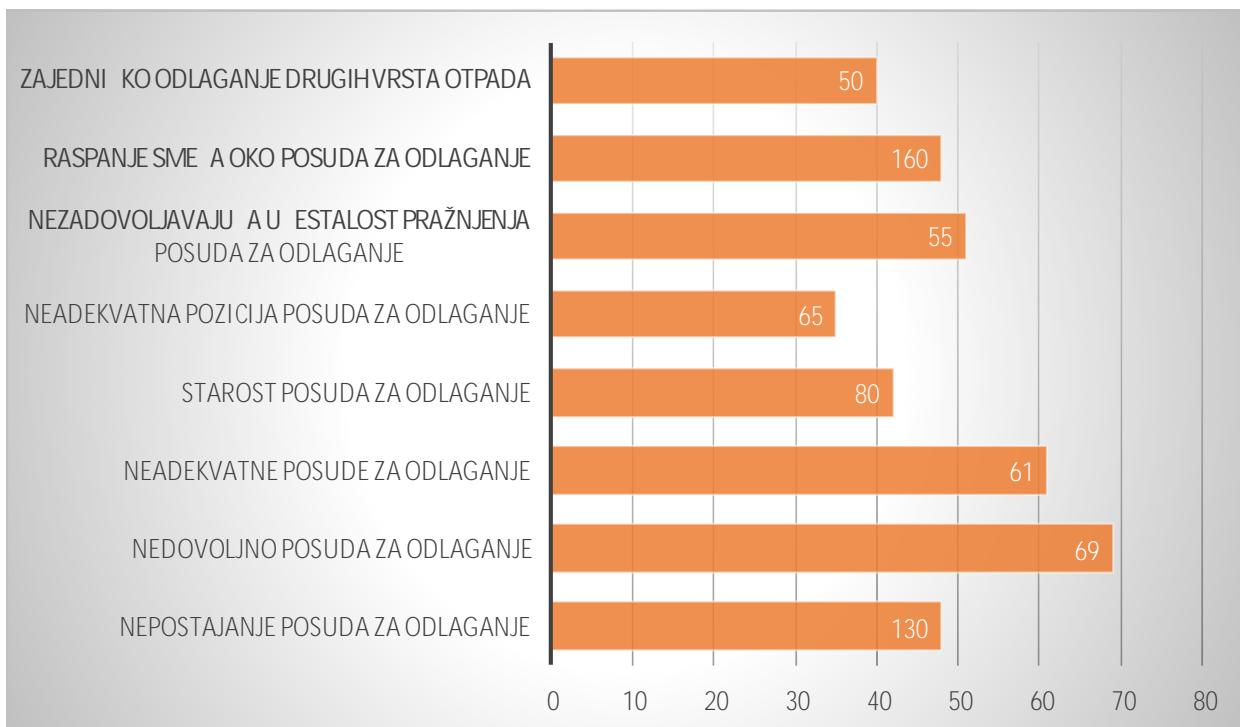
9. Da li plaćate komunalne usluge?

Da	613
Ne	57

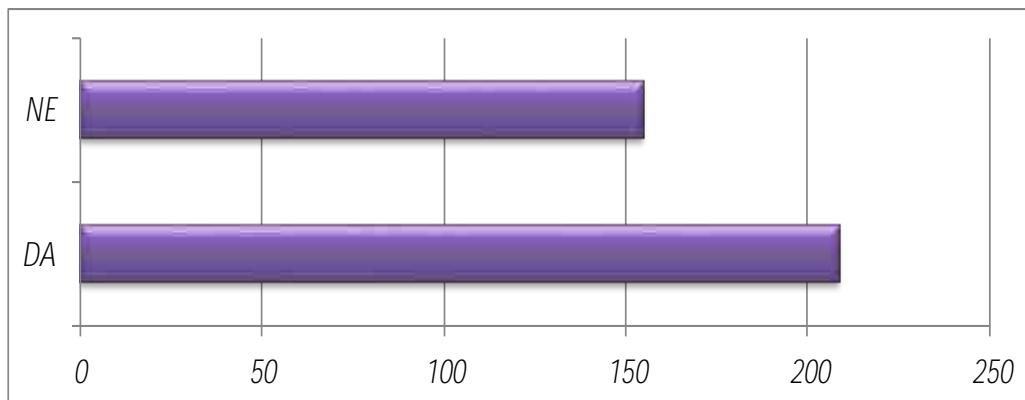
10. Šta biste naveli kao problem vezano za odlaganje otpada u vašem naselju(možete zaokružiti više ponu enih odgovora)?

Nepostojanje posuda za odlaganje	130
Nedovoljan broj posuda za odlaganje	69
Neadekvatne posude za odlaganje	61
Starost posuda za odlaganje	80
Neadekvatna pozicija posuda za odlaganje	65
Nezadovoljavaju a u estalost pražnjenja posuda za odlaganje	55
Rasipanje sme a oko posuda za odlaganje	160
Zajedni ko odlaganje drugih vrsta otpada. Kojih?	50

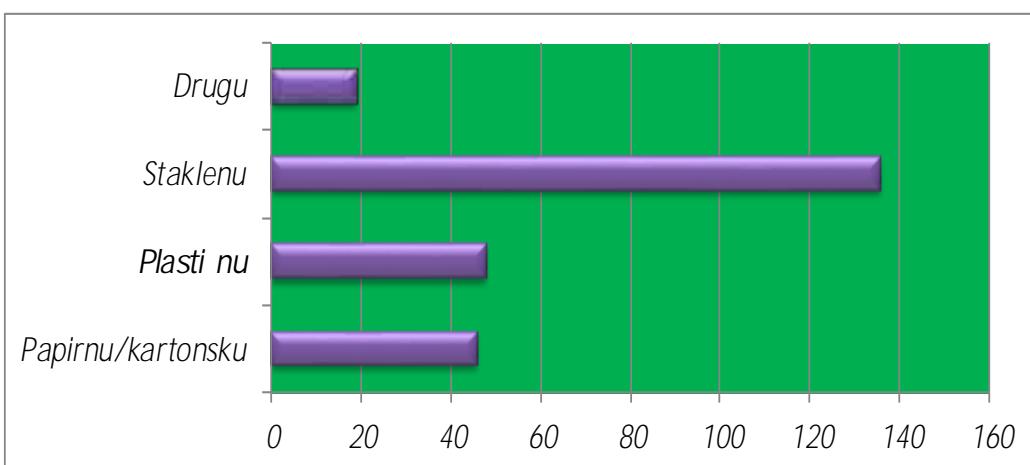
11. Da li u domaćinstvu vršite ponovnu upotrebu ambalaže?

Da	409
Ne	261

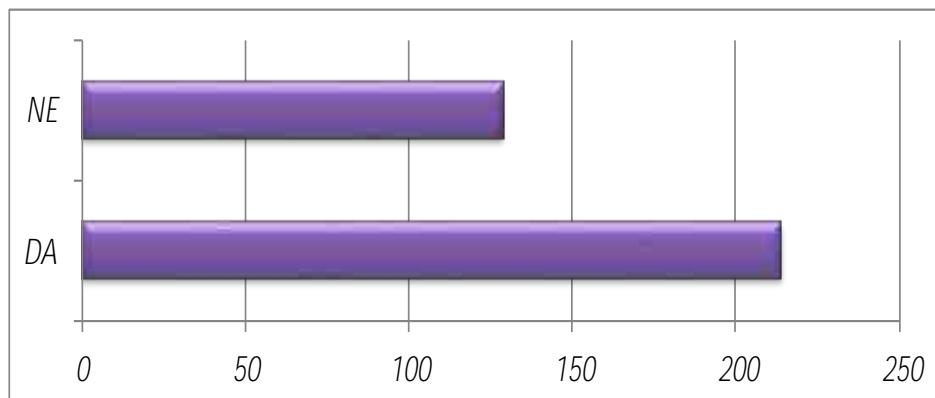
12. Ako da, koju vrstu ambalaže ponovo iskorištavate?

Papirnu/kartonsku	146
Plastičnu	148
Staklenu	108
drugu	19

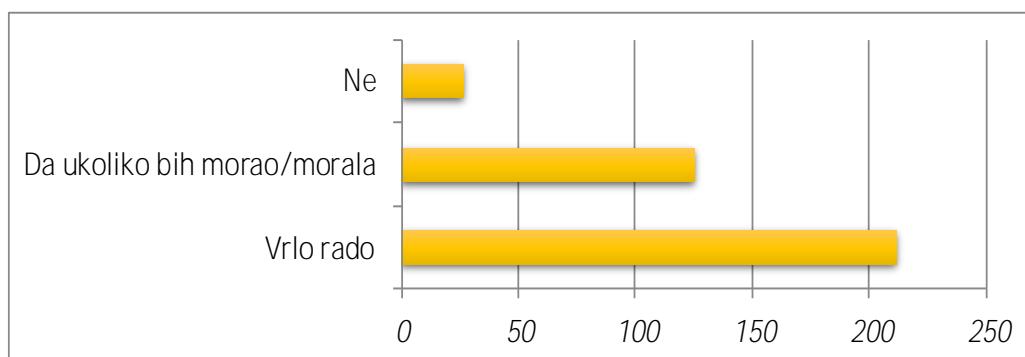
13. U koliko imate baštu, da li iskorištavate ostatke hrane za pripremu komposta?

Da	450
Ne	120

14. Da li bi ste bili spremni odvojeno prikupljati otpad kada bi se postavili kontejneri za reciklažu otpad u vašem naselju?

Vrlo rado	312
Da ukoliko bih morao/morala	225
Ne	133

7.4 Analiza i zaključci

Analizom raspoloživih informacija vezanih za informiranje javnosti i podizanje javne svijesti građana po pitanju zaštite okoliša i upravljanja otpadom te anketiranog stanovništva u ŽP može se zaključiti sljedeće:

- MPVIZO ŽP nema posebnu službu za informiranje javnosti, niti po sistematizaciji radnih mjesto postoji službenik za informiranje i podizanje javne svijesti.

- Sve informacije vezane za zaštitu okoliša MPViZO ŽP plasira putem web stranice Vlade ŽP jer ne posjeduje vlastitu web stranicu
- Plan komunikacije sa gra anima i javnoš u po pitanju zaštite okoliša i upravljanja otpadom ne posjeduje niti MPViZO ŽP, niti jedna op ina u ŽP
- MPViZO ŽP ne izdaje nikakve mješe ne ili godišnje informativne biltene u kojima prezentira informacije o svome radu i dostignu im a u oblasti upravljanja otpadom
- MPViZO ŽP nema ni dežurni eko-telefon, putem kojeg se gra ani mogu informirati ili dojaviti probleme vezane za upravljanje otpadom na podruju ŽP
- Upravljanju otpadom i aktivnostima vezanim za zaštitu okoliša gra ani se mogu informirati putem web stranica sve tri op ina i komunalnih preduze a u Orašju i Odžaku
- U op inama i komunalnim preduze im a ŽP komunikacija s gra anima se ostvaruje i putem mjesnih zajednica, oglasnih tabli, putem razli itih medija (lokalni radio, TV, novine), telefona, putem letaka i brošura te putem sve enika na nedjeljnim misama
- Op ina Orašje nema Službu za informiranje javnosti ali po sistematizaciji radnih mesta ima Stru nog savjetnika za informiranje i odnose sa javnoš u
- Op ina Odžak im a Službu za informiranje javnosti dok u op ini Domaljevac-Šamac nema posebna Služba za informiranje, te se aktivnosti informiranja obavljaju kao sastavni dio poslova Ureda Na elnika op ina.
- Ne provode se nikakve planirane i kontinuirane javne kampanje i obuke javnosti za podizanje svijesti o posljedicama neadekvatnog odlaganja otpada na okoliš i ljudsko zdravlje kako u županijskom okolišnom ministarstvu tako i u sve tri op ina ŽP
- MPViZO ŽP ne sara uje sa nau no-obrazovnim i stru nim institucijama po pitanju posljedica neadekvatnog odlaganja otpada
- Op ina ŽP ostvaruju povremeno saradnju sa obrazovnim institucijama i OCD kroz razli ite projekte zaštite okoliša i upravljanja otpada
- MPViZO ŽP putem javnih poziva podržava komunalna preduze a, civilno društvo ili privredu za akcije vezane za zaštitu okoliša ili upravljanje otpadom. U posljednje tri godine može se primijetiti da fond namijenjen za ove aktivnosti progresivno raste
- U op ini Orašje su kao najve i problemi vezani za informiranje javnosti i podizanje javne svijesti prepoznati nedostatak sredstava i kadra u oblasti zaštite okoliša
- Nepostojanje plana komunikacije s gra anima i javnoš u po pitanju zaštite okoliša i upravljanja otpadom je problem kojeg su prepoznali u ovoj oblasti u op ini Odžak
- U op ini Domaljevac-Šamac najve i problem u informiranju i podizanju svijesti je taj što je sve ve i broj stanovništva treće životne dobi u ukupnoj populaciji op ina Domaljevac-Šamac, što znatno otežava informiranje javnosti putem razli itih modernih medija poput weba-a, društvenih mreža (facebook-a), te se u informiranju moraju koristiti mediji poput radija, pisanih obavještenja, te obavijesti putem sve enika na nedjeljnim misama. Dodatni problem u podizanju svijesti o ovoj op ini je i nedostatak finansijskih sredstava za provo enje kampanja u domenu upravljanja otpadom, kao važnim faktorom za svaku lokalnu zajednicu.

VIII.

SPECIFIKACIJA PROBLEMA I PRIORITETI

VIII. SPECIFIKACIJA PROBLEMA I PRIORITY

Analizom raspoložive dokumentacije, podataka dobivenih sa terena, te anketiranjem stanovništva identificirani su glavni problemi upravljanja otpadom na području ŽP.

Glavni problemi, promatrani sa aspekta pravnog, strateško-planskog, institucionalnog, infrastrukturnog, tehničkog, finansijskog problema, te problema javne svijesti i informiranosti predstavljeni su u nastavku.

8.1 Pravni i strateško-planski problemi

1. Nedostatak provedbenih propisa u FBiH a koji se odnose na preostale posebne kategorije otpada (otpadna vozila i gume, otpadne baterije i akumulatori, građevinski otpad, životinjski otpad, otpadne masti i ulja, otpad iz poljoprivrede, biorazgradivi otpad itd.);
2. Nepostojanje cjelovite regulative za upravljanje otpadom, kako na županijskom tako i na općinskom nivou. Ne postoji županijski Zakon o upravljanju otpadom koji treba detaljnije regulirati zadatke, odgovornosti i sudionike koji će biti odgovorni za pravilno upravljanje otpadom;
3. Nema međuopćinskih sporazuma i napretka na konznom definiranju lokacije za regionalno odlaganje otpada, odnosno uspostave regionalnog centra za upravljanje otpadom (RCUO) za općine sa područjem ŽP;
4. Od 3 općine u ŽP, dvije su izradile i usvojile LEAP (Odžak i Orašje) a jedna nije (Domaljevac – Šamac). Nijedna od tri općine nije izradila i usvojila PUO;
5. U ŽP ne postoji izvješten KEAP, niti postoji inicijativa za njegovu izradu;
6. Problem predstavlja i važe a prostorno-planska dokumentacija. Prostorni planovi ŽP, odnosno općina, treba da tretiraju namjenu prostora i lokacijske uslove za objekte za upravljanje otpadom (infrastruktura za prikupljanje, odlaganje i tretman otpada), što u praksi nije tako. Za ŽP, PP je trenutno u izradi, a isti bi trebao da uzme u obzir sve navedeno. Za općine koje imaju već usvojene PP, potrebno je da se nakon utvrđivanja prostora za objekte i infrastrukturu u PP ŽP, izvrši naknadno uskladištanje PP dokumentacije u općinama (neophodno je da se urade izmjene i dopune prostornih/regulacionih/urbanističkih planova);
7. U ŽP ne postoji katastar zagospodara ili katastar nekretnina u koji se registruju objekti za upravljanje otpadom (infrastruktura za prikupljanje, odlaganje i tretman otpada deponije);
8. Nepotpuno je provodenje zakonskih odredbi od strane nadležnih institucija, a inspekcijski nadzor nad provođenjem zakonskih odredbi na području ŽP je nedovoljan.

8.2 Institucionalni problemi

1. Ne postoji jasno razgraničena administrativna struktura za upravljanje otpadom u MPViZO ŽP, kao ni radno mjesto koje se isključivo bavi poslovima upravljanja otpadom;
2. Nedovoljni ljudski kapaciteti koji se bave upravljanjem otpadom i inspekcijskim nadzorom nad provedbom zahtjeva iz dozvola za upravljanje otpadom- u nadležnim službama u 3 općine i u MPViZO ŽP;
3. U općinama ne postoje inspektorji samo za upravljanje otpadom. Komunalni inspektorji obično, među ostalim, imaju i nadležnost za nadzor nad upravljanjem otpadom;
4. U MPViZO ŽP nije uspostavljen elektronski Registar o postrojenjima i zagospodaranjima, nije uspostavljena elektronska mreža sa FMOiT, pa se stoga i ne vodi evidenciju na način kako je

to propisano u Pravilniku o registrima postrojenja i zagaivanjima ("Službene novine FBiH", br. 82/07);

5. MPViZO ŽP ima samo listu operatora kojima su izdate dozvole za upravljanje otpadom, ali se ne vode detaljniji podaci o vrstama i količinama otpada;
6. Ne postoji jedinstvena i precizna evidencija/registri privrednih subjekata-pravnih lica proizvođača otpada, kao ni podaci o količinama proizvedenih i prikupljenih posebnih kategorija otpada od ovih subjekata na području ŽP. Stoga nije moguće napraviti ni procjene o produkciji posebnih kategorija otpada u ŽP;
7. S obzirom da sve industrije sa području ŽP koje posjeduju važeće okolinske dozvole ne izvještavaju za potrebe BHPTRR, ne postoji ažurna evidencija niti analiza podataka o njihovim produkovanim i zbrinutim količinama otpada. Iz ovog razloga nije moguće ni izračunati uobičajene indikatore za industrijski otpad na području ŽP za 2018. godinu;
8. U ŽP se ne dostavljaju godišnji izvještaji o ispunjenju uvjeta iz dozvole za upravljanje otpadom ili okolinske dozvole izdate proizvođačima otpada i operatorima postrojenja ili pogona za tretman otpada;
9. Županijska ministarstva zdravstva i okoliša nemaju preciznu evidenciju o količinama zbrinutog infektivnog medicinskog otpada u ŽP na godišnjem nivou;
10. Na području ŽP nema registriranih operatora ovlaštenih za prikupljanje i zbrinjavanje opasnog otpada. U MPViZO ŽP se ne dostavlja dokumentacija od strane onih koji transportuju opasni otpad do operatora za područje ŽP, pa stoga ni ne postoji evidencija o ovoj dokumentaciji;
11. Nedovoljan stepen obuke i jačanja kapaciteta nadležnih službi koji se bave upravljanjem otpadom i inspekcijskim nadzorom u Općine i u MPViZO ŽP;
12. Nedovoljna razvijenost općine Domaljevac-Šamac za pravne slike zakonskih obaveza vezanih za upravljanje otpadom.

8.3 Infrastrukturni/tehnicički problemi

1. Nepostojanje RCUO (regionalna sanitarna deponija -RSD za sve općine, prateći objekti i infrastruktura za regionalno prikupljanje i zbrinjavanje otpada, sortirnica, mreža lokalnih punktova - zelenih otoka, pretovarnih stanica, odlagalište građevinskog otpada, centri za kabasti otpad itd.);
2. Nesanitarni karakter postojećih općinskih deponija. Planirano vrijeme za sanaciju dvije općinske deponije u ŽP po trenutno raspoloživoj projektno-tehnicičkoj i okolinskoj dokumentaciji bilo je od 2014. – 2018. godine, ali veoma malo je utračeno jer zahtijeva značajna finansijska sredstva;
3. Ne postoji sistemski organizirana i planirana selekcija i recikliranje otpada u ŽP, pa nije moguće ni utvrditi stepen reciklaže;
4. Nepostojanje pouzdanih podataka o količinama i sastavu komunalnog otpada potrebnih za kvalitetno planiranje (ovo se posebno odnosi na nepostojanje evidencije o količinama otpada koje se odlažu na deponije);
5. Trenutni sistem upravljanja komunalnim otpadom ne podržava izdvajanje opasnog otpada iz preostalog komunalnog otpada na mjestu nastanka u domaćinstvima, te se zbog toga ovaj otpad i dalje odlaže zajedno sa komunalnim na lokalne deponije;
6. Dotrajalost i neadekvatnost opreme i vozognog parka kojim se obavljaju usluge sakupljanja i odvoza otpada u svim općinama;

7. U općinama Odžak i Domaljevac-Šamac primjetan je nedostatak posuda za sakupljanje komunalnog otpada (kontejneri, kante,...);
8. Na teritoriji ŽP u 2018. godini bile su 63 divlje deponije na kojima se odlagao uglavnom komunalni, građevinski i kabasti otpad. Sve tri općine planiraju i prave redovne programe i izdvajaju sredstva za uklanjanja divljih deponija na svom području;
9. Na području ŽP prikupljanje posebnih kategorija otpada obavlja se djelimično i to uglavnom putem privatnih operatora registriranih na području FBiH;
10. Miješanje animalnog otpada sa komunalnim otpadom i odlaganje na općinske deponije je neprihvatljivo sa ekološkog i zakonskog stanovišta. Većina kompanija iz prehrambene industrije (klaonice, farme, pili are, mesnice itd.) ne posjeduje ugovore o zbrinjavanju animalnog otpada i nemaju adekvatnu infrastrukturu i na tine zbrinjavanja/tretmana ove vrste otpada;
11. U većini industrijskih pogona zaposleni (odgovorne osobe za upravljanje otpadom) su nedovoljno educirani u pogledu razvrstavanja otpada prema katalogu o vrstama, tokovima i ukupno proizvedenim količinama industrijskog otpada.

8.4 Finansijski problemi

1. Nedovoljna sredstva za ulaganja u sistem upravljanja komunalnim otpadom
2. Nedovoljna finansijska sredstva prikupljena po osnovu naknada za ambalažni i elektronički otpad;
3. Novčana sredstva iz kaznenih odredbi nisu usmjerena u sistem upravljanja otpadom;
4. Nedovoljan broj ekonomskih instrumenta u primjeni.

8.5 Problemi vezani za javnu svijest i informiranost

5. MPViZO ŽP nema posebnu službu za informiranje javnosti, niti službenika za informiranje i podizanje javne svijesti;
6. MPViZO ŽP nema svoju službenu web stranicu a informacije plasira široj javnosti putem web stranice Vlade ŽP;
7. Ne plasiraju se redovno informacije od strane MPViZO ŽP za medije o aktivnostima iz oblasti zaštite okoliša i upravljanja otpadom na području ŽP, već se to radi uglavnom tokom realizacije projekata iz ovih oblasti;
8. Ne postoje Planovi komunikacije sa građana i javnošću u pogledu zaštite okoliša i upravljanja otpadom u MPViZO ŽP i općinama ŽP;
9. MPViZO ŽP ne izdaje nikakve mjesecne ili godišnje informativne biltene u kojima prezentira informacije o svome radu i dostignućima u oblasti upravljanja otpadom;
10. MPViZO ŽP nema ni dežurni eko-telefon, putem kojeg se građani mogu informirati ili dojaviti probleme vezane za upravljanje otpadom na području ŽP;
11. Ne provode se nikakve planirane i kontinuirane javne kampanje i obuke javnosti za podizanje svijesti o posljedicama neadekvatnog odlaganja otpada na okoliš i ljudsko

zdravlje kako u županijskom okolišnom ministarstvu tako i u sve tri opštine ŽP;

12. MPViZO ŽP ne sara uje sa naučno-obrazovnim i stručnim institucijama po pitanju posljedica neadekvatnog odlaganja otpada;
13. U opštini Orašje su nedostatak sredstava i kadra u oblasti zaštite okoliša najveći problemi vezani za informiranje javnosti i podizanje javne svijesti;
14. U opštini Odžak najveći problem predstavlja nepostojanje Plana komunikacije sa građanima i javnošću po pitanju zaštite okoliša i upravljanja otpadom;
15. Najveći problem u informiranju i podizanju svijesti u opštini Domaljevac-Šamac je veliki broj stanovništva treće životne dobi u ukupnoj populaciji opštine, što znatno otežava informiranje javnosti putem različitih modernih medija poput web-a, društvenih mreža (facebook-a);
16. U sve tri opštine ŽP dodatni problem je nedostatak finansijskih sredstava za provođenje kampanja u domenu upravljanja otpadom.

IX.

*PLAN ORGANIZACIJE SISTEMA UPRAVLJANJA
OTPADOM ZA RAZDOBLJE 2020-2025*

IX. PLAN ORGANIZACIJE SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM ZA RAZDOBLJE 2020-2025

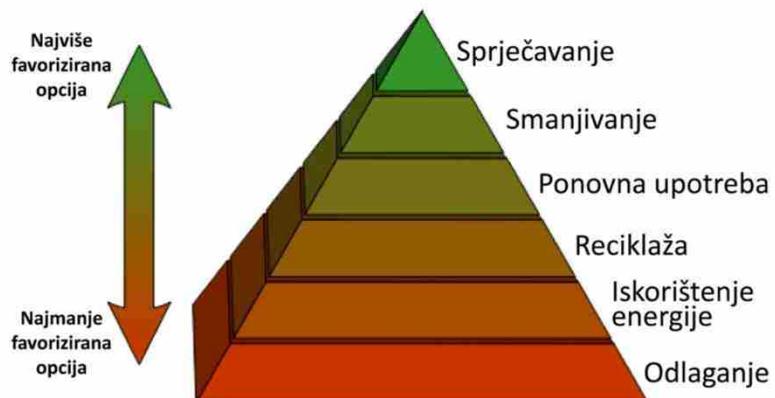
Na temelju analize postojećeg stanja u upravljanju otpadom na području ŽP i ključnih identificiranih problema, budući organizacija sistema upravljanja otpadom predložena je Planom za razdoblje 2020-2025.

9.1. PLAN ZA UNAPREĐENJE SUSTAVA UPRAVLJANJA KOMUNALnim OTPADOM

9.1.1. Koncept

Županijski plan upravljanja otpadom priprema se u skladu sa Zakonskim smjernicama i strateškim dokumentima višeg reda. Strategija upravljanja otpadom, kao dio Federalne Strategije zaštite okoliša 2008-2018, te Federalni Plan upravljanja otpadom 2012-2017 su istekli, a u toku je priprema nove Strategije. Bez obzira na to što su planovi istekli, BiH se odredila kao zemlja koja teži u lanjenju u EU i stoga će i buduće strategije imati za cilj osnove definirane u EE; kao što su glavni ciljevi strategija su

- (i) smanjenje rizika po okolišu i zdravlje ljudi;
- (ii) smanjenje količine otpada za odlaganje na deponije kroz odvajanje i recikliranje;
- (iii) uspostavljanje finansijski održivog sistema upravljanja otpadom;
- (iv) jačanje kapaciteta uključenih aktera⁵⁰.

Slika 6: Hijerarhija upravljanja otpadom

Investicije u objekte za upravljanje otpadom moraju biti u skladu s brojnim EU direktivama, od kojih Okvirna direktiva za otpad navodi zahtjeve za sve tipove otpada, ukoliko nisu konkretno uređeni drugim direktivama. Planovi upravljanja otpadom, pa tako i ovaj Plan zasniva se na principu hijerarhije upravljanja otpadom (Slika 6).

Prevencija nastanka otpada je najpoželjnija, te njegovo smanjivanje, ponovna upotreba i reciklaža. Odlaganje i spaljivanje otpada u cilju povrata energije su najmanje poželjne. U ŽP povrat energije od otpada je manje vjerovatna varijanta, obzirom da su investicije u izgradnju sistema i njegov rad, ekonomski neopravdene imaju i u vidu generisane/prikupljene količine otpada.

Stoga se koncept ovog Plana zasniva na intenzivnom razvoju prevencije, selekcije i reciklaže otpada, te smanjenog odlaganja na deponije. Obzirom da su ciljevi u Federalnom Planu upravljanja otpadom (FPUO) postavljeni u skladu sa zahtjevima za lanice EU, te prilično ambiciozni, ovim Planom se postavljaju realistični ciljevi.

⁵⁰ Izvještaj Analiza sektora upravljanja vrstnim komunalnim otpadom u FBiH, 2018, Svjetska Banka

Tabela 30. Ciljevi zbrinjavanja komunalnog otpada

Ciljne aktivnosti	Trenutno stanje ŽP	Cilj 2025
Pokrivenost uslugama u svim općinama	93%	100%
Odvajanje otpada na mjestu nastanka	Manje od 5%	40% za reciklažu 25% organski otpad
Odlaganje na deponije	90% (dio na divljim deponijama, dio reciklaža)	60% na deponiji

Da bi se ostvarili navedeni ciljevi potrebno je raditi na poboljšanju infrastrukture za zbrinjavanje otpada, kantama i kontejnerima za odvojeno sakupljanje, zelenim otocima, reciklažnim dvorištima i pretovarnim stanicama. Poslovima postavljanja kanti i zelenih otoka upravljaju komunalna poduzeća. Upravljanje RD i/ili PS vrši komunalno poduzeće ili privatna kompanija ili javno-privatno partnerstvo, ukoliko postoji interes. Regionalnim deponijama za sad upravljaju kompanije koje su osnovane isključivo za upravljanje deponijom, i do sada su to forme javnih kompanija. Općine/gradovi koji odlažu otpad na Regionalnim deponijama nemaju udio u vlasništvu i upravlja kojim strukturi.

Trenutno opredeljenje ŽP je odlaganje otpada na postojeće deponijama uz izgradnju infrastrukture za odvojeno sakupljanje otpada, reciklažu i pretvarjanje otpada u narednih 5 godina. Iako je posljednja Analiza sektora upravljanja vrstom komunalnim otpadom u FBIH od strane Sjjetske Banke predvidjela mogućnost da općine iz ŽP pripadnu potencijalno budu objekt Regionalnoj deponiji Grada Zagreba, ovaj plan nije usmjerjen na uspostavljanje takvog sistema jer je nemoguće da istu bude operativan u narednih 5 godina. Prvo je potrebno je izraditi za ovu regiju specifičnu tehniku (preliminarnu) studiju izvodljivosti i SUOD da bi se procijenilo postojeće stanje i definirali naredni koraci na osnovu postojećeg potencijala. Stoga je ovaj plan više okrenut mogućim realnim i izvedevim rješenjima i aktivnostima za narednih 5 godina.

9.1.2. Projekcije otpada 2020-2025

U svrhu planiranja upravljanja otpadom potrebno je napraviti projekcije kolичina otpada za koje se očekuje da će nastajati u budućnosti. Treba napomenuti da kod predviđanja budućih količina otpada postoji određena doza nesigurnosti. Parametri koji ulaze u proračun projekcija količina otpada su dobiveni na osnovu povijesnih podataka i utvrđeni su na osnovu procjena, tako da u samoj osnovi predviđanja dolazi do nesigurnosti. Također, projekcije se baziraju na podacima koji opisuju postojeće referentno stanje, a koji su dobiveni iz procjene količina po pojedinim segmentima sistema. I ovdje se radi o nepreciznim procjenama, s obzirom da se količine, u određenoj mjeri, utvrđuju na osnovu podataka u volumenskim jedinicama.

Na promatranom području ne postoji praksa mjerjenja količina otpada, gdje bi se precizno dobiveni podaci prikazivali u masenim jedinicama. Kod pretvaranja iz volumenskih u masene jedinice dolazi do određene greške koja ulazi u proračun projekcija, a nastala je uslijed razlike u specifičnim mase komunalnog otpada.

U cilju projekcije buduće proizvodnje otpada, u obzir se uzimaju tri faktora:

- (i) porast broja stanovnika,
- (ii) godišnji rast produkcije otpada,
- (iii) povećanje obuhvata odvozom otpada.

Porast broja stanovnika

Broj stanovnika na području Županije neće se bitno mijenjati. Obzirom na trenutno stanje demografskih kretanja i rapidni odlazak stanovništva, prevenčna stopa priraštaja uzeta u obzir u ovom proračunu je 0,1% (podatak Federalnog zavoda za statistiku za godišnji rast broja stanovnika).

Cilj procjene porasta broja stanovnika je određivanje kolичine proizvedenog otpada koji je potrebno zbrinuti u narednih 5 godina, kao osnove za daljnje proračune. Za pouzdanu projekciju broja stanovnika potrebna je prije svega potpuna i pouzdana statistika građa, a zatim metodologija kojom bi se projekcija uradila.

Godišnji rast produkcije otpada

U zemljama OECD⁵¹ godišnji porast nastalog otpada iznosi 1,7%, a u zemljama EU 1%. S obzirom da Bosnu i Hercegovinu u narednom periodu očekuje razvoj u smjeru pridruživanja EU, realno je pretpostaviti da će u narednom periodu godišnji porast produkcije otpada biti nešto veći nego u EU.

Porast generisanja otpada, baziran je na rastu prihoda domaćinstava, gdje se očekivanjem većih kupovnih moći očekuje i porast generisanja otpada. Pretpostavlja se rast prihoda od oko 4% godišnje⁵².

U periodu od 5 godina očekano generisanog otpada u ŽP će se povećati za 12%, uz prosječnu godišnju stopu od oko 2%. Kao rezultat ekonomskog rasta u zemljama predviđaće, pored promjene u proizvodnji otpada, i promjena u strukturi otpada. Evropske statistike⁵³ pokazuju da kao posljedica rasta prihoda, udio sekundarnih sirovina (uglavnom ambalaža) u otpadu rastu oko 50% brže od rasta količine ukupnog otpada po stanovniku, dok se količina organskog otpada smanjuje. Slično tome, Okolišni program Ujedinjenih Nacija (UNEP) u svojoj publikaciji o zelenoj ekonomiji⁵⁴ ukazuje da se ambalažni otpad povećava s rastom bruto domaćeg proizvoda (BDP) i rastom prihoda, dok se udio organskog otpada paralelno smanjuje.

Obzirom da podaci o količinama reciklabilnog otpada nisu pouzdani u ŽP, ovdje nije biti ponuđen proračun porasta reciklabilnog otpada, ali isti treba biti razmotren u pojedinačnim Projektima vezanim za izgradnju RD i PS-a.

Povećanje obuhvata odvozom otpada

Trenutna prosječna pokrivenost odvozom otpada je bila 93% u 2018. godini. Cilj je dostići 100% do kraja 2025. godine.

9.1.3. Mjere prevencije

Najadekvatniji princip u pogledu upravljanja otpadom je prevencija nastanka otpada. U tu svrhu potrebno je vršiti javnu kampanju podizanja svijesti, poticati smanjenje korištenja plastičnih kesa, poticati smanjenje korištenja ambalaža (više pakovanja i više kesa), pametna kupovina koja ne dovodi do bacanja hrane, izbjegavanje kupovanja jednokratnih plastičnih proizvoda (slamke, tajiri, aše) i sl. Kampanje može voditi ŽP kroz NVO i druge organizacije, i/ili kompanije koje se bave proizvodnjom, distribucijom i prodajom. Dodatno, kompanije u proizvodnom sektoru mogu raditi na unaprijeđenju pakovanja i tehničkih aspekata svojih proizvoda kojim bi se smanjila produkcija otpada.

9.1.4. Mjere tretmana otpada

Dosadašnja praksa u ŽP je prikupljanje i odlaganje otpada, uz vrlo nizak nivo selekcije otpada od strane privatnih kompanija (posebno papir, manje plastika). Kapaciteti kompanija koje se bave prikupljanjem (uključujući i selektivno prikupljanje) i reciklažom mogu biti proširenii uz adekvatan sistem uspostavljen u ŽP. U poglavljima ispod navedene su mjeru koje trebaju dovesti do uspostave sistema i povećanje nivoa selekcije i reciklaže, te ponovne upotrebe otpada.

⁵¹ Organisation for Economic Co-operation and Development

⁵² Izvještaj Analiza sektora upravljanja vrstnim komunalnim otpadom u FBiH, 2018, Svjetska Banka

⁵³ Proizvodnja i recikliranje ambalažnog otpada (CSI 017/WST 002 – Procjena objavljena u novembru 2012.g.)

⁵⁴ Izvještaj o zelenoj ekonomiji, UNEP, 2011

Da bi se ove mјere provele procjenjeno je da je na nivou ŽP potrebno:

- 10.000 kanti za komunalni otpad
- 10.000 kanti za papir
- 5.000 kompostera
- 1.000 kontejnera za komunalni otpad
- 1.000 kontejnera za ambalažni otpad
- 100 igloa za staklo
- 3 x 3osovinskih smeara
- 3 x 2osovinskih smeara
- 3 dupleks smeara za ambalažni otpad
- 2 navlaka a sa prikolicama
- 9 rolo kontejnera 36 m³ za transport otpada

9.1.4.1. Odvojeno sakupljanje otpada

Na teritoriji ŽP ne postoji selektivno prikupljanje otpada na izvoru. Cilj odvojenog sakupljanja je smanjenje koliina otpada za deponovanje i korištenje otpada u nove svrhe (reciklaža i/ili ponovna upotreba). Uspostavljanje nedostaju e infrastukture (kante i kontejneri za selekciju otpada) trebaju biti subvencionirani od strane operatera.

9.1.4.1.1. Selekcija otpada na izvoru

Koncept se bazira na odvajanju suhih frakcija iskoristivog otpada od mokre frakcije. Pod suhom frakcijom podrazumijeva se ambalažni otpad, odnosno staklo, papir, karton, plastika i metalna ambalaža. Sav ostali pomiješani otpad je mokra frakcija.

Prikupljanje papira se treba vršiti putem kanti od 120 L postavljenim kraj individualnih i rezidentnih zgrada, a u estalost prikupljanja treba biti određena od strane sakupljača (komunalnih preduzeća i privatnih preduzeća koje pokrivaju određene regije, a na osnovu koliina koje se prikupe). Potrebno je postaviti iglove 3m3 pored trgovina kih centara za prikupljanje stakla i plastike. Troškovi prikupljanja bi se pokrivali isključivo kroz subvenciju ovlaštenih operatera. Operateri (koji su ovu uslugu naplatili) moraju plaćati sakupljača za papira jer prodajna cijena stakla nije dovoljna da pokrije troškove prikupljanja. Prije postavljanja iglova, uraditi analizu koliina stakla, te odložiti uspostavu iglova do izgradnje deponije inetrnog otpada na koju bi se staklo moglo odlagati u nedostatku tržišta za otkup.

Prikupljanje suhog ambalažnog otpada se treba vršiti putem tzv. žutih vreća. Troškovi prikupljanja se trebaju pokriti kroz subvenciju ovlaštenih operatera. Operateri moraju plaćati sakupljača za suhe ambalaže jer prodajna cijena miješane ambalaže nije dovoljna da pokrije troškove prikupljanja. Sortiranje suhog ambalažnog otpada ima smisla samo na regionalnom nivou (ovaj otpad u EU velikom većinom prerađuje u RDF).

9.1.4.1.2. Zeleni otoci

Zeleni otoci služe za selektivno privremeno odlaganje otpada većih koliina (2100l). Zeleni otoci mogu biti postavljeni u područjima kolektivnog stanovanja u urbanim dijelovima opština. Potrebno je da opštine odrede lokacije ovih otoka, i osiguraju postavljanje podloge, ograda i informativne table.

Zeleni otoci predstavljaju specifične lokacije na području sa kojeg se sakuplja komunalni otpad, a na kojima su smješteni kontejneri za prihvatanje različitih, na izvoru izdvojenih, vrsta otpada. Osnovni zeleni otok je opremljen za odvojeno prikupljanje:

Papira i kartona,
PET ambalaže,
Al – limenki,
Staklene ambalaže.

Broj i raspored zelenih otoka treba se utvrditi na osnovu o ekivanih koli ina proizvedenih otpadnih reciklažnih sirovina i na osnovu što kra e udaljenosti od mjesta nastanka do mjesta odlaganja. Kontejneri trebaju biti zatvoreni, jasno obilježeni kao kontejneri za suhu frakciju (staklo, papir, karton, plastika i metalna ambalaža) i kontejneri za preostali miješani otpad. Otpad prikupljen u okviru zelenih otoka transportira se u sortirnice i reciklažna dvorišta.

Slika 7: Šema zelenog otoka

Minimalni okvirni uslovi za pozicioniranje zelenih otoka navedeni ispod predstavljaju univerzalni princip za pozicioniranje kontejnera odnosno platoa na kojima se predvi a smještaj kontejnera, a koji e biti maksimalno u funkciji zadovoljavanja sanitarno-higijenskih uslova:

Plato za smještaj kontejnera za prikupljanje otpadnih materija mora biti monolitan i nagnut (1%-2%) prema rešetki za prikupljanje vode,

Plato treba izgraditi kao asfaltnu plohu u nivou pješa ke površine, odnosno ulice (ovisno o tome se veže li se za jednu ili drugu površinu), i oivi iti je zidi em ili ivi njakom,

Ukoliko se plato nalazi uz trotoar, potrebno je vezu prometnice i trotoara izvesti preko skošenog ivi njaka koji bi omogu io pražnjenje kontejnera sa ulice,

Podna konstrukcija na koju se postavlja mora stati ki odgovarati optere enju koje se predvi a.

Završna obrada platoa mora biti lako periva,

Završna obrada platoa ne smije biti klizava,

Plato mora biti estetski uskla en ure enju okolnog naselja, objekta ili objekata uz koje se planira,

Vode od ispiranja platoa vode se u rigolu koji mora imati dva nivoa pražnjenja:

- ispod rešetke (eli ne, kamene, betonske..) koja je u nivou ulice,
- pod rigola je u padu prema sливнику koji ima separator vrstog otpada koji se mora istiti.

Rigol je smješten uz prednju stranu platoa i otpadne vode se reguliraju odvo enjem otpadnih voda kontejnera u kanalizacijski sistemi ulice.

Broj otoka koje je potrebno postaviti, varira e od broja stanovnika i raspoloživog prostora. Op ine trebaju u svojim planovima odrediti maksimalnu udaljenost od mjesta stanovanja do mjesta za smještaj spremnika za odvojeno sakupljanje ili zelenih otoka (praksa je oko 350 m).

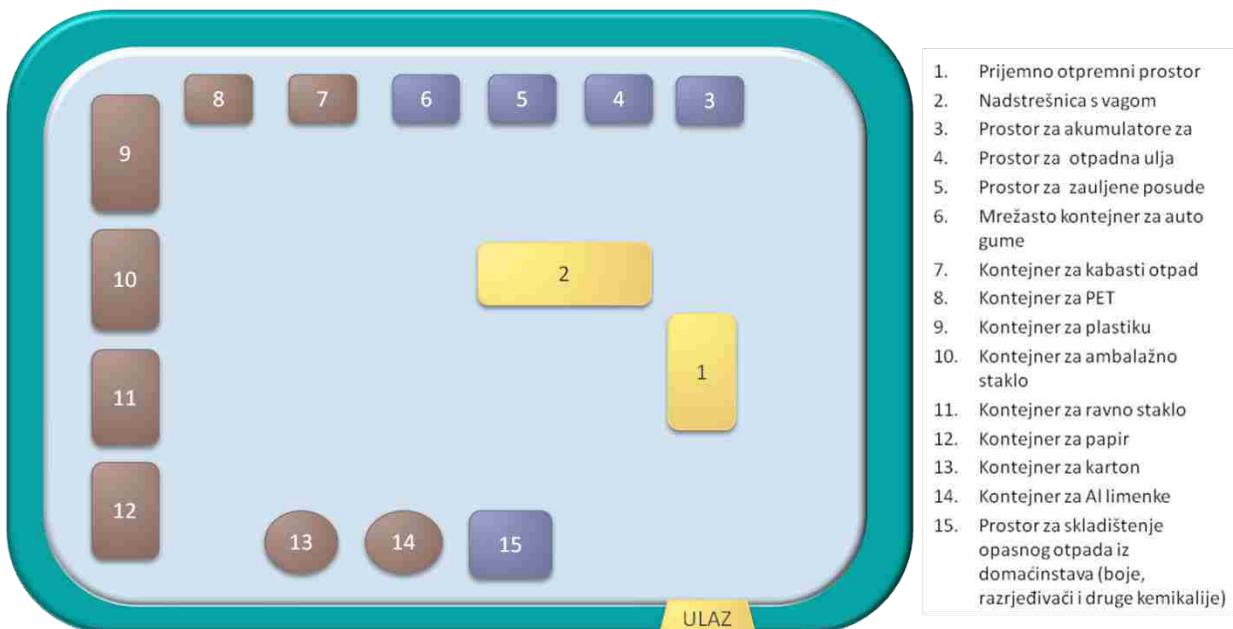
Jednom otoku treba gravitirati minimalno 300 stanovnika. Ukoliko je gusto a pojedinih naseljenih mesta manja spomenute, primijeniti e se i drugi važe i kriteriji (uz uvažavanje slobodnih površina, prometnica i zelenih površina u naseljima):

- >300 stanovnika - 1 zeleni otok,
- >200 stanovnika - 1 zeleni otok (u slu aju manje gusto e naseljenosti)

Iznimka za postavljanje kontejnera mogu a je ukoliko na odre enom prostoru postoji neki ve i proizvo a odre ene vrste otpada (restorani, kafi i, uredske prostorije sve im brojem zaposlenih i sl.).

9.1.4.1.3. Reciklažna dvorišta

Reciklažno dvorište (RD) je objekt namijenjen razvrstavanju i privremenom skladištenju posebnih vrsta otpada. Reciklažno dvorište ima određeno radno vrijeme pod nadzorom zaposlenog i prvenstveno služi odvojenom sakupljanju otpada kojeg građani sami donose. RD može biti dio RCUO ili može biti samostalna građevina, a opremljeno je potrebnim spremnicima za odlaganje dovezenih, odnosno izdvojenih otpadnih tvari. Okvirna šema RD-a je prikazana na donjoj slici.

Slika 8: Šema reciklažnog dvorišta

Odvjeno sakupljeni otpad iz domaćinstava koji se privremeno skladišti na lokaciji RD može se direktno predavati ovlaštenim sakupljačima ili obrativo imati otpada, a može se prevoziti i do RCUO gdje se skladišti do predaje ovlaštenim tvrtkama.

Prilikom odabira lokacije RD-a osobito je važno da RD bude smješteno na mjestu do kojeg građani mogu lako doći.

Izgradnja reciklažnog dvorišta osigurava se na cca 500 do 1.200 m² tlocrtne površine. Okvirne dimenzije većeg reciklažnog dvorišta su približno 50 x 25 m. Na samoj lokaciji, ili neposredno uz nju, treba biti dovoljno slobodnog prostora za parkiranje osobnih vozila s teretnim prikolicama, kao i osiguran prostor za manipulaciju vozila koja odvoze otpad. Uslovi za izgradnju su vodonepropusna podloga, kanalizacija sa separatorom - taložnikom, ograda, objekt za zaposlenika, te mjere zaštite po važećim zakonima.

Reciklažno dvorište mora udovoljavati osnovnim tehničko-tehnološkim uslovima:

RD mora biti ograničeno,

Otvoreni spremnici moraju biti u posebnoj ograničenom natkrivenom prostoru u koji je onemogućen dotok oborinskih voda,

Otpad se mora skladištiti odvojeno po svojstvu, vrsti, i agregativnom stanju,

Podna površina mora biti nepropusna i otporna na djelovanje uskladištenog otpada,

RD mora biti opremljeno tako da se spriječi rasipanje ili proljevanje otpada, širenje prašine, buke, mirisa i drugih emisija,

RD mora biti opremljeno uređajima, opremom i sredstvima za dojavu, gašenje i sprečavanje širenja požara te drugom sigurnosnom opremom sukladno posebnim propisima,

Na ujednjivom mjestu u okviru RD-a mora biti istaknut „plan djelovanja u slučaju vandrednog događaja“ koji sadrži sljedeće podatke:

- o vrstama otpada koji se skladištiti,

- o mogu im izvanrednim događajima,
- ime, prezime i telefonske brojeve odgovornih osoba i njihova ovlaštenja,
- telefonski broj policije, vatrogasaca i hitne pomoći.

RD mora biti označeno natpisom „Reciklažno dvorište“ s podacima o vrsti otpada koji se skladišti, ključnom broju iz kataloga otpada sukladno posebnom propisu te nazivu pravne ili fizike osobe i o radnom vremenu.

Kriteriji za izgradnju RD mogu biti sljedeći:

Gravitacijsko područje u radijusu od 2 do 4 km,
Obuhvat od 5.000 do 50.000 stanovnika,
Jedno RD po naselju/općini.

Nakon selekcije otpada, potrebno je otpad predati na dalju ponovnu upotrebu ili reciklažu. Stoga je potrebno da postoji ekipa kapacitete za reciklažu otpada na području ŽP, te uspostaviti kontakte sa drugim regijama, radi predaje otpada (ukoliko ne postoji kapacitet u ŽP). Potrebno je da Vlada ŽP potiče komunikaciju i unaprijeđuje saradnju sa operaterima, kao i sektorom koji se bavi selektivnim prikupljanjem otpada i reciklažom u ŽP i okolnim gradovima i općinama.

Reciklažna dvorišta već su razmatrana različitim studijama u općina ŽP. Potrebno je pristupiti izgradnji tih RD. Preporuke su da se RD grade na svakih 1500 stanovnika (primjer Republika Hrvatska), no u ŽP ta preporuka nije primjenjiva zbog niskog nivoa razvijenosti sistema upravljanja otpadom, te nedostatka novih sredstava.

Ovim planom predviđa se izgradnja najmanje jednog RD u općina Odžak i Domaljevac-Šamac u periodu važenja ovog Plana, s tim da je potrebno RD graditi fazno (uz proširenje kapaciteta) a mikrolokacije RD-a će biti određene naknadno.

Reciklažnim dvorištima minimalno treba osigurati odvojeno sakupljanje: kabastog otpada, metala, EE otpada i opasnih komponenti komunalnog otpada (baterije, lijekovi i ostale vrste otpada prema potrebi), tekstila i građevinskog otpada za fizika lica.

U cilju daljeg planiranja uspostave sistema odvojenog prikupljanja, predlaže se izrada Studije o sastavu otpada i plana fazne uspostave sistema odvojenog prikupljanja otpadom.

9.1.4.1.4. Pretovarne stanice

Pretovarne stanice su građevine namijenjene privremenom skladištenju, pripremi i pretovaru otpada namijenjenog transportu prema RCUO/CUO.

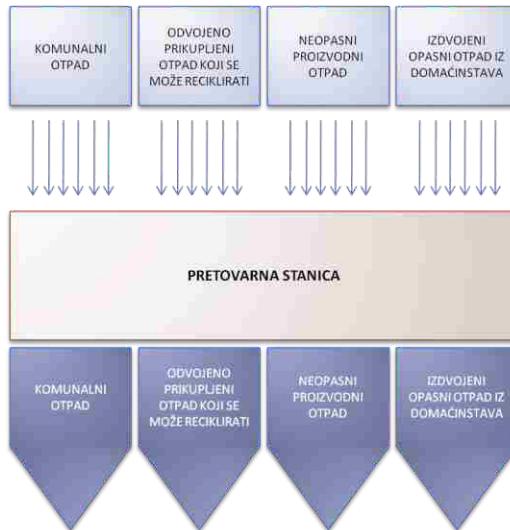
To su objekti gdje relativno mala vozila dovoze otpad, gdje se on pretvara u veće kontejnere ili na veća vozila i odvozi do RCUO/CUO.

Glavni razlog za izgradnju PS je ekomske prirode - ukoliko je RCUO/CUO udaljen više od 30 km od mjesta sakupljanja ekonomski nije je prevoziti otpad do PS i pretovariti ga na veća vozila, nego voziti otpad direktno u vozila koja sama skupljaju otpad na terenu.

Transport otpada vozilom većeg kapaciteta općina znatno smanjuje troškove transporta na veće u udaljenost.

Da bi troškovi sakupljanja bili što manji, idealno je locirati PS u sredini područja s kojeg se u nju dovozi otpad ili na prometnici od mjesta skupljanja do odlagališta.

Otpad koji se može prihvati u PS je komunalni otpad iz domaćinstava, otpad iz industrije, ali i komunalnom, opasnog otpada iz domaćinstava, se odvojeno sakupljeni otpad koji se može reciklirati ili ponovno koristiti.

Slika 9: Tok otpada u PS

U osnovi, PS se sastoji od sljedećih komponenti:

Adekvatne unutarnje i vanjske infrastrukture,
Ulazno-izlazne zone,
Zatvorene zgrade u kojoj se otpad prihvata,
Prihvate zone u kojoj se otpad koji pristiže pregledava te zadržava otpad koji se ne prihvata u PS,
Parkirališta,
Zone za privremeno skladištenje posebnih vrsta otpada,
Uređaja sa prešanje (balirka),
Ostalih sadržaja.

Urbane pretovarne stanice organizirane su na jedan od sljedećih načina:

Vozila koja sakupljaju otpad i dovoze ga u PS izbacuju svoj teret direktno u veliku prikolicu za transport
šleperom postavljenim na nižem nivou,
Vozila koja sakupljaju otpad i dovoze ga u PS izbacuju otpad na za to predviđenu površinu s koje se onda obično utovariva u otpad gura u pretovarnu prikolicu od cca 90 m^3 ,
Vozila koja sakupljaju otpad i dovoze ga u PS izbacuju otpad na za to predviđenu površinu za istresanje s koje se otpad pomoću kранa digne u pretovarnu prikolicu, imaju je izbjegnuta potreba za nižim nivoom za pretovarnu prikolicu.

Površina za istresanje otpada i pretovarna prikolica se obično postavljaju unutar natkrivene površine, odnosno zgrade. Na većim PS-ima, uz gore naveden komponente može, nalaziti vaga, reciklažno dvorište, skladišni prostor za "bijelu" tehniku, ured, sanitarni prostor i prostor za zaposlene. U pretovarnim stanicama moguće je uvođenje prethodnog sortiranja i prešanja otpada s ciljem smanjivanja njegovog obima, a radi lakšeg transporta do RCUO/CUO.

Pretvarjanje, selekcija i reciklaža otpada na lokaciji PS smanjuje u mnogom troškove transporta, te koliko manji otpad koji se odlagati na deponiji ili regionalnoj deponiji.

9.1.4.1.5. Centri za upravljanje otpadom

U pojedinim slučajevima, osobito u opština i većim naseljima, na lokaciji pretovarne stanice mogu biti smješteni i posebni objekti s pripadajućom opremom za prethodnu obradu otpada (sortirnica), te reciklažno dvorište za privremeno skladištenje izdvojenih reciklažnih materijala do njihovog plasmana na tržiste. Sortirnica otpada u ovakvoj konцепциji ima dvostruki režim rada. U jednom režimu rada vrši se primarno

sortiranje miješanog komunalnog otpada, dok se u drugom vrši sekundarno sortiranje odvojeno prikupljenog otpada.

Tako er, u sklopu PS mogu biti uspostavljena privremena skladišta za prihvatanje posebnih vrsta otpada sakupljenih u zelenim otocima ili RD u gradovima, a mogu e je i postavljanje mobilnog postrojenja za obradu gra evinskog otpada prije njegove ponovne upotrebe ili odlaganja neiskoristivog dijela otpada. Osim toga, u sklopu PS mogu e je uspostaviti manje (mobilne) spalionice za otpad životinjskog porijekla. Ovako organizirana PS poprima oblik malog centra za upravljanje otpadom (CUO).

Uz osnovne komponente prikazane na donjoj slici (Slika .), CUO mora imati izvedenu unutrašnju i vanjsku infrastrukturu, prilazni put, parkiralište, manevarski prostor za kamione i viljuškare i sl.

Centar za upravljanje otpadom (CUO) može biti uspostavljen na razini nekoliko op ina ukoliko se procijeni isplativost ovakve investicije. Kao i za PS, lokacije za uspostavu CUO trebaju osigurati op ine. Uspostavom CUO mogu e je ostvariti višestruku korist:

Smanjuju se troškovi prijevoza otpada s obzirom da se jedan dio otpada izdvaja u sklopu samog CUO; Reciklažne sirovine se mogu direktno plasirati na tržiste i na taj na in ostvariti odre ena dobit; Smanjenjem koli ina otpada za finalno odlaganje, produžava se životni vijek sanitarnog odlagališta.

Slika 10: Sadržaj CUO

Kao i PS, CUO mora imati dozvolu za upravljanje neopasnim otpadom izdanu od nadležnog županijskog ministarstva, kao i dozvolu za obavljanje djelatnosti upravljanja opasnim otpadom koju izdaje Federalno ministarstvo okoliša i turizma.

U svrhu procjene isplativosti ovakve investicije, tako er je potrebno izraditi *Studiju izvodljivosti*, koja e uklju ivati analizu troškova i koristi („cost-benefit“ analiza). Izgradnja jednog ovakvog centra bila bi veoma dobro rješenje za ŽP dok se ne uspostavi ili ne riješi pitanje Regionalne deponije kojoj bi op ine ŽP mogle pripasti.

9.1.5.Krajnje zbrinjavanje otpada

9.1.5.1.Regionalne deponije

Dosadašnji planovi i razne studije predvi ali su odlaganje na Regionalnu deponiju u Grada cu. Izgradnja regionalne deponije na teritoriji ŽP prema procjenama nije ekonomski opravdana. Postoji mogu nost odlaganja otpada na regionalnu deponiju Doboj, mada su troškovi transporta do ove deponije zna ajno veliki.

Trenutno opredeljenje ŽP je nastavak odlaganja otpada na postoje im op inskim deponijama, uz obvezivanje smanjivanja koli ina za odlaganje intezivnom izgradnjom sistema za odvojeno sakupljanje otpada i reciklažu, kao i ponovnu upotrebu.

Ukoliko bi budu e opredeljenje bila regionalna deponija Grada ac potrebno je izraditi za ovu regiju specifi nu tehni ku (preliminarnu) studiju izvodljivosti i SUOD da bi se procijenilo postoje e stanje i definirali naredni koraci na osnovu postoje eg potencijala.

9.1.5.2. Op inske deponije i mjere sanade

Op inske deponije su još uvijek operativne i na njih se odlaže otpad. U cilju iznalaženja rješenja za ovu regiju, prvobitni plan je bio dogradnja deponije na lokaciji Dusine, da pokriju Oraše i susjedne op ine. Dalje aktivnosti na ovoj lokaciji direktno zavise i od kona nog tehni kog rješenja za deponiju u Br kom. Unapre enje postoje e op inske deponije u Orašu može i dalje biti u opticaju, me utim, treba uraditi integriranu tehni ku i ekonomsku (preliminarnu) studiju izvodljivosti i SUOD da bi se izvršila detaljna ocjena opcija za ovu regiju.

Ostale op ine trebaju izraditi Studije rizika po okoliš i stanovništvo postoje ih deponija, te u skladu sa rezultatima, pripremiti Plan sanacije. Potrebno je u Planovima i predvidjeti potrebna sredstva za provo enje sanacije i izvore stedstava. Ukoliko postoji mogu nost, u studijama planirati postavljanje mobilne drobilice i korištenje gra evinskog otpada za pokrivanje i sanaciju deponije.

Potrebno je da ŽP vodi evidenciju divljih deponija (podaci dobiveni od op ina/gradova) i sufincira njihovo uklanjanje.

9.2. PLAN ZA UNAPRE ENJE SUSTAVA UPRAVLJANJA POSEBNIM KATEGORIJAMA OTPADA

9.2.1. Otpad iz zdravstvenih ustanova / medicinski otpad

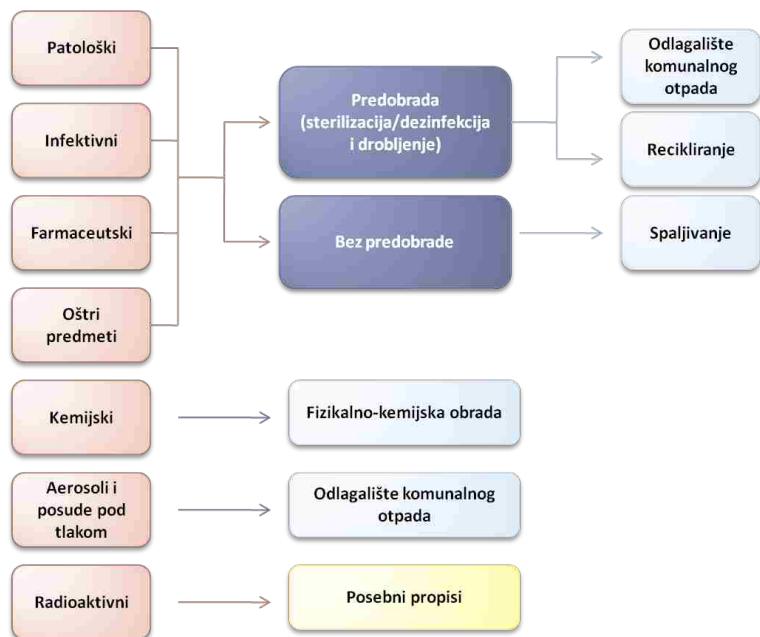
Pravilnikom o upravljanju medicinskim otpadom (Sl. novine FBiH, br. 77/08) ure uju se op i principi za upravljanje otpadom, planiranje upravljanja medicinskim otpadom, uspostavljanje odbora za upravljanje otpadom, prijenos medicinskog otpada na tre e lice. Navedenim Pravilnikom tako er se uspostavlja i sistem planiranja tretmana medicinskog otpada i upravljanja medicinskim otpadom u cilju smanjenja rizika po zdravstvene radnike, radnike na upravljanju otpadom, širu javnost i okoliš.

U smislu ovog Pravilnika izraz "zdravstvena ustanova" predstavlja svaku javnu ili privatnu bolnicu, ambulantu, dom zdravlja, stomatološku ordinaciju, dispanzer, akušersku i porodiljsku kliniku, domove za stara i iznemogla lica, ambulante u preduze ima, školama i ostalim nemedicinskim ustanovama, centre za farmaceutsko istraživanje, centre za transfuziologiju, medicinske ili patološke laboratorije, apoteke, pogrebne službe, mrtva nice, veterinarske stanice i centre za biološko istraživanje koje su odobrene od strane ministra javnog zdravstva. Izraz "medicinski otpad" predstavlja otpad koji se proizvodi u zdravstvenim ustanovama i koji je obuhva en *Pravilnikom o kategorijama otpada sa listama* ("Službene novine Federacije BiH", broj 9/05).

Sistem zbrinjavanja medicinskog otpada je složen proces i zasniva na sljede im prioritetima:

- Nadzor toka otpada,
- Izbjegavanje nastanka otpada,
- Izdvojeno sakupljanje raznih vrsta otpada,
- Vrednovanje otpada (tj. energetsko iskorištanje),
- Kontrolirana obrada otpada,
- Deponiranje obra enih i iskorištenih ostataka.

Mogu nosti zbrinjavanja medicinskog otpada prikazane su na slici ispod (Slika 11: Na ini zbrinjavanja medicinskog otpada

Slika 11: Načini zbrinjavanja medicinskog otpada

Prema Federalnom planu upravljanja otpadom potrebno je farmaceutski otpad sakupljati u odgovaraju u ambalažu i skladištiti u bolničkim apotekama ili drugom skladištu. Ovaj otpad se zbrinjava poput hemijskog otpada putem spalionica, a može se i inkapsulirati. Posude pod tlakom ne treba spaljivati, te bi se trebalo vratiti proizvođaču za ponovnu upotrebu dok oštete ene kontejnere treba odložiti. Genotoksični otpad se ne bi smio odlagati na deponiju ili u kanalizaciju, trebalo bi se vratiti proizvođaču, spaliti na visokoj temperaturi i kemijski razgraditi ili inkapsulirati.

Otpad s visokom koncentracijom teških metala se ne treba spaljivati te se preporučuje da se izvozi u zemlje koje imaju postrojenja za obradu takvog otpada, odložiti na deponiju ili uraditi inkapsuliranje. Medicinski polimerni otpad (prirodni i sintetski materijali) potrebno je spaljivati ili sterilizacijom i drobljenjem prevoditi u komunalni otpad.

Prema podacima anketiranja na području Županije Posavske nema spalionica medicinskog otpada. Smjernica za rješavanje pitanja zbrinjavanja medicinskog otpada na području Županije Posavske odnosi se na uspostavu spalionice medicinskog otpada za koju također treba ishoditi okolišnu dozvolu i dozvolu za upravljanje otpadom.

Neophodno je da zdravstvene ustanove donesu funkcionalne Planove upravljanja otpadom, te izjednostavljaju nadležna županijska ministarstva okoliša i zdravstva o kolичinama generisanog otpada, te načini zbrinjavanja po tipovima, kao i planiranim investicijama u infrastrukturu za privremeno skladištenje. Potrebno je da zdravstvene ustanove (bolnice) uspostave sistem dezinfekcije infektivnog otpada, prije predaje ovlaštenim kompanijama. Vlada ŽP bi mogla poticajnim mjerama poticati privatni sektor da se uključi u upravljanje medicinskim otpadom. U saradnji sa apotekama, ŽP treba omogućiti povrat starih lijekova (promocija) kroz obvezivanje apoteka (donošenje pravnog akta – Uputstva o vrstama i načinu postupanja sa medicinskim otpadom koji nastaje pri pružanju zdravstvene zaštite).

Apoteke trebaju postaviti informacije na vidljivom mjestu – obavještenje da se u toj apoteci skupljaju lijekovi sa isteklim rokom trajanja.

Trenutno se u BiH hemijski, farmaceutski i citostatki otpad predaje ovlaštenim kompanijama i izvozi na tretman izvan granica BiH. U zdravstvenim ustanovama je Planom upravljanja otpadom potrebno

predvidjeti nabavku kontejnera za privremeno skladištenje ove vrste otpada do predaje ovlaštenim kompanijama.

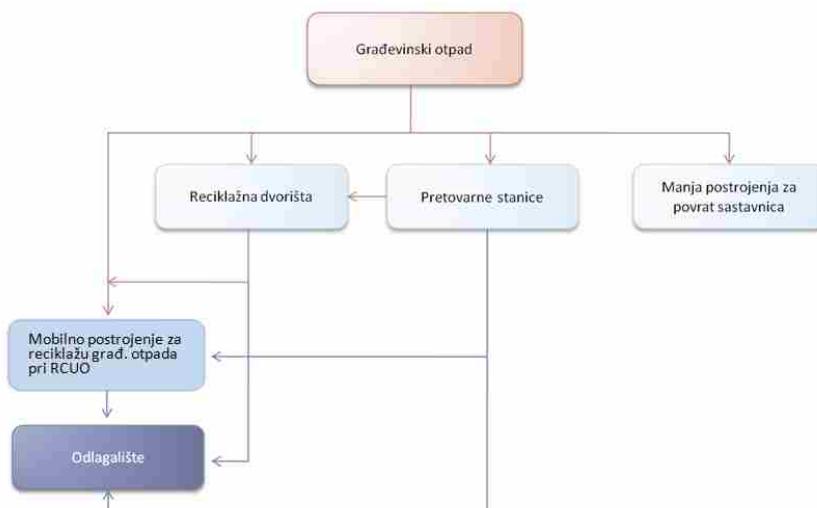
9.2.2. Građevinski otpad

U cilju smanjenja količina za zbrinjavanje i krajnje odlaganje, neophodno je prvenstveno napore uložiti u prevenciju nastajanja građevinskog otpada, što je moguće postići i kroz identifikaciju potencijalnog otpada u ranim fazama izgradnje, te pažljivo projektiranje građevina i samog prostora na kojem se građevina planira. Osim toga, građevinski otpad je neophodno reciklirati u što većoj mjeri, prije njegovog konačnog odlaganja. Nije dozvoljeno odlaganje građevinskog otpada u okoliš.

U cilju unaprjeđenja sistema upravljanja građevinskim otpadom, potrebno je poduzeti sljedeće mјere:

- Sprječavati nekontrolirano odlaganje građevinskog otpada na postojećim komunalnim odlagalištima i ilegalnim odlagalištima,
- Potpuno kontrolirati tokove građevinskog otpada od mjesta nastanka do konačnog rješavanja, uz unapređivanje informacijskog sistema,
- Educirati i informirati sve sudionike u procesu upravljanja građevinskim otpadom,
- Postupno uvoditi sisteme reciklaže građevinskog otpada.

Način zbrinjavanja građevinskog otpada shematski je prikazan na donjoj slici.

Slika 12: Način zbrinjavanja građevinskog otpada

Nedavno doneseni Pravilnik o građevinskom otpadu ("Sl. Novine FBiH", br. 93/19) uređuje upravljanje građevinskim otpadom i otpadom od rušenja objekata, uključujući i zemlju sa kontaminiranim lokacijama. Pravilnikom se navodi potreba uspostave sistema upravljanja građevinskim otpadom do 1. siječnja 2025., te uspostava tog sistema obaveza i u ŽP. Hiperarhija upravljanja građevinskim otpadom u ovom sistemu treba biti fokusirana na pripremu za ponovnu upotrebu, recikliranje i druge načine materijalnog oporavka, uključujući i postupke zatrpanjavanja i nasipavanja, u kojima se otpad koristi kao zamjena za druge materijale. Upravljanje građevinskim otpadom, u smislu obrade i tretmana građevinskog otpada može vršiti pravni subjekt koji ima dozvolu za upravljanje otpadom i Okolinsku dozvolu. Ono što je važno, a što je potrebno i regulirati u ŽP je odgovornost vlasnika građevinskog otpada koji je dužan taj otpad adekvatno zbrinuti.

Pravno lice, posjednik građevinskog otpada, dužan je:

- osigurati uslove za odvojeno skupljanje opasnog i bezopasnog građevinskog otpada i njegovo privremeno skladištenje na lokaciji građevina;
- reciklirati i ponovno iskoristi bezopasni građevinski otpad u toku građevina;

- ukoliko nije u mogu nosti reciklirati otpad mora predati ovlaštenom operateru ili RCUO;
- opasan gra evinski otpad predati ovlaštenom operateru na daljnje zbrinjavanje;
- snositi sve troškove njegova zbrinjavanja.

Fizi ko lice, posjednik gra evinskog otpada, kod izvo enja radova na vlastitom doma instvu, dužan je svoj otpad odvesti na budu e reciklažno dvorište, ali maksimalno u koli inu od 1 m^3 . Ve a koli ina otpada predaje se na RCUO ili lokaciju koja se odredi kao lokacija deponije inertnog otpada. Cilj uspostave Sistema, je minimizacija kreiranja gra evinskog otpada koji e biti deponovan. Za otpad koji nije bilo mogu e reciklirati mora se izvršiti povrat komponenti nekim drugim postupcima. Samo minimalne koli ine gra evinskog otpada se odlažu na lokacije koje za to posjeduju dozvole.

Na teritoriji ŽP sav gra evinski otpad se odlaže na divljim deponijama. Ta nih podataka nema. Obzirom da Županija nema Prostorni plan potrebno je da op ine u svojim prostornim planovima predlože lokacije za najmanje jednu deponiju inertnog otpada.

Ovim Planom upravljanja otpadom se potvr uje obaveza izvještavanja o koli inama opasnog gra evinskog materijala, na inu i krajnjoj destinaciji zbrinjavanja ovog materijala, svakog gra evinskog poduhvata - svaki projekat mora sadržati Plan upravljanja otpadom i po planu i izvršenju aktivnosti obavijestiti nadležno županijsko/kantonalno ministarstvo. Pravno lice koje odlaže gra evinski otpad dužno je i Fondu za zaštitu okoliša FBIH dostaviti podatke o masi/koli ini odloženog gra evinskog otpada na obrascu objavljenom na web stranici Fonda.

9.2.3. Gra evinski otpad koji sadrži azbest

Gra evinski otpad koji sadrži azbest se smatra opasnim otpadom i podleže pravilima rukovanja i zbrinjavanja opasnog otpada. Pravilno upravljanje azbestnim otpadom je nužno je radi spre avanja i smanjenja one iš enja uzrokovanih djelovanjem azbestnog otpada radi zaštite ljudskog zdravlja i okoliša. Ukoliko je na gradilištu prisutan otpad koji sadrži azbest, ili se sumnja da se takav otpad nalazi na lokaciji, potrebno je:

- Odlagati taj otpad posebno predvi enu plohu na odlagalištu otpada, koji ne smije sadržavati druge opasne tvari osim vrsto vezanog azbesta.
- Podru je sa odloženim otpadom koji sadrži azbest dnevno prekrivati na na in da se sprije i tokom prekrivanja osloba anje azbesnih vlakana u okoliš.
- Prilikom svakog postupanja sa otpadom koji sadrži azbest mora se pridržavati se propisanih uvjeta zaštite na radu, a djelatnici moraju imati odgovaraju u zaštitnu opremu i maske.
- Privremeno ne odlagati otpad bez mjera zaštite okoliša - mora biti sprije eno svako korištenje te površine prije dekontaminacije iste, odnosno provedbe složene procedure koja sadrži fizi ke, kemijske i biološke procese kojima nestaju kontaminirane površine.
- Otpad se odlaže na lokacijam za zbrinjavanje opasnog otpada
- Privremeno skladištenje azbestnog otpada mora se provoditi na na in da se u najve oj mogu oj mjeri sprije i zaga enje okoliša ispuštanjem azbestnih vlakana i/ili azbestne prašine.

9.2.4. Otpadna vozila

Vlada ŽP treba subvencionirati uklanjanje otpadnih vozila (u saradnji sa kompanijama koje se bave otkupom metalnih materijala i drugim ovlaštenim kompanijama) sa mnogobrojnih divljih deponija na kojima se vozila nalaze. Potrebno je evidentirati sve lokacije, pripremiti Plan postepenog uklanjanja vozila. Pravnim aktom e se zabraniti i kazniti ostavljanje/hapuštanje vozila, a ista je potrebno odvesti na deponije starih vozila ili prodaja kompanijama koje se bave otkupom metala.

9.2.5. Otpadne gume

Otpadne gume iz doma instava treba sakupljati u okviru RD, te prema tome tako treba i planirati kapacitete u okviru RD. Gume pravnih lica trebaju se zbrinjavati putem ovlaštenih operatera i kompanija koje imaju dozvolu za prikupljanje i tretman otpadnih guma.

Na in upravljanja otpadnim gumama treba biti regulisan nedostaju im Pravilnikom o upravljanju otpadnim gumama, za ije donošenje je dužno Federalno ministarstvo okoliša i turizma. Trenutno u FBiH samo cementara u Lukavcu ima dozvolu za spaljivanje otpadnih guma.

9.2.6. Otpadne masti i ulja

Distibuteri masti ulja, kao i korisnici (benzinske pumpe, automehani arske radnje i drugi proizvo a i otpadnih ulja), obavezni su sklopiti ugovor sa operaterom ovlaštenim za tretman ove vrste otpada. Proizvo a otpadnih ulja treba osigurati spremnike za razli ite kategorije ulja i ozna iti ih u skladu sa EU direktivama. Ulja se trebaju predati ovlaštenim kompanijama za zbrinjavanje opasnog otpada. Potrebno je poja ati inspekciye u poduze ima koja operiraju sa uljima, a u vezi sa krajnjim lokacijama zbrinjavanja tih ulja i sklopljenim ugovorima sa operaterima/sakuplja ima. U narednom periodu potrebno je identificirati sve proizvo a e otpadnih ulja sa specifikacijom vrsta prema kategorijama. Jedna od mogu nosti može biti izgradnja spalionice otpadnih ulja ali je prije same izgradnje potrebno provesti Studiju izvodljivosti i isplativosti, te identifikovati kompaniju koja bi njom upravljala.

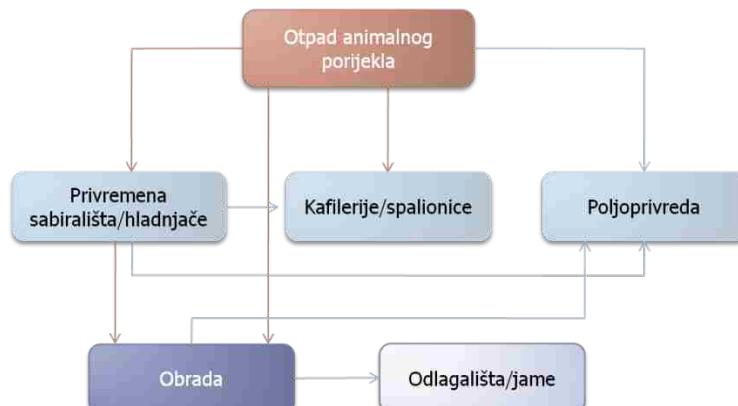
Za sada, realna opcija u ovom planskom periodu je izrada liste proizvo a a otpada i kontrola zbrinjavanja putem operatera od strane Vlade ŽP, a u eš e privatnog sektora u uspostavi spalionice se ohrabruje.

9.2.7. Otpad životinjskog porijekla

Pravilnikom o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalnim prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe (Sl. novine FBiH, br. 8/08) utvr uju se vrste životinjskog otpada i drugih neopasnih materijala koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe, uvjeti pod kojima se mogu koristiti, metode zbrinjavanja i vrste životinjskog otpada i drugih materijala ija je upotreba u poljoprivredi zabranjena.

Prema Pravilniku, životinjski otpad i drugi neopasni materijali koji nisu visoko-rizi ni materijal mogu se koristiti u svrhu poboljšanja poljoprivrednih djelatnosti, ako se koristi na na koji ne šodi ljudskom zdravlju ili izaziva štetu po okoliš. Korištenje visoko-rizi nog otpada u poljoprivredne svrhe je zabranjeno. Zabranjeno je otvoreno odlaganje na poljoprivredno zemljište ve ih komada mesa i drugog životinjskog otpada, koje e vidno narušavati prirodno okruženje te privla iti lešinare.

Okviri na in zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla je prikazan na donjoj shemi.

Slika 13: Na in zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla

Opće smjernice za upravljanje otpadom životinjskog porijekla:

- Neophodno je postaviti nadzor nad uginulim životinjama, a svi objekti za uzgoj stoke moraju biti registrirani od strane nadležnog županijskog/kantonalnog ministarstva, kao i Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH,
- Sav neopasan otpad animalnog porijekla koji je moguće koristiti u poljoprivredne svrhe treba planski iskoristiti i, ukoliko je potrebno, izvršiti prethodno kompostiranje,
- Poticati uspostavu neophodne infrastrukture za neškodljivo uklanjanje visokorizi nog otpada životinjskog porijekla, te prate ih objekata-sabirališta u kojima se otpad samo prikuplja, te nadalje odvozi na zbrinjavanje.

Uvidom u stanje u ŽP evidentirano je da se prikupljeni animalni otpad odlaže u iskopane jame na deponiji, te se zbrinjava uz provo enje higijensko – zdravstvenih mjera (dezinfekcija i zatrpanjanje zemljom). U ŽP ne postoji spalionica animalnog otpada.

Neophodno je provesti Studiju isplativosti uspostave spalionice animalnog otpada i raditi na iznalaženju donatora ili investitora (mogunost prijatnog i javnopravatnog angažmana).

9.2.8. Elektronski i elektronički otpad

Upravljanje elektronskim i elektroničkim otpadom regulisano je Pravilnikom na nivou FBiH i treba se vršiti u skladu sa njim uz pomoć ovlaštenih operatera.

Pravilnik o upravljanju otpadom od elektroničkih i elektronskih proizvoda uređuje na in i postupak prijave stavljanja elektroničkih i elektronskih proizvoda na tržiste, osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od elektroničkih i elektronskih proizvoda i rad tog sistema. Ovim pravilnikom definiše se Operater sistema upravljanja otpadnom opremom. Operator sistema je pravno lice, na koje su proizvodi i uvoznici prenijeli obavezu upravljanja i zbrinjavanja otpadnom opremom odnosno sa kojim su proizvodi i uvoznici sklopili ugovor o prenosu obaveze upravljanja sa otpadnom opremom na operatera sistema. Društvo ZEOS eko-sistem d.o.o. prvi je operater sistema upravljanja otpadnom elektronom i elektronskom opremom u Bosni i Hercegovini.

Operateri su dužni osigurati infrastrukturu i održavanje opreme za sakupljanje EE u okviru RD ili drugih punktova, a sakuplja u sistemu isti otpad besplatno preuzeti od domaćinstava.

9.2.9. Kabasti otpad

Javna i privatna poduzeća a koja se bave prikupljanjem komunalnog otpada, trebaju organizirati povremena prikupljanja kabastog otpada (1-2 godišnje u trajanju od par dana postavljanjem većih kontejnera). Informacije o datumima i lokacijama prikupljanja trebaju biti distribuirane stanovnicima (informacione table u zgradama, web stranice, oglasne ploče u mjesnim zajednicama i sl.).

9.2.10. Otpad od tekstila i obuće

Za ovu vrstu otpada potrebno je predvidjeti kontejnere na RD. Upotrebljiva odjeća i obuća treba se dostaviti humanitarnim organizacijama. Predlaže se potpisivanje sporazuma od strane kompanije koja upravlja RD i humanitarne organizacije.

9.2.11. Mulj iz septičkih jama i uređaja za prečišćavanje

Postoje i uređaji za prečišćavanje otpadnih voda u Odžaku počeo je s radom 2011. godine. Nastali mulj na prečišćista u otpadnih voda se suši na poljima za sušenje. Nakon sušenja, suhi ostatak mulja deponira se na

op insku deponiju Neteka. U opini Orašje u planu je izgradnja preista a otpadnih voda u narednom periodu, a u opini Domaljevac-Šamac trenutno nema takvih planova s obzirom da nije izgraen sustav odvodnje otpadnih voda.

9.2.12. Otpad koji sadrži PCB i PCT

Kompanije koje djeluju na teritoriji ŽP potrebno je da identifikuju ure aje koje sadrže PCB i o tome obavijeste ŽP. Ovo je regulisano u okviru Okolinskih dozvola (bez obzira na nivo na kom su dozvole izdane – entitet/kanton). Ure aji se mogu identifikovati i putem angažmana ovlaštene laboratorije. Takav ure aji/otpad potrebno je ukloniti i predati operaterima koji su ovlašteni za zbrinjavanje opasnog otpada.

9.2.13. Mjere prevencije i sanacije šteta

Ove mjere ukljujuju štete nastalo od neadekvatnog upravljanja posebnim otpadom tj. otpadom iz specifičnih tokova. Lokacije na kojima su neadekvatno odložene ove vrste otpada potrebno je identifikovati i sanirati. Potrebno je da se u saradnji sa opinama u ŽP pripremi lista takvih lokacija, te prioritiziraju sanacije.

9.3. DRUGI PLANOVI ZA UNAPREĐENJE SUSTAVA UPRAVLJANJA OTPADOM

9.3.1. Plan uspostave informacionog sistema

Vlada Federacije donela je Uredbu o informacionom sistemu upravljanja otpadom (Sl.Novine FBiH br. 97/18) 2018. godine kojom se utvrđuju se nosioci aktivnosti na uspostavi informacionog sistema upravljanja otpadom, organizacija, struktura i način vođenja informacionog sistema, faze i rokovi planiranja i uspostavljanja informacionog sistema, uloga i obaveze svih korisnika/subjekata informacionog sistema, dostupnost podataka informacionog sistema.

FzZOFBiH je nosilac aktivnosti na uspostavljanju, organizaciji i vođenju informacionog sistema upravljanja otpadom u FBiH.

Uspostavu, organizaciju i vođenje informacionog sistema u FBiH obavljat će Fond za zaštitu okoliša FBiH, a sistem će biti jedinstven za cijelu FBiH i svi podaci će biti u tom informacionom sistemu. Županije/Kantoni imaju poseban nivo pristupa podacima u informacionom sistemu za svoj nivo nadležnosti, te nisu u obavezi da prave „svoje“ kantonalne/županijske informacione sisteme. Županije/Kantoni će imati mogunost/obavezu registracije u informacioni sistem gdje će im biti dostupni podaci za nivo njihove Županije/Kantona. Dio podataka će trebati biti unesen od strane kantona/županija (kao što su izdate dozvole, planovi upravljanja i sl.), ali će ih moći unijeti i obveznici (kojima se izdaje dokument) odnosno Fond. Ukoliko kanton/županija ne bude dostavljala podatke, podaci joj ne će biti dostupni.

9.3.2. Plan mjera za finansiranje sistema

Sredstva za provođenje mjera definisanih ovim Planom osiguravat će se iz federalnog, županijskog/kantonalnog i budžeta opština. Dodatna sredstva mogu biti osigurana iz Fonda za zaštitu okoliša FBiH, donacija, UN programa, predpristupnih i strukturnih fondova EU, kredita i sl.

9.3.3. Plan za unapređenje pravnog i institucionalnog okvira

U organizaciji Ministarstva prometa, veza i zaštite okoliša ŽP potrebno je raditi na jačanju saradnje među Ministarstvima koja su na nivou županije uključena i nadležna za zbrinjavanje otpada, kao što je Ministarstvo finansija, Ministarstvo gospodarstva, rada i prostornog uređenja i Ministarstvo zdravstva i

socijalne politike. Od strane istog Ministarstva potrebno je odrediti planove koji će kontinuirano pratiti implementaciju Plana i evaluirati u inke provedenih projekata.

Kroz program obuke, potrebno je ojačati opštinsku i županijsku/kantonalnu inspekciju, te ojačati službe komunalnih redara.

Obzirom da je nadležnost izdavanja dozvola za upravljanje otpadom na županijama/kantonima, potrebno je dopuniti županijska akta i odrediti izmjene i dopune kako bi se omogućilo oduzimanje dozvola, te kažnjavanje u slučaju ne ispunjenja obaveza iz dozvola.

Neophodno je izraditi opštinske planove upravljanja otpadom. Svi opštinski Planovi upravljanja otpadom moraju biti usklađeni sa ovim Planom upravljanja otpadom.

X.
CILJEVI

X. CILJEVI

10.1. STRATEŠKI CILJEVI

Strateški ciljevi Plana upravljanja otpadom ŽP 2020.- 2025. su u skladu sa strateškim ciljevima Evropske unije i sa Federalnom strategijom zaštite okoliša. Iako je ova strategija istekla nije bila u potpunosti implementirana te se odrene aktivnosti provode i danas do donošenja nove strategije.

U Federalnoj strategiji zaštite okoliša definisan je krovni cilj „zaštita okoliša, promocija i poticanje održivog korištenja resursa kroz uspostavu integriranog sustava upravljanja otpadom“. Strateški ciljevi , koji su predviđeni da se primjenjuju i ostvaruju i u Planu upravljanja otpadom ŽP, a koji bi ujedno ostvarili i krovni cilj su sljedeći:

1. smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom;
2. smanjenje količina otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz efikasnije korištenje resursa;
3. osiguranje provedbe sistema kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir;
4. osiguranje razmjene kvalitetnih informacija putem informacionog sistema upravljanja otpadom.

Obzirom da na području ŽP ne postoji potpuna infrastruktura za integrirano upravljanje otpadom, ovaj strateški cilj nije u potpunosti uspostavljen i neophodno je uspostaviti infrastrukturu za sve kategorije otpada i izgraditi prije svega CUO, a poslije u odnosu na susjedne opštine razmatrati koji RCUO je najpogodnije rješenja za ŽP.

Drugi strateški cilj, tj. smanjenje količine otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz efikasnije korištenje resursa, podrazumijeva stvaranje uslova za odvojeno prikupljanje otpada i iskorištanje svih kategorija otpada za koje postoji tržiste. Svi podaci o trenutnom stanju u upravljanju otpadom u ŽP, ukazuju na vrlo nizak stepen implementacije sistema odvojenog prikupljanja otpada i reciklaže.

U cilju implementacije ovog strateškog cilja, potrebno je smanjiti količinu otpada na njegovom izvoru, uspostaviti sistem odvojenog prikupljanja, reciklaže svih vrsta otpada koje je moguće iskoristiti.

Osiguravanje provođenja sistema kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir, doprinjet će uspostavi integriranog sistema upravljanja otpadom koji će funkcionisati na principima prevencije, reciklaže i principa zagađivača plaćanja.

Za jačanje ovog strateškog cilja potrebno je unaprijediti pravni okvir uspostavljanjem/vezivanjem administrativne i upravljačke strukture (nadležnih ministarstava, inspekcijskih službi), na nivou ŽP koja će dosljedno i pravovremeno provoditi zakone, sposobiti institucije i ojačati funkcionalnost sistema ekonomskih instrumenata putem poreza i naknada koji će podstaknuti primjenu na elanu prevencije i reciklaže.

Takođe, potrebno je raditi na osposobljavanju i edukaciji administrativnog i upravljačkog kadra na nivou ŽP, kao i na jačanju sistema kontrole.

Osiguranje razmjene kvalitetnih informacija putem informacionog sistema upravljanja otpadom koji vodi Fond za zaštitu okoliša FBiH je treći strateški cilj koji ima zadatku da uspostavi efikasan sistem praćenja stanja okoliša u ŽP.

10.2. OPERATIVNI CILJEVI

Operativni ciljevi za upravljanje otpadom na području ŽP u planskom periodu su navedeni u sljedećoj tabeli.

Tabela 31. Operativni ciljevi Plana upravljanja otpadom ŽP

		2020	2023	2025
Operativni ciljevi Plana upravljanja otpadom ŽP 2020.- 2025.	(% od ukupnog broja ili realizacije cilja)			
1. PRAVNI OKVIR				
1.1 Poboljšati zakonsku regulativu na području ŽP	-	100%	-	
1.2 Usvojiti plansku i regulacijsku dokumentaciju	-	100%	-	
2. INSTITUCIONALNI OKVIR				
2.1 Pojednostaviti ulogu pojedinih organa u sistemu	-	60%	100%	
2.2 Uspostaviti efikasniji institucionalni sistem	-	60%	100%	
2.3 Uspostaviti efikasniji inspekcijski nadzor	-	60%	100%	
3. KOMUNALNI OTPAD				
3.1 Ukloniti divlje deponije i sanirati područja na kojima su se nalazile	-	-	100%	
3.2 Uspostaviti sistem odvojenog prikupljanja otpada u svim općinama ŽP	-	60%	95%	
3.3 Odvojeno prikupiti kolичine za recikliranje	5%	10%	30%	
3.4 Uspostaviti Centar za upravljanje otpadom	-	-	50%	
4. POSEBNE KATEGORIJE OTPADA				
4.1 Povećati ukupan procenat adekvatnog zbrinjavanja otpadnih vozila reciklažom	-	80%	90%	
4.2 Povećati ukupan procenat adekvatnog zbrinjavanja starih akumulatora	-	90%	95%	
4.3 Uspostaviti infrastrukturu za adekvatno zbrinjavanje starih guma	-	60%	85%	
4.4 Povećati ukupan procenat adekvatnog zbrinjavanja otpadnih ulja	Maks. prikupljivog -	80%	90%	
	Od izvorne količine -	40%	45%	

4.5	Povećati ukupan procenat adekvatnog zbrinjavanja električnog i elektronskog otpada	-	30%	70%
4.6	Uspostaviti kapacitete za zbrinjavanje mulja iz otpadnih voda	-	50%	100%
4.7	Uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje građevinskog otpada	-	50%	80%
4.8	Uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje kabastog otpada	-	70%	100%
4.9	Uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje otpada koji sadrži azbest	-	10%	30%
4.10	Povećati procenat adekvatno zbrinutog otpada iz zdravstvenih ustanova	-	80%	100%
4.11	Povećati procenat adekvatno zbrinutog otpada iz veterinarskih ustanova	-	80%	100%
4.12	Uspostava kapaciteta za iskorišćavanje biorazgradivog otpada	-	10%	30%
5. INDUSTRIJSKI OTPAD				
5.1	Uspostaviti registar proizvoda i otpada iz privrednih djelatnosti i industrijskih postrojenja i količina proizvedenog otpada	-	100%	100%
5.2	Umanjiti porast ukupnih količina otpada sa porastom industrijske proizvodnje	-	5%	10%
6. OSTALO				
6.1	Redovno izvještavanje prema informacionom sistemu za upravljanje otpadom	-	50%	100%
6.2	Edukacija stanovništva, obuka i trening različitih ciljnih grupa	-	50%	100%
6.3	Međukontonalna saradnja	-	50%	100%
6.4	Monitoring implementacije Plana	-	50%	100%

XI.

*PLAN PRA
ENJA I REALIZACIJA*

XI. PLAN PRA ENJA I REALIZACIJA

11. PLAN PRA ENJA I REALIZACIJA

PUO za period 2020.-2025. godina donosi Skupština ŽP na prijedlog MPViZO ŽP.

Da bi PUO bio realizovan u svim zacrtanim segmentima i uspostavljenoj dinamici neophodno je uspostaviti monitoring. Pra enje implementacije PUO-a u svim njegovim segmentima, prema utvr enoj dinamici i rokovima za realizaciju, vršit će Radna grupa za realizaciju PUO-a. Radnu grupu treba da ima predsjednik grupe i predstavnici interesnih subjekata u oblasti zaštite okoliša u ŽP. Radnom grupom bi predsjedavao predstavnik MPViZO ŽP., dok Radnu grupu mogu sa injavati članovi iz sljedećih interesnih grupa:

Predstavnici MPViZO ŽP,

Predstavnici Županijskih/Kantonalnih ministarstava: (i) poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, (ii) zdravstva, (iii) gospodarstva, (iv) obrazovanja i (v) finansija,

predstavnici inspekcija (okoliša, vodoprivrede, poljoprivrede, šumarstva, zdravstva) i županijskih/kantonalnih uprava,

predstavnici opština iz ŽP,

predstavnici komunalnih poduzeća,

predstavnici operatera upravljanja otpadom,

predstavnici izrađivača Plana (REC BiH),

predstavnici organizacija civilnog društva.

Radnu grupu Rješenjem imenuje Vlada na planski period određen PUO-om u roku od 15 dana od usvajanja PUO. Funkcioniranje Radne grupe definiraće se na prvom radnom sastanku, najkasnije mjesec dana od dana objavljivanja PUO u „Narodnim novinama ŽP“.

Imenovana lica mogu operativno delegirati odgovorna lica za učešće u radu Radne grupe, pri čemu se ne isključuje potreba za njihovim prisustvom i učešćem u procesu prerađenja i ocjene postignutih ciljeva.

Zadaća Radne grupe je da:

prihvaja podatke, obrađuje ih i analizira indikatore stanja upravljanja otpadom,

analizira, ocjenjuje i sumira rezultate završenih aktivnosti u toku ove godine,

planira aktivnosti i sredstva za narednu godinu,

utvrđuje način pristupa vanjskim izvorima finansiranja za one projekte za koje je to predviđeno.

U planskom periodu, Radna grupa se treba sastajati najmanje dva puta godišnje i to:

Prvi radni sastanak - radi evaluacije aktivnosti u toku ove godine. Nakon prvog radnog sastanka, Radna grupa priprema Prvi izvještaj o stepenu implementacije PUO-a koji se podnosi Županijskoj/Kantonalnoj Skupštini na prvoj narednoj sjednici. Skupština usvaja ili odbija izvještaj i predlaže korektivne akcije u cilju postizanja uinkovitosti i djelotvornosti na implementaciji PUO.

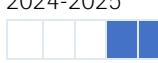
Drugi radni sastanak - radi ažuriranja Akcionog plana i planiranja redoslijeda implementacije aktivnosti, sredstava potrebnih za njihovu realizaciju u županijskom/kantonalnom i opštinskim budžetima za narednu godinu i načina pristupa vanjskim izvorima finansiranja za one projekte za koje je to predviđeno. Nakon drugog radnog sastanka, Radna grupa priprema koncept izvještaj o implementaciji PUO-a za toku u godini te na osnovu njega i revidovani Akcioni plan za narednu godinu sa prijedlogom budžeta. Svi dokumenti se podnose Županijskoj/Kantonalnoj Skupštini na prvoj narednoj sjednici koja usvaja ili odbija izvještaj i odobrava planiranje sredstava u budžetu za narednu godinu.

XII.
AKCIONI PLAN

12. AKCIONI PLAN

Red.br.	Mjere i aktivnosti	Period realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebna sredstva	Izvor sredstava
1	Kampanja podizanja javne svijesti (nužnost reciklaže, odvojeno sakupljanje, tehnološke izmjene radi smanjenja i prevencije nastanka otpada)	2020-2025 	MPViZO ŽP	20.000 KM godišnje	Prora un ŽP, Fond za zaštitu okoliša
2	Izrada registra nelegalnih deponija na teritoriji ŽP i utvrivanje izvodljivosti uklanjanja i sanacija istih	2020 (svake druge godine) 	MPViZO ŽP	20.000 KM godišnje po Opini	Prora un ŽP i Op ina
3	Donošenje nedostajućih pravnih akata (jačanje inspekcijske, regulisanje saradnje sa operaterima, odluka o opredjeljenju za CUO sa opinama, i sl.)	2020-2022 	MPViZO ŽP	Redovne aktivnosti	
4	Studija faznog uključivanja odvojenog prikupljanja otpada u ŽP za opinu	2020 	MPViZO ŽP i op ina	15.000 KM	Op ina, Fond za zaštitu okoliša, ŽP, UNDP
5	Potpuno uspostaviti sistem izvještavanja i uključivanja svih privrednih subjekata u informacioni sistem upravljanja otpadom	2020-2025 (kontinuirano) 	MPViZO ŽP i MZSP ŽP	Redovne aktivnosti	
6	Priprema i realizacija programa povećanja broja stanovnika organiziranim prikupljanjem za svaku opinu	2020 	MPViZO ŽP i op ina	10.000 KM	Prora un op ina
7	Izgradnja zelenih otoka (paralelno nabavci opreme za odvojeno prikupljanje); Napomena: dokumentaciju već 2020	2021 – 2025 	MPViZO ŽP i op ina	100.000 KM godišnje	Op ina, Fond za zaštitu okoliša, ŽP, operateri, UNDP, SIDA
8	Nabavka i podjela posuda za odvojeno prikupljanje otpada (posude od 120 l)	2020-2025 	MPViZO ŽP i op ina	150.000 KM godišnje (prvih 3 godine, pa 100.000 KM za održavanje)	Op ina, Fond za zaštitu okoliša, ŽP, operateri, UNDP, SIDA
9	Poticaji za zbrinjavanje otpadnih vozila	2023-2025 	MPViZO ŽP	30.000 KM godišnje	Vlada ŽP, Fond za zaštitu okoliša
10	Izrada dokumentacije (Idejnih, glavnih projekata za RD i PS)	2020-2021 	Op ina	25.000 KM po svakom RD/PS	Op ina, Fond za zaštitu okoliša

Red.br.	Mjere i aktivnosti	Period realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebna sredstva	Izvor sredstava
11	Izgradnja reciklažnih dvorišta u gradovima/op inama	2021-2025 	MPViZO ŽP i op ine	Zavisno od površine RD RD 500m2 - 500.000 KM po dvorištu RD 1.200 m2 - 1.500.000 KM po dvorištu	ŽP, Op ina, operateri, Fond za zaštitu okoliša, EBRD, WB, IPA
12	Izbor nove lokacije za deponiju u op ini Odžak	2021-2025 	MPViZO ŽP i op ina Odžak	Redovna aktivnost	
13	Izrada planova sanacije (Plan prilago vanja, Idejni i Glavni projekti) op inskih deponija	2022-2025 	Op ine	30.000 KM po planu sanacije (koji uklju uje navedena 3 dokumenta)	Op ine, Fond za zaštitu okoliša
14	Implementacija sistema upravljanja medicinskim otpadom u veterinarskim i svim zdravstvenim ustanovama na podruju ŽP sa akcentom na odvojeno prikupljanje opasnog medicinskog otpada od ostalog otpada	2021-2025 	MPViZO ŽP i MZSP ŽP	20.000 KM godišnje	Vlada ŽP, Fond za zaštitu okoliša
15	Izrada studije izvodljivosti sa idejnim rješenjem za tretman mulja iz pre ista a (uklju uju i energetsko iskorištavanje)	2021-2022 	Op ine	30.000 KM	Op ine, Fond za zaštitu okoliša
16	Ja anje kapaciteta inspekcije zaštite okoliša pove anjem broja kadrova i nabavka opreme za uzorkovanje otpada	2020-2025 (svake 2. godine) 	MPViZO ŽP i op ine	7.000 KM godišnje	Fond za zaštitu okoliša, ŽP, op ine
17	Izrada op inskih planova upravljanja otpadom	2020-2022 	op ine	25.000 KM po Planu	Fond za zaštitu okoliša, op ine
18	Institucionalno i kadrovsko ja anje, te edukacija organa državne uprave nadležnih za poslove upravljanja otpadom	2020-2025 (svake 2. godine) 	MPViZO ŽP i op ine	10.000 KM godišnje	Fond za zaštitu okoliša, ŽP, op ine
19	Izgradnja deponija inertnog otpada	2023-2025 	MPViZO ŽP	500.000 KM po deponiji	Privatni sektor, Fond za zaštitu okoliša, ŽP
20	Izrada Studije izvodljivosti zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla na podruju ŽP sa planom aktivnosti	2020-2022 	MPViZO ŽP	20.000 KM	Fond za zaštitu okoliša, Vlada ŽP

Red.br.	Mjere i aktivnosti	Period realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebna sredstva	Izvor sredstava
21	Određivanje lokacije i uspostavljanje sabirnih mesta za sakupljanje otpada životinjskog porijekla (rashladni kontejneri) te uspostava mobilne spalionice za zbrinjavanje otpada životinjskog porijekla (pri centru za upravljanje otpadom)	2024-2025 	MPViZO ŽP	250.000 KM	Privatni sektor, Fond za zaštitu okoliša, Vlada ŽP, opštine

XIII.
KONCEPTI PRIORITETNIH PROJEKATA

XIII. KONCEPTI PRIORITETNIH PROJEKATA

13. KONCEPTI PRIORITETNIH PROJEKATA

Na osnovu procjene i analize stanja upravljanja otpadom i indikatora, definirane su aktivnosti tj. akcioni plan za naredni petogodišnji period. U kona nici aktivnosti iz akcionog plana su rangirane i izabранo je 5 najprioritetnijih aktivnosti za koje su ugraeni koncepti projekata. Kod utvrđivanja prioritetnih projekata koje bi trebalo finansirati vodilo se rauna o vertikalnoj harmonizaciji, odnosno svi ciljevi koji su dati u strategijama i planskim dokumentima općina su obuhvatieni ovim dijelom.

Naziv projekta:	
Mjesto realizacije:	
Vremenski okvir trajanja:	
Ciljevi:	
Ciljne grupe :	
Krajnji korisnici:	
Očekivani rezultati:	
Aktivnosti:	
Budžet:	

Naziv projekta:	
Mjesto realizacije:	
Vremenski okvir trajanja:	
Ciljevi:	
Ciljne grupe :	
Krajnji korisnici:	
Očekivani rezultati:	
Aktivnosti:	
Budžet:	

Naziv projekta:	
Mjesto realizacije:	
Vremenski okvir trajanja:	
Ciljevi:	
Ciljne grupe :	
Krajnji korisnici:	
Očekivani rezultati:	
Aktivnosti:	
Budžet:	

Naziv projekta:	
Mjesto realizacije:	
Vremenski okvir trajanja:	
Ciljevi:	
Ciljne grupe :	
Krajnji korisnici:	
Očekivani rezultati:	
Aktivnosti:	
Budžet:	

Naziv projekta:	
Mjesto realizacije:	
Vremenski okvir trajanja:	
Ciljevi:	
Ciljne grupe :	
Krajnji korisnici:	
Očekivani rezultati:	
Aktivnosti:	
Budžet:	

XIV.
LITERATURA

XIV. LITERATURA

- Krovna EU direktiva (75/442/EEC) iz oblasti upravljanja otpadom,
- Okvirna direktiva o otpadu (2008/98/EC),
- Direktiva o upravljanju opasnim otpadom (91/6897EEC),
- Direktiva o odlagalištima otpada (1999/31/EC), dopunjena Pravilnikom (EC) 1882/2003 i Direktiva 2011/97/EU (COUNCIL DECISION 2003/33/EC od 19 Decembra 2002 – Landfill Directive),
- Direktiva o mulju s ure aja za pro iš avanje otpadnih voda (86/278/EEC, dopunjena Direktivom 91/692/EEC),
- Direktiva o spajljivanju otpada (2000/76/EC),
- Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu (94/62/EC) s dodacima 2005/20/EC, 2004/12/EC, 1882/2003,
- Direktiva o baterijama i akumulatorima (2006/66/EC),
- Direktiva 2000/53/EC o starim/otpadnim vozilima,
- Direktiva o odlaganju PCB i PCT (96/59/EC) dopunjena Regulativom (EC) 596/2009,
- Direktiva o elektri nom i elektroni kom otpadu (2002/96/EC),
- Program aproksimacije propisa FBiH sa pravnom ste evinom EU obasti okoliša,
- Zakon o veterinarstvu („Sl.glasnik BiH“, br. 34/02),
- Zakon o radijacijskoj i nuklearnoj sigurnosti u Bosni i Hercegovini („Sl.glasnik BiH“, br. 88/07),
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobra aja na putevima u BiH („Sl.glasnik BiH“, br. 6/06, 75/06, 44/07, 48/10),
- Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“, br. 33/03 i 38/09),
- Zakon o vodama („Službene novine FBiH“, br. 70/06),
- Zakon o zaštiti prirode („Službene novine FBiH“, br. 66/13),
- Zakon o upravljanju otpadom („Sl. novine FBiH“, br. 33/03, 72/09 i 92/17),
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH“, br. 72/09),
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“, br. 38/09),
- Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala („Službene novine FBiH“, br. 35/98),
- Zakon o apotekarskoj djelatnosti („Službene novine FBiH“, br. 40/10),
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“, br. 46/10),
- Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 49/06),
- Zakon o inspekcijskim FBiH („Sl. novine FBiH“, br. 73/14),
- Zakon o komunalnom gospodarstvu ŽP („Narodne novine ŽP“, br. 3/17),
- Zakon o zaštiti okoliša ŽP („Narodne novine ŽP“, br. 4/00),
- Zakon o prostornom ure enju i gra enju ŽP („Narodne novine ŽP“, br. 6/16),
- Zakon o koncesijama ŽP („Narodne novine ŽP“, br. 6/14; 12/17),
- Zakon o inspekcijskim ŽP („Narodne novine ŽP“, br. 9/13),
- Pravilnik o uslovima za promet i korištenje izvora ioniziraju eg zra enja („Sl.glasnik BiH“, br. 66/10),
- Pravilnik o medicinskim sredstvima („Sl.glasnik BiH“, br. 04/10),
- Pravilnik o zbrinjavanju farmaceutskog otpada („Sl.glasnik BiH“, br. 23/11),
- Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati pravna i fizi ka lica za promet fitofarmaceutskim sredstvima („Sl.glasnik BiH“, br. 51/11),
- Pravilnik o utvr ivanju veterinarsko-zdravstvenih uslova za odlaganje, korištenje, sakupljanje, prijevoz, identifikaciju i sljedivost, registraciju i odobravanje pogona, stavljanje na tržiste, uvoz, tranzit i izvoz nusproizvoda životinjskog porijekla i njihovih proizvoda koji nisu namijenjeni ishrani ljudi („Sl.glasnik BiH“, br. 30/12),
- Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH“, br. 9/05),
- Pravilnik o sadržaju plana prilago avanja upravljanja otpadom za postoje a postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje preduzima nadležni organ ("Sl. novine FBiH", br. 09/05),
- Pravilnik o kategorijama otpada sa listama ("Sl. novine FBiH", br. 9/05),
- Pravilnik o postupanju s otpadom koji se ne nalazi na listi opasnog otpada ili iji je sadržaj nepoznat ("Sl. novine FBiH", br. 9/05),

- Pravilnik o uvjetima za prenos obaveza upravljanja otpadom sa proizvoda i prodavača na operatora sistema za prikupljanje otpada ("Sl. novine FBiH", br. 9/05),
- Pravilnik o obrascu, sadržaju i postupku obavljanja ovažnim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača ("Sl. novine FBiH", br. 8/08),
- Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 77/08),
- Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe ("Sl. novine FBiH", br. 8/08),
- Pravilnik o prekograničnom prometu otpada ("Sl. novine FBiH", br. 7/11 i 39/15),
- Pravilnik o registrima postrojenja i zagađivanjima ("Sl. novine FBiH", br. 82/07),
- Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 88/11, 28/13, 8/16, 54/16, 103/16 i 84/17),
- Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda ("Sl. novine FBiH", br. 87/12, 107/14, 8/16, 79/16 i 12/18),
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Narodne novine ŽP“, br. 6/10),
- Uredba o finansijskim garancijama kojima se može osigurati prekogranični promet opasnog otpada ("Sl. novine FBiH", br. 41/05),
- Uredba koja regulira obavezu izjavljavanja operatora i proizvođača otpada o sprovođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uslovima iz dozvole ("Sl. novine FBiH", br. 31/06),
- Uredba o finansijskim i drugim garancijama za pokrivanje troškova rizika od mogućih šteta, ište i postupke nakon zatvaranja odlagališta ("Sl. novine FBiH", br. 39/06),
- Uredba o selektivnom prikupljanju, pakovanju i označavanju otpada ("Sl. novine FBiH", br. 38/06),
- Uredba o naknadama za plastične kese tregerice ("Sl. novine FBiH", br. 9/14),
- Uredba o informacionom sistemu upravljanja otpadom ("Sl. novine FBiH", br. 97/18),
- Odluka o ratifikaciji Konvencije o kontroli prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovom odlaganju („Sl. glasnik BiH“, br. 31/00),
- Odluka o komunalnom redu i zaštiti okoline Opštine Domaljevac-Šamac,
- Odluka o utemeljenju samostalne opštinske službe za komunalne djelatnosti opštine Domaljevac-Šamac,
- Odluka o provođenju Prostornog plana opštine Domaljevac-Šamac za period 1999-2015/2020,
- Odluka o visini cijene usluge za odvoz, sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada – smeće i održavanja, groblja opštine Domaljevac-Šamac,
- Odluka o komunalnom redu opštine Odžak,
- Odluka o komunalnom redu opštine Orašje,
- Odluka o Prostornom planu opštine Orašje,
- Odluka o utvrđivanju visine naknade za odvoz smeće na području opštine Orašje,
- Prostorni plan opštine Odžak 2015-2035 (Nacrt),
- Urbanistički plan opštine Orašje,
- Izvještaj o stanju okoliša u BiH 2012,
- Strategija zaštite okoliša FBiH 2008-2018,
- Strategija upravljanja vrstima otpadom za BiH, 2000,
- Strategija razvoja Županije Posavske 2016-2020,
- Integrirana strategija lokalnog razvoja opštine Domaljevac-Šamac 2018-2027,
- Integrirana strategija lokalnog razvijanja opštine Orašje 2011-2020,
- Strategija integriranog lokalnog razvoja opštine Odžak 2011-2020,
- Lokalni ekološki akcioni plan (LEAP) opštine Odžak 2012-2017,
- Uvodna analiza za razvoj i uspostavljanje sistema upravljanja mazivim uljima, FMOiT, 2006.god.,
- Popunjeni upitnici od strane opština i komunalnih preduzeća na području ŽP, juni-decembar 2019. god. (u sklopu aktivnosti na izradi Plana upravljanja otpadom za ŽP),
- Popis stanovništva, domaćinstava/ku anstava i stanova u BiH 2013.godine, Preliminarni rezultati po opština i naseljenim mjestima u FBiH, BIH, FBIH, Federalni zavod za statistiku, Statistički bilten br. 195, Sarajevo, decembar 2013. (www.statistika.ba),
- Saopštenje - Statistika okoliša „Javni odvoz i odlaganje komunalnog otpada“ od 25.10.2013.god.;
- Registrator o postrojenjima i zagađivanjima u Federaciji BiH (BH PRTR) (<http://www.FMOiT.gov.ba/ba/page/86/registri-i-izvjescaronivanje>).

